

לקוטי תורה • פרשת אמור • מאמר 2

לבאר הדברים ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל בענין...

ביאור "ואתקדש בתוך בני ישראל"

שלוש אמירות "קדוש" של המלאכים מקבילות לשלושה כתרים שישראל ממשיכים למטה: מסירות נפש בקריאת שמע ממשיכה אור חדש מאין סוף דרך יחוד אבא ואמא; לימוד התורה ממשיך את כתר הרצון לז"א; והמצוות המעשיות ממשיכות אותו למטה עוד יותר, למלכות ולעולמות התחתונים, משום שמה שיורד למקום הנמוך ביותר מושרש למעלה מכול.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/emor/2

הנקודה

שלוש אמירות "קדוש" של המלאכים מקבילות לשלושה כתרים שישראל ממשיכים למטה: מסירות נפש בקריאת שמע ממשיכה אור חדש מאין סוף דרך יחוד אבא ואמא; לימוד התורה ממשיך את כתר הרצון לז"א; והמצוות המעשיות ממשיכות אותו למטה עוד יותר, למלכות ולעולמות התחתונים, משום שמה שיורד למקום הנמוך ביותר מושרש למעלה מכול.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

הרעיא מהימנא מסביר שכאשר ישראל מקדשים את ה' למטה, הווי"ו, ז"א, עולה לקודש, חכמה, ונעשה קדוש; לאחר מכן האור חוזר לז"א ויורד ליסוד ולמלכות, וכך נמשכות שלוש קדושות. אדמו"ר הזקן מבסס את דבריו על האריז"ל: יחוד ז"א ונוקבא ממשיך אור שכבר נמצא בכלים של אצילות, ולשם כך די בתורה ובמצוות; אולם יחוד אבא ואמא ממשיך אור חדש מאין סוף, שלמעלה מסדר ההשתלשלות, והוא דורש מסירות נפש, הנובעת מהיחידה שבנפש, שלמעלה מן השכל. זוהי הקדוש הראשונה, שאומרים השרפים. הקדוש השנייה היא הכתר, הרצון, שנמשך מתפארת של אמא לז"א באמצעות לימוד התורה; הדבר נצרך משום שכל גילוי, אפילו אצילות, הוא צמצום ביחס לה', בדומה לדיבורו של מורה לעומת מחשבתו. הקדוש השלישית היא הכתר שנמשך למלכות באמצעות המצוות המעשיות, שמבררות ניצוצות שנפלו מתוהו ושוורשם למעלה מחכמה. המדרש על שלושה כתרים, אחד על ראשו של הקבי"ה ושניים על ראשיהם של ישראל, ויעטרה שעטרה לו אמו" מבטאים את אותו סדר.

מבנה

1	שלוש הקדושות בזוהר	3-11
שלוש קבוצות של מלאכים אומרות קדוש; הרעיא מהימנא ופרי עץ חיים מסבירים שהראשונה היא הווי"ו של תפארת העולה לחכמה, הנקראת קודש, והשנייה היא האור החוזר לתפארת.		
2	שני סוגי יחוד	5-4
יחוד ז"א ונוקבא ממשיך אור שכבר נמצא בכלים של אצילות, ונעשה באמצעות התורה והמצוות; יחוד אבא ואמא ממשיך אור חדש מאין סוף, שלמעלה מסדר ההשתלשלות, ודורש את מסירות הנפש של קריאת שמע, שגם בנפש היא למעלה מן השכל.		
3	הקדוש הראשונה והשרפים	9-6
היחידה, שורש מסירות הנפש, מעלה את הווי"ו לחכמה, עין, המתייחדת עם בינה, יש; השרפים "עומדים ממעל לו", מעל שלושים ושש המדות, וחמש מאות וחמש עשרה שבגמרא מראות שהם ממשיכים את י"ה אל המדות.		
4	הקדוש השנייה: כתר של ז"א	20-10
תפארת של אמא נעשית הכתר, הרצון, של ז"א; מאחר שכל גילוי, אפילו אצילות, הוא צמצום ביחס לה', כפי שהמגיד הסביר על השכינה שבין בדי הארון וכפי שדיבורו של מורה מסתיר את מחשבתו, צריך להמשיך למטה את רצונו ביחס למדות, והדבר נעשה באמצעות לימוד התורה.		

האור יורד לצדיק ולמלכות באמצעות המצוות, הנקראות צדקה; התורה ממשיכה מהפנימיות, אך המצוות הגשמיות, המבררות ניצוצות שנפלו מתוהו, מושרשות למעלה מחכמה ולכן מגיעות למטה יותר מכול, בעוד שהתורה נשארת ההמשכה הפנימית שאין דומה לה.

העולם זקוק לכך שישאל ימשיכו למטה את רצון ה'; כמו כתר העשוי מאבנים טובות ומעבודת אומן, המצוות מספקות את הניצוצות שכבר התבררו והתורה משבצת אותם, כפי שקורה בימי העומר ובליל שבועות, וכל זה נשען על מסירות הנפש של הקדוש הראשונה.

שלושת הכתרים שבמדרש: הכתר שעל ראשו של הקב"ה הוא הכתר העליון הנמשך באמצעות מסירות נפש, כאשר ישראל הם "אמי"; ושני הכתרים שעל ראשיהם של ישראל נמשכים באמצעות התורה והמצוות, כאשר ישראל הם "בתי" ו"אחותי". "צאינה" פירוש יציאה אל מעבר לכל גבול.

קודש וקדוש קדש וקדוש

קודש, הכתוב בלי וי"ו, הוא חכמה, המקור העליון; קדוש, עם וי"ו, הוא ז"א שעלה אליה וקיבל את אורה. כל אחת משלוש אמירות "קדוש" של המלאכים היא שלב בעלייתו ובירידתו של האור.

מיין נוקבין מיין נוקבין

ההתעוררות מלמטה המעוררת המשכה מלמעלה. כאן יש לה שתי צורות: תורה ומצוות בשביל היחוד התחתון, ומסירות נפש בשביל היחוד העליון.

יחוד אבא ואמא יחוד אבא ואימא

יחוד חכמה ובינה, המעבר מעין ליש, שבאמצעותו מתגלה לראשונה אור חדש מאין סוף, שעדיין לא היה בכלים של אצילות.

מסירות נפש מסירות נפש

הנכונות למסור את החיים לה' ב"אחד" שבקריאת שמע. היא נובעת מהיחידה, הדרגה הגבוהה ביותר בנפש, שלמעלה מן השכל, ולכן מגיעה אל מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

כתר כרצון כתר — רצון

הכתר שלמעלה מהמדות הוא רצון ה' שיהיו עולמות ושתהיה הנהגה גלויה שלהם. מאחר שכל גילוי הוא צמצום ביחס אליו, צריך להמשיך רצון זה מחדש באמצעות עבודתם של ישראל.

בירור רפ"ח ניצוצין בירור רפ"ח ניצוצין

ניצוצות עולם התוהו נפלו בשבירת הכלים לקליפת נוגה, תחום הדברים הגשמיים. מצוות הנעשות באמצעות חפצים גשמיים מבררות אותם ומעלות אותם לשורשם שלמעלה מאצילות.

שלוש הקדושות בזוהר

1 לבאר הדברים¹ ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל² בענין ג' כתות מלאכים כת אחת אומרת קדוש³

לבאר את הדברים על פי הפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל", בענין שלוש כיתות המלאכים: כיתה אחת אומרת "קדוש",

הפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל" הוא המקור למצוות קידוש ה', והרעיא מהימנא קורא אותו כציווי לקדש אותו מדי יום, להעלות את קדושתו מלמטה למעלה. התלמוד מלמד שהמילים "קדוש, קדוש, קדוש" של המלאכים מתחלקות בין שלוש כיתות של מלאכים: אחת אומרת "קדוש" פעם אחת, אחת אומרת "קדוש, קדוש", ואחת אומרת את הפסוק כולו.

וזוהו ענין השרפים וכת אחת אומרת קדוש קדוש⁴ כו' צריך להקדים מ"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' אמור דצ"ג ע"א⁵ ע"פ זה דונקדשתי. קדש איהו סטר עלאה⁶ כו'.

וזוהו ענין השרפים, וכיתה אחת אומרת "קדוש, קדוש" וכו'. תחילה יש להקדים את מה שכתוב ברעיא מהימנא, פרשת אמור, דף צ"ג עמוד א', על הפסוק "ונקדשתי": "קדש הוא הצד העליון" וכו'.

אדמו"ר הזקן מזהה את הכיתה הראשונה, שאומרת "קדוש" פעם אחת, עם השרפים, ובהמשך המאמר מוסבר מה פועלת כל אמירת "קדוש". הוא פותח בדברי הרעיא מהימנא, קטע בזוהר, על הפסוק הזה. בקטע מובחן "קדוש", שנכתב בלי האות ו', כצד העליון, תחילתן של כל המדרגות, לעומת "קדוש", שיש בו ו'.

2 ומאי דאקרי קדוש כו' וכיון דישראל קא מקדשי סלקי מתתא לעילא יקרא עילאה עד דאסתלק⁷ ו' רזא דשמים עלאין לעילא. כיון דאינון שמים אסתלקו לעילא נהיר ההוא קדש בהו וכדין אקרי לעילא קדוש כו'.

"ומה שנקרא קדוש" וכו'. "ומכיוון שישראל מקדשים, הם מעלים את הכבוד העליון מלמטה למעלה, עד שהאות ו', סוד השמים העליונים, עולה למעלה. לאחר שאותם שמים עולים למעלה, אותו קדש מאיר בהם, ואז הוא נקרא למעלה קדוש" וכו'.

הזוהר שואל מדוע מלאכי מעלה אומרים "קדוש", עם ו', בעוד שהדרגה העליונה היא "קדש", ללא ו'. הוא משיב שכאשר ישראל מקדשים למטה, הם מעלים את הכבוד העליון עד שהאות ו', שמייצגת את ז"א הנקרא "השמים העליונים", עולה אל הקדש; אז הקדש מאיר בו, ו"קדש" עם ו' נעשה "קדוש".

3 ופיי בפע"ח [בפרי עץ חיים]⁸ **שער הק"ש** [הקריאת שמע] **פ"ב** [פרק ב'] **גבי קדושה דיוצר אור וז"ל** [זוהו לשוננו] **והנה**

ענין קדוש הוא כי תחלה עולה סוד⁹ ו' של תפארת לקבל הארה מחכמה הנקרא קדש ונעשה קדוש.

וכך מוסבר ב"פרי עץ חיים", שער קריאת שמע, פרק ב, בענין הקדושה שבברכת "יוצר אור", ואלה דבריו: "ענין 'קדוש' הוא, שתחילה עולה סוד האות ו' של תפארת כדי לקבל הארה מחכמה, הנקראת 'קדוש', וכך הוא נעשה 'קדוש'".

"פרי עץ חיים", תורתו של האר"י על כוונות התפילה, מסביר את הקדושה הנאמרת בברכת הבוקר "יוצר אור". האות ו', המייצגת את תפארת, המרכז של ז"א, עולה תחילה אל חכמה, הנקראת "קדוש", כדי לקבל את אורה, וכך היא נעשית "קדוש" — זהו ה"קדוש" הראשון.

ואח"כ מתפשט עד התפארת כו' ונעשה שם קדוש ב' וז"ש [וזהו שכתוב] **ברע"מ** [ברעיא מהימנא] **שם ואינון**
שמים תייבין לדוכתייהו¹⁰ כו'.

"אחר כך הוא מתפשט עד תפארת וכו', ושם נעשה ה'קדוש' השני". וזהו [פירוש] הכתוב שם ברעיא מהימנא: "ואותם שמים חוזרים למקומם" וכו'.

האור מתפשט אחר כך מטה, עם האות ו', אל תפארת במקומה, וכך נוצר ה"קדוש" השני. אדמו"ר הזקן מראה שרעיא מהימנא אומר אותו רעיון במילים "אותם שמים חוזרים למקומם": ז"א, לאחר שעלה, חוזר לדרגתו כשהוא נושא עמו את האור שקיבל.

קטע 2 • 41-5

שני סוגי יחוד

4 ואח"כ מתפשט ביסוד ונעשה שם קדוש ג' כו' ומשם מתפשט במל'¹¹ עכ"ד [עד כאן דבריו] **וכ"כ** [וכן כתב]

בשער חזרת העמידה רפ"ג [ריש פרק ג'] **וז"ש** [וזהו שכתוב] **ברע"מ** [ברעיא מהימנא]¹² **שם לבתר נחית ההוא**
נהירו עד דנטיל כולא חד צדיק עילאה דרגא יקירא לקדשא כולא לתתא.¹³

"לאחר מכן הוא מתפשט ביסוד, ושם נעשה הקדוש השלישי וכו', ומשם הוא מתפשט במלכות". עד כאן לשוננו. וכך כתב גם ב"שער חזרת העמידה", בתחילת פרק ג. וזהו [פירוש] הכתוב ברעיא מהימנא שם: "לאחר מכן יורד אותו אור, עד שצדיק אחד עליון, דרגה יקרה, מקבל את הכול, כדי לקדש את הכול למטה".

פרי עץ חיים משלים את תיאורו: האור מתפשט הלאה אל יסוד, ושם נעשה הקדוש השלישי, ומשם אל מלכות. גם הפרק העוסק בחזרת העמידה אומר זאת, ורעיא מהימנא מנסח את הדברים בדרכו: האור יורד עד ש"צדיק אחד עליון" — יסוד — מקבל את הכול כדי לקדש את הכול למטה.

וביאור הענין יובן בהקדים מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שלצורך יחוד או"א [אבא ואימא]¹⁴ צ"ל העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] במס"נ [במסירות נפש] ממש בק"ש [בקריאת שמע].¹⁵

הסבר העניין יובן בהקדמת מה שכתוב בעץ חיים: לשם ייחוד אבא ואמא (חכמה ובינה) נדרשת העלאת מ"ן במסירות נפש ממש בקריאת שמע.

כדי להסביר את שלושת השלבים, אדמו"ר הזקן מקדים עיקרון מדברי האריז"ל. ייחוד אבא ואמא, חכמה ובינה, דורש העלאת מ"ן — "מים נוקבין", כלומר התעוררות מלמטה שמעוררת את ההמשכה מלמעלה — ובייחוד זה נדרשת מסירות נפש ממש, כפי שיטתו במסירת החיים לה' בעת אמירת קריאת שמע.

ולצורך יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] סגי בהעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] ע"י¹⁶ התורה והמצוות שע"י משיכים יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] ולכן אפילו מי שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש [לקריאת שמע]¹⁷ וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדול הקורא ק"ש [קריאת שמע] בעונתה¹⁸ יותר מהעוסק בתורה כו'.

אבל לשם ייחוד ז"א ונוקבא די בהעלאת מ"ן באמצעות התורה והמצוות, שכן באמצעותן משיכים את ייחוד ז"א ונוקבא. לכן אפילו מי שתורתו אומנתו מפסיק [מלימוד] לקריאת שמע; וחכמינו ז"ל אמרו: "גדול הקורא קריאת שמע בעונתה יותר מהעוסק בתורה" וכו'.

הייחוד התחתון, של ז"א ונוקבא — המדות ומלכות — זקוק רק להתעוררות שהתורה והמצוות מעוררות. מכיוון שקריאת שמע מגיעה למדרגה גבוהה יותר מלימוד התורה, אפילו מי שכל עיסוקו תורה מפסיק לשם כך; והגמרא פוסקת שקריאת שמע בזמנה גדולה מלימוד תורה.

(ואע"ג [ואף על גב] שבלק"ת [שבלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בראשית¹⁹ איתא דמצוה הוא שם הוי' ששני אותיות מ"צ דמצוה הם בא"ת ב"ש י"ה דהיינו שע"י המצוה גורם גם יחוד או"א [אבא ואימא] שהם י"ה אך מ"מ הם אותיות מחולפות במ"צ להורות שאין זה גילוי גמור

(ואף שעל פי ליקוטי תורה [של האריז"ל], פרשת בראשית, מצוות היא שם הוי', שכן שתי האותיות מ"ץ שבמילה מצוה הן, בחילוף א"ת ב"ש, י"ה, כלומר שבאמצעות המצווה מעוררים גם את ייחוד אבא ואמא, שהם י"ה; אף על פי כן, האותיות י"ה מוחלפות במ"ץ, כדי להורות שאין כאן גילוי שלם

כאן מובאת קושיה בסוגריים: האריז"ל מלמד שבמילה מצוה כלול שם הוי'. שתי האותיות האחרונות שלה הן וי' והי' של השם, ושתי הראשונות, מ"ץ, מתחלפות לי"ה לפי א"ת ב"ש — שיטה שבה האות הראשונה באלף־בית מתחלפת באחרונה, השנייה כזו שלפניה, וכן הלאה. מאחר ש"ה מייצגת את אבא ואמא, לכאורה גם מצווה מעוררת את ייחודם.

כמו ו"ה שבאו בלא חלופי אתון במצוה אבל עיקר יחוד או"א [אבא ואימא] שהם י"ה ממש זהו הנמשך ע"י העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] דמס"נ [דמסירות נפש] באחד וזהו ענין ק"ש [קריאת שמע] וע' בפ"י וענין חלופי אתון בבינונים שער היחוד והאמונה פרק י"ב).

כמו ו"ה, שמופיעות במצוה בלי חילוף אותיות. אבל הייחוד העצמי של אבא ואמא, שהם י"ה ממש, הוא ההמשכה שנמשכת באמצעות העלאת מ"ן של מסירות נפש שבמילה "אחד", וזהו עניינה של קריאת שמע. ראו גם את ההסבר ואת ענין חילוף האותיות בבינונים, שער היחוד והאמונה, פרק י"ב).

התשובה היא ש"ה מופיעות במילה מצוה רק באותיות מוחלפות ומוסתרות; הדבר מורה שבאמצעות מצוה אבא ואמא אינם מתגלים במלואם, ואילו ו"ה, ז"א ונוקבא, מופיעות בגלוי. הייחוד העצמי שלהם נמשך באמצעות מסירות הנפש שב"אחד" בקריאת שמע; התניא מסביר שאותיות מוחלפות נושאות חיות מוסתרת ומצומצמת יותר.

והטעם לזה הוא מפני שמכיון שכבר נמשך האור וההמשכה של א"ס ב"ה בכלים דאצי" וא"כ כבר באה ההמשכה וישנה בבחי' סדר ההשתלשלות דהיינו כשנמשכה לאצילות לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] ורק שצריכים להמשיכה משם לבי"ע.

והטעם לכך הוא, שכיוון שהאור וההמשכה של אין סוף ברוך הוא כבר נמשכו אל הכלים של אצילות, הרי שההמשכה כבר הגיעה וקיימת במסגרת סדר ההשתלשלות. כלומר, היא נמשכה לאצילות, אל ז"א ונוקבא, ורק צריך להמשיכה משם לבריאה, יצירה ועשיה.

זהו הטעם להבדל. האור שייחוד ז"א ונוקבא זקוק לו כבר נמצא בכלים של אצילות, כחלק מסדר ההשתלשלות; לכן נותר רק להמשיכו הלאה, אל העולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה.

(אשר זהו ענין יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שע"י יחוד זה נמשך הולדת נשמות מאצילות לעולם הבריאה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ז שער סדר אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] פד"ה).

(וזהו ענין יחוד ז"א ונוקבא: באמצעות ייחוד זה נמשכת הולדת נשמות מאצילות לעולם הבריאה, כמובא בעץ חיים, שער מ"ז, שער סדר אבי"ע, פרקים ד-ה.)

אדמו"ר הזקן מוסיף שייחוד ז"א ונוקבא הוא המביא את הנשמות לידי הולדה, בהמשיכו אותן מאצילות לבריאה. הוא מפנה לחלק בעץ חיים העוסק בסדר ארבעת העולמות, המתאר היכן נולדות הנשמות בהם.

לכן ע"י התורה והמצוות ג"כ יכולים להמשיך המשכה זו מאחר שכבר ישנה להמשכה בכלים דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות ע"כ ע"י התומ"צ [התורה ומצות] שהם בחי' כלים ממשיכים המשכה זו שבכלים דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] להיות נמשך בבי"ע.

לכן גם באמצעות התורה והמצוות אפשר להמשיך המשכה זו: מאחר שהמשכה כבר קיימת בכלים של ז"א ונוקבא דאצילות, הרי שבאמצעות התורה והמצוות, שהן בבחינת כלים, ממשיכים את המשכה המצויה בכלים של ז"א ונוקבא, כדי שתימשך בבריאה, ביצירה ובעשיה.

מאחר שהמשכה כבר שורה בכלים של ז"א ונוקבא, די בתורה ובמצוות כדי להמשיכה למטה. גם התורה והמצוות הן "כלים" — ביטויים מוגדרים של רצון ה' וחכמתו — ולכן הן מתאימות לאור שכבר נתון בכלים.

(וגם עסק התורה צ"ל ג"כ בבחי' ביטול להיות ולא תחללו^{20, 21} שלא לעשות חלל והפסק ח"ו [חס ושלום] דאלי"כ [דאם לא כן] גם תורה אין לו²² אלא שעכ"ז [שעם כל זה] הוא בבחי' כלי אבל מסירת נפש היינו לצאת מהכלי לגמרי.

(גם העיסוק בתורה צריך להיות בבחינת ביטול, כדי לקיים "ולא תחללו" — שלא ליצור חלל והפסק, חס ושלום; שאם לא כן, אין לו אפילו תורה. ואף על פי כן, גם אז הוא בבחינת כלי; ואילו מסירות נפש פירושה לצאת מן הכלי לגמרי.

גם לימוד התורה זקוק לביטול: את "ולא תחללו" דורשים כאזהרה שלא ליצור חלל, שכן לימוד מתוך חשיבות עצמית יוצר רווח שממנו מסתלק אור ה', והגמרא אומרת שמי שטוען שיש לו רק תורה, אין לו אפילו תורה. ואף לימוד מתוך ענווה נשאר בגדר כלי; מסירות נפש פירושה לצאת מכל כלי ומגבלה.

ולפיכך להמשיך היחוד דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שהוא המש כת האור שכבר מלוּבש בכלי ממשיכים ע"י העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] דעסק התורה והמצוות שהן הן מבחי' ז"א ונוק' [ונוקבא] שהתורה היא בז"א לכן, כדי להמשיך את יחוד ז"א ונוקבא, שהוא המשכת אור שכבר מלוּבש בכלי, ממשיכים אותו באמצעות העלאת מ"ן של העיסוק בתורה ובמצוות, השייכים בעצמם לבחינת ז"א ונוקבא: התורה היא בז"א

יחוד ז"א ונוקבא, העוסק באור שכבר מלוּבש בכלים, נמשך אפוא באמצעות התורה והמצוות, השייכות לאותן בחינות עצמן. התורה מקבילה לז"א, המדות של עולם האצילות.

והמצוות בנוק' [בנוקבא] ומ"מ כ' [כתב] בבינונים ס"פ כ"ה שקיום התורה ומצותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' על יחודו שיהיה קבוע בלבו תמיד ממש²³ כו' ע"ש)

והמצוות הן בנוקבא. ואף על פי כן, כתב בבינונים, בסוף פרק כ"ה, שקיום התורה ומצותיה תלוי בכך שיזכור תמיד את ענין מסירת נפשו לה' על יחודו, כדי שיהיה קבוע ממש בלבו תמיד וכו'; ע"ן שם.)

המצוות מקבילות לנוקבא, מלכות. ואף על פי כן, בתניא, פרק כ"ה, מלמד אדמו"ר הזקן שקיום התורה ומצותיה תלוי בכך שאדם יזכור תמיד את נכונותו למסור את נפשו על יחוד ה', כדי שגם עבודתו התחתונה תשאב את כוחה ממסירות נפש.

אבל כדי להמשיך יחוד או"א [אבא ואימא]²⁴ שהוא המשכת אור חדש מה שלא נמשך עדיין בהכלים דאצילות כלל

אבל כדי להמשיך את יחוד אבא ואמא, שהוא המשכת אור חדש — אור שעדיין לא נמשך כלל בכלים דאצילות,

יחוד אבא ואמא הוא מסוג אחר: הוא ממשיך אור חדש, אור שעדיין לא נכנס מעולם בכלים דאצילות.

כי אם שצריכים לעורר ולהמשיך אור חדש והמשכה חדשה ממש מאור א"ס ב"ה אשר זהו ענין יחוד או"א [אבא ואימא] דאין הפי' שהתחלת ההמשכה מאו"א [מאבא ואימא] לבד אלא

צריך לעורר ולהמשיך אור חדש והמשכה חדשה ממש מאור אין סוף ברוך הוא; וזהו ענין יחוד אבא ואמא. אין פירוש הדבר שההמשכה מתחילה מאבא ואמא בלבד, אלא

יש לעורר אור מאור אין סוף עצמו, כהמשכה חדשה ממש. הכינוי "יחוד אבא ואמא" אינו אומר שההמשכה מתחילה מהם.

כי או"א [אבא ואימא] מקבלים מכתר וכתר מעתיק עד א"ס המאציל העליון כי הוא לבדו יש בו כח לחדש תמיד לפי שאין לו סוף משא"כ בנאצלים כו'.

אבא ואמא מקבלים מכתר, וכתר מעתיק, עד אין סוף, המאציל העליון; כי רק בו יש כוח לחדש תמיד, מאחר שאין לו סוף, שלא כמו בנאצלים וכו'.

אבא ואמא מקבלים מכתר, כתר מעתיק, וכך עד אין סוף, מקור כל האצילות. רק הוא יכול להביא לידי חידוש ממש, משום שאין לו סוף; כל בחינה נאצלת היא סופית ויכולה רק להעביר הלאה את מה שקיבלה.

אלא שנק' ע"ש יחוד דאו"א [דאבא ואימא] לפי כי בהיות האור עדיין למעלה מאו"א [מאבא ואימא] הוא בחי' סתימו דכל

אלא שהוא נקרא על שם יחוד אבא ואמא, משום שכל עוד האור נמצא למעלה מאבא ואמא הוא בבחינת "סתימו דכל היחוד נקרא על שם אבא ואמא משום שלמעלה מהם האור נסתר בתכלית — "סתימו דכל סתימין", ביטוי של הזוהר לדרגות הנסתרות ביותר.

סתימין ונעלם מאד וראשית הגילוי הוא בחכמה וממנה נמשך בבינה וכמ"ש כ"ז [כל זה] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פ"א [פרק י"א] ומבואר באריכות יותר בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא²⁵

סתימין ונסתר מאוד, וראשית הגילוי היא בחכמה, וממנה נמשך האור בבינה. כל זה כפי שכתוב בפרי עץ חיים, שער קריאת שמע, פרק י"א, ומבואר בהרחבה רבה יותר בלקוטי תורה [של האריז"ל], פרשת וירא.

הגילוי מתחיל בחכמה, וממנה נמשך לבינה, ולכן האור החדש מופיע תחילה באמצעות היחוד שביניהן. פרי עץ חיים (שער קריאת שמע, פרק י"א) מלמד שיחוד שנועד לקיום העולמות נשען על מה שכבר יש בידי אבא ואמא, ואילו יחוד שמביא נשמות חדשות מצריך אור חדש מלמעלה.

(ועיין בזהר פ' בשלח דס"ג ע"ב ע"פ ממעמקים קראתיך²⁶ אמר רבי חזקיה כד עתיקא סתימא דכל סתימין בעי לזמנא ברכאן לעלמין אשרי כולא ואכליל כולא בהאי עמיקא עילאה²⁷ כוי ועי במק"מ [במקדש מלך] שם בשם האריז"ל [האר"י זכרנו לברכה].

(ועיינו בזהר, פרשת בשלח, דף ס"ג ע"ב, על הפסוק "ממעמקים קראתיך": "אמר רבי חזקיה: כאשר עתיקא סתימא דכל סתימין מבקש להזמין ברכות לעולמות, הוא משרה את הכול וכולל את הכול בעומק עליון זה" וכו'. ועיינו במקדש מלך שם בשם האריז"ל, זכרנו לברכה.

הזוהר מפרש את הפסוק "ממעמקים קראתיך" כמתייחס לעומק העליון: כאשר העתיק הנסתר מבקש להשפיע ברכות, הוא משרה את הכול בעומק זה, וממנו מתמלאים הבאר וכל הנחלים. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להמחיש את הנקודה שנאמרה קודם: ברכותיו של העתיק הנסתר נאספות תחילה במדרגה עליונה, ורק משם הן זורמות החוצה.

ועי עוד בפ' ויגש דר"י [דרבינו יצחק] ע"א ת"ח [תא חזי] בית פרעה²⁸ כוי ע"ש. ועוי"ל [ועוד יש לומר] הטעם שנקרא ע"ש יחוד דאוי"א [דאבא ואימא] מטעם שכשנמשך האור ומגיע בחו"ב [בחכמה ובינה] זהו ההתקשרות והמשכת הסובב בממלא ועמ"ש גבי פסח²⁹ בענין ויוציאנו ה' אלקינו או"א [אבא ואימא] שהלכישו³⁰ כוי ועמ"ש סד"ה שימני כחותם^{31,32} ע"ש)

ועיינו עוד בפרשת ויגש, דף ר"י ע"א: "תא חזי בית פרעה" וכו'; עיינו שם. ועוד אפשר לומר שהטעם לכך שהוא נקרא על שם יחוד אבא ואמא הוא שכאשר האור נמשך ומגיע לחכמה ובינה, זהו החיבור והמשכת סובב כל עלמין לתוך ממלא כל עלמין. ועיינו במה שנכתב בענין פסח על "ויוציאנו ה' אלקינו" — אבא ואמא שהתלבשו וכו'. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "שימני כחותם".

הזוהר בפרשת ויגש מפרש את "בית פרעה" כבית שממנו מתגלים כל האורות, שבו מתגלה כל מה שהיה נסתר. טעם נוסף לשם הוא שבחכמה ובינה האור המקיף את כל העולמות מתחבר תחילה עם האור הממלא אותם ונכנס לתוכו; ובמקום אחר מוסבר כי "ה' אלקינו" שבהגדה של פסח הם אבא ואמא המתלבשים.

ולכן כדי לעורר ולהמשיך מאור א"ס ממש צ"ל העלאת מ"ן [מייך נוקבין] במס"נ [במסירות נפש] שע"י ממשך מעיקרא דכולא המשכה חדשה דאלי"כ [דאם לא כן] אינו יכול לעורר ולהמשיך מבחי' א"ס ממש. ולכן, כדי לעורר ולהמשיך מאור אין סוף ממש, צריכה להיות העלאת מ"ן במסירות נפש, שבאמצעותה ממשיכים המשכה חדשה מעיקרא דכולא; שאם לא כן, אי אפשר לעורר ולהמשיך מבחינת אין סוף ממש.

משום כך נדרשת מסירות נפש. רק היא מגיעה ל"עיקרא דכולא", לאין סוף עצמו, וממשיכה משם המשכה חדשה; בלעדיה אי אפשר להגיע למדרגת אין סוף.

ולכן לעורר המשכה זו צ"ל העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] במס"נ [במסירות נפש] ממש שע"י מעורר וממשיך מעצמות אור א"ס ב"ה וממשיך משם המשכה חדשה ע"י יחוד דאוי"א [דאבא ואימא] (ועמ"ש בזה בד"ה מה יפו פעמך ³³ בנעלים ³⁴ ובביאור ע"פ הראיני את מראיך) ³⁵

ולכן, כדי לעורר המשכה זו, צריכה להיות העלאת מ"ן במסירות נפש ממש, שבאמצעותה מעוררים וממשיכים מעצמות אור אין סוף ברוך הוא, ומשם ממשיכים המשכה חדשה באמצעות יחוד אבא ואמא. (ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "מה יפו פעמך בנעלים", ובביאור על הפסוק "הראיני את מראיך").

מסירות נפש ממש מעוררת את עצמות אור אין סוף, ומשם נמשכת ההמשכה החדשה באמצעות יחוד אבא ואמא. שני מאמרים העוסקים בפסוקים משיר השירים מרחיבים על כך.

ויובן עוד ענין זה ממ"ש במ"א בד"ה פתח אליהו ³⁶ שמאצילות לבי"ע הגם שהאור נמשך ע"י פרסא מ"מ נק' סדר ההשתלשלות משא"כ מא"ס ב"ה לאצילות הוא שלא כסדר ההשתלשלות

ענין זה יובן עוד ממה שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "פתח אליהו": מאצילות לבריאה, יצירה ועשיה, אף שהאור נמשך באמצעות פרסא, הדבר נקרא בכל זאת סדר ההשתלשלות; ואילו מאין סוף ברוך הוא לאצילות — אין הדבר לפי סדר ההשתלשלות,

במאמר "פתח אליהו" שבתורה אור מסביר אדמו"ר הזקן שבין אצילות לעולמות התחתונים יש פרסא, מחיצה המסתירה את האור, ובכל זאת ההמשכה שם היא עדיין סדר רציף של סיבה ומסובב. לעומת זאת, מאין סוף לאצילות אין סדר רציף כזה.

רק ע"י צמצום ומקום פנוי כי אין ערוך לך כו' חד לא בחושבן ³⁷ כו' ע"ש באריכות.

אלא באמצעות צמצום ומקום פנוי, שהרי "אין ערוך לך" וכו', "חד ולא בחושבן" וכו'; עיינו שם בהרחבה.

המעבר הזה נעשה רק באמצעות צמצום, הסתרת אורו של ה' היוצרת "מקום פנוי". כפי שנאמר בתפילה, "אין ערוך לך", ובפתח אליהו נאמר "חד ולא בחושבן": ה' אינו החוליה הראשונה בשרשרת, ולכן המשכה חדשה ממנו היא מעבר לכל סדר השתלשלות.

5 והנה באדם ג"כ יש בחי' השתלשלות ומה שלמעלה מהשתלשלות. דהיינו כי מחכמה ולמטה הוא בחי' השתלשלות שכל ומדות ומחודומ"ע [ומחשבה דבור ומעשה]. לכן ע"י ממשיכים ג"כ מסדר ההשתלשלות מאצילות לבי"ע.

והנה, גם באדם יש בחינה של השתלשלות ומה שלמעלה מהשתלשלות. כלומר, מחכמה ולמטה יש השתלשלות: שכל ומדות, ולאחריהם מחשבה, דיבור ומעשה. לכן, באמצעותם ממשיכים גם את ההשפעה שבסדר ההשתלשלות, מאצילות לבי"ע.

האדם משקף את העולמות. מחכמה, ההברקה הראשונה של התוכנה, ולמטה, כוחות הנפש יוצרים שרשרת השתלשלות משלהם: שכל, רגשות, ולאחריהם מחשבה, דיבור ומעשה, שכל אחד מהם נובע מן הכוח שמעליו. העבודה באמצעות כוחות אלה — הבנה, הרגשה ועשייה — ממשיכה את השפע הנמשך לפי סדר זה, מאצילות אל העולמות התחתונים.

אבל להיות המשכת אור חדש מא"ס ב"ה שהוא מלמעלה מסדר ההשתלשלות זה אינו כ"א ע"י העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] במס"נ [במסירות נפש] דייקא שהוא בנפש ג"כ מבחי שלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו למעלה מהשכל וה טעם.

אבל המשכת אור חדש מאין סוף ברוך הוא, שהוא למעלה מסדר ההשתלשלות, אפשרית רק באמצעות העלאת מ"ן דווקא על ידי מסירות נפש. גם בנפש, מסירות נפש נובעת מבחינה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, כלומר, למעלה מן השכל ומן הטעם.

מסירות נפש אינה נובעת משיקול שכלי; מקורה בבחינה בנפש שלמעלה מן השכל ומן הטעם. מכיון שהיא למעלה מסדר ההשתלשלות של הנפש עצמה, בכוחה להמשיך אור חדש מאין סוף, שהוא למעלה מסדר ההשתלשלות העולמות.

קטע 3 • 61-9

הקדוש הראשונה והשרפים

6 והשכל לגבי למעלה מהשכל והחכמה הוא שלא כסדר ההשתלשלות כמ"ש והחכמה מאין תמצא.³⁸ ועמ"ש מזה סד"ה כי קרוב אליך הדבר.^{39, 40}

והשכל, ביחס למה שלמעלה מן השכל ומן החכמה, אינו לפי סדר ההשתלשלות, כמו שכתוב: "והחכמה מאין תמצא". וראו מה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "כי קרוב אליך הדבר".

החכמה עצמה אינה נובעת ממה שלמעלה ממנה באמצעות שרשרת רציפה: המעבר ממה שמעבר לשכל אל השכל הוא קפיצה, ולא תוצאה של השתלשלות. החסידות קוראת את שאלת איוב "והחכמה מאין תמצא" כאמירה: החכמה באה מן האין, ממקור שאין לו ערך משותף עם החכמה.

והיינו בחי יחידה שבנפש^{41, 42} שממנה נמשך הרצון לה' במס"נ [במסירות נפש] ולכן עי"ז דייקא מעורר וממשיך מלמעלה מסדר ההשתלשלות כו'

והיינו בחינת יחידה שבנפש, שממנה נמשך הרצון לה' במסירות נפש; ולכן דווקא על ידי כך מעוררים וממשיכים מלמעלה מסדר ההשתלשלות וכו'.

המדרגה הגבוהה ביותר בנפש, יחידה, היא המקור לרצון למסור את עצמך לה' — רצון שהוא למעלה מטעם ודעת. מכיון שהיא למעלה משרשרת הכוחות של הנפש עצמה, מסירות נפש מגיעה אל מה שלמעלה משרשרת העולמות וממשיכה משם.

(וַיֵּשׁ [וזהו שכתוב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פ"ה דרוחין ונפשין של הצדיקים הם מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] דז"נ [דזעיר אנפין ונוקבא]. אך נשמה לנשמה הם מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] דא"א [דאבא ואימא].⁴³ ועיין מזה בשער היחודים פ"ח [פרק ח].

(וזהו שכתוב בפרי עץ חיים, שער קריאת שמע, פרק ה, שרוח ונפש של הצדיקים הם מ"ן ומ"ד של ז"א ונוקבא, אך נשמה לנשמה הם מ"ן ומ"ד של אבא ואמא. ועיין בענין זה בשער היחודים, פרק ח.)

פרי עץ חיים מפרט אילו מדרגות בנפש משמשות כמ"ן בכל אחד מהיחודים. המדרגות התחתונות, רוח ונפש, עולות לייחוד ז"א ונוקבא, ואילו המדרגות הגבוהות יותר, נשמה ו"נשמה לנשמה" — המכונה גם חיה — עולות לייחוד אבא ואמא. מובא גם שער היחודים, חיבור מתורת האריז"ל העוסק בייחודים מדיטטיביים.

והיינו כי רוח ונפש זהו בחי' האור המלוכש בכלי וממשיכים עי"ז האור שכבר מלוכש בכלים כנ"ל אבל להמשיך יחוד א"א [אבא ואימא] צ"ל העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] בבחי' מאדך בלי גבול שהוא בחי' יחידה וזהו ענין נשמה לנשמה.

והיינו שרוח ונפש הן בחינת האור המלוכש בכלי, ועל ידן ממשיכים את האור שכבר מלוכש בכלים, כנזכר לעיל; אבל כדי להמשיך את ייחוד אבא ואמא צריכה להיות העלאת מ"ן בבחינת "מאודך", בלי גבול, שהיא בחינת יחידה, וזהו ענין נשמה לנשמה,

רוח ונפש הן אור שכבר מלוכש בכלים, ולכן הן ממשיכות אור שכבר נמצא בכלים. ייחוד אבא ואמא זקוק להעלאת מ"ן של "מאודך" — אהבה "בכל מאודך" שאין לה גבול, הבאה מיחידה; זהו מה שהאריז"ל מכנה "נשמה לנשמה".

כנודע דהיינו שהיא למעלה מבחי' נשמות הכלים (כו') וזהו ענין קדוש הא' דפי' ברע"מ [ברע"א מהימנא] שהוא הסתלקות הוי"ו שהוא ז"א דאצילות בחכמה שנק' קדש.

כידוע, כלומר שהיא למעלה מבחינת נשמות הכלים וכו'. וזהו ענין ה"קדוש" הראשון, שרע"א מהימנא מפרש אותו כהסתלקות הוי"ו, שהיא ז"א דאצילות, בחכמה הנקראת קודש.

נשמה לנשמה היא למעלה מנשמות השייכות לכלים. בכך מזהה אדמו"ר הזקן את ה"קדוש" הראשון של רע"א מהימנא: הוי"ו, ז"א דאצילות, עולה לחכמה, הנקראת קודש.

ועלייה זו היינו שז"א עולה בבחי' מ"ן [מ"ן נוקבין] בכדי שע"ז יהיה יחוד א"א [אבא ואימא] שבחינה זו נעשה ע"י המס"נ [המסירות נפש] למטה.

ועלייה זו פירושה שז"א עולה בבחינת מ"ן, כדי שעל ידי כך יהיה ייחוד אבא ואמא; מדרגה זו נוצרת על ידי מסירות נפש למטה.

ז"א עולה כמ"ן, בהתעוררות מלמטה, ועל ידי כך מתאפשר למעלה ממנו ייחוד אבא ואמא. מה שמגיע זאת למעלה הוא מסירות הנפש של האדם למטה.

ולמעלה הוא ג"כ בחיי ביטול והתכללות ז"א למעלה (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שימני כחותם.^{44, 45} בהפרש שבין עליות העולמות ובין עליות ז"א בבחי' עיבור במעי אימא שעייז ממשיך מוחי [מוחיה] דגדלות כו' ע"ש)

ולמעלה גם כן יש בחינת ביטול והתכללות של ז"א למעלה. (ועיינו במה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "שימני כחותם", בענין ההבדל בין עליות העולמות לעליית ז"א בבחינת עיבור במעי אימא, שעל ידה הוא ממשיך מוחין דגדלות וכו'; עיינו שם.)

גם למעלה העלייה פירושה שז"א מניח את עצמו ומתכלל במדרגה העליונה ממנו, בדומה למסירות הנפש למטה. מראה המקום מבחין בין עליית העולמות בשלמותם לבין העלייה של ז"א: כאן ז"א חוזר למצב של "עיבור" בתוך אימא, שדרכו הוא מקבל בהמשך את המוחין דגדלות.

ועייז דייקא נמשך יחוד או"א [אבא ואימא] אשר החכמה נק' קדש והוא בחי' אין. והבינה נק' יש. והיחוד הוא שיומשך ויתהווה מאין ליש.

ודווקא על ידי כך נמשך ייחוד אבא ואמא: החכמה נקראת קודש והיא בחינת אין, והבינה נקראת יש; והייחוד הוא שיומשך ויתהווה מאין ליש.

החכמה היא קודש ואין, משום שהיא ביטול מוחלט; הבינה היא יש, כלומר תפיסה מוגדרת. הייחוד ביניהן הוא המעבר מאין ליש — התבנית עצמה של התהוות מציאות חדשה.

והוא המשכת אור חדש ולא דווקא בחי'ב [בחכמה ובינה] דאצילות לבד. כ"א שרש המשכה זו הוא מלמעלה מאצילות וגם בעולם העקודים שיומשך מחכמה לבינה כו'.

זוהי המשכת אור חדש, ולא דווקא בחכמה ובינה שבאצילות בלבד; אלא שורש המשכה זו הוא למעלה מאצילות, וגם בעולם העקודים נמשכת המשכה מחכמה לבינה וכו'.

יחוד זה ממשיך אור חדש, ושורשו למעלה מאצילות. אותו דפוס — המשכה מחכמה לבינה — קיים גם בעולם העקודים, אחד השלבים המוקדמים בהאצלה לפי תיאורו של האר"י, שקודם לאצילות.

7 וזהו ברוך אומר ועושה אמירה היא בחכמה והעשייה בבינה שהם ל"ב נתיבות⁴⁶ ושכילין הנמשכים מחכמה לבינה

וזהו [פירוש] "ברוך אומר ועושה": האמירה היא בחכמה והעשייה בבינה, שהן שלושים ושניים נתיבים ושכילים הנמשכים מחכמה לבינה,

את מילות תפילת הבוקר "ברוך אומר ועושה" מפרשים באותו אופן: ה"אמירה" היא בחכמה וה"עשייה" בבינה. ביניהן נמשכים שלושים ושניים נתיבי החכמה שבספר יצירה, המוליכים מחכמה לבינה.

שהם ל"ב שמות אלקים שבמעשה בראשית⁴⁷ וזהו כולם בחכמה עשית⁴⁸ בבינה. והוא מפני שהחכמה נק' אין ובינה נק' יש.

שהם שלושים ושניים שמות אלקים שבמעשה בראשית. וזהו [פירוש] "כולם בחכמה עשית": [העשייה היא] בבינה. והטעם הוא שחכמה נקראת "אין" ובינה נקראת "יש".

נתיבים אלה מקבילים לשלושים ושניים הפעמים שבהן מופיע השם אלקים בסיפור מעשה בראשית. הפסוק "כולם בחכמה עשית" פירושו שמה שמקורו בחכמה, "אין", נעשה בפועל בבינה, "יש".

8 ולכך התלבשות אור א"ס הוא בחכמה דוקא מפני שחכמה היא בחינת ביטול וכמ"ש בסש"ב [בספר של

בינונים] פלי"ה בשם המגיד נ"ע [נשמתו עדן]

לכן אור אין סוף מתלבש דוקא בחכמה, מפני שחכמה היא בחינת ביטול, כפי שנכתב בספר של בינונים (תניא), פרק ל"ה, בשם המגיד, נשמתו עדן.

מכיוון שחכמה היא ביטול, אור אין סוף מתלבש דוקא בה. התניא (פרק ל"ה, בהגהה) מביא זאת בשם המגיד ממזריטש, רבו של אדמו"ר הזקן.

והיינו שהחכמה הוא רק זה ההשגה עצמה שמשגת עוצם הביטול איך דכולא קמיה כלא חשיב ממש ואין עוד.

כלומר, חכמה היא עצם ההשגה הזאת, המשיגה את עוצמת הביטול: כיצד "הכול לפנינו נחשב ממש כאין" ו"אין עוד",

חכמה אינה תפיסה נפרדת של דבר־מה; היא עצם ההכרה בכך שהכול בטל לחלוטין לפני ה', ש"הכול לפנינו נחשב כאין" ו"אין עוד".

ואיך דלית מחשבה תפיסא ביה כלל⁴⁹ ולכך נק' החכמה אמת. וכמ"ש מזה ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם⁵⁰ כו'.

וכיצד "לית מחשבה תפיסא ביה כלל". לכן החכמה נקראת אמת, כפי שנכתב על כך בביאור הפסוק "ויכתוב משה את מוצאיהם" וגו'.

היא גם תופסת שאין מחשבה יכולה להשיג אותו כלל. מכיוון שהיא רואה את הדברים כפי שהם באמת לפני ה', החכמה נקראת "אמת" — עניין המתבאר במאמר על הפסוק "ויכתוב משה את מוצאיהם".

אבל בחיי בינה שהוא בחיי ההשגה נקי יש (וכמ"ש במ"א בענין מוחין דאבא ומוחין דאימא. שבח"י מוחין דאימא זהו מקור סדר ההשתלשלות מעילה לעילה אבל מוחין דאבא הוא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות).

אבל בחינת בינה, שהיא בחינת ההשגה, נקראת יש. (כפי שנכתב במקום אחר בעניין מוחין דאבא ומוחין דאימא: מוחין דאימא הם מקור סדר ההשתלשלות מעילה לעילה, ואילו מוחין דאבא הם מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.)

בינה, ההשגה המפורטת של עניין, היא יש — מציאות מוגדרת. מוחין דאימא, בינה, הם מקור השרשרת המסודרת שבה כל מדרגה נובעת מזו שלמעלה ממנה; ואילו מוחין דאבא, חכמה, שייכים למה שלמעלה משרשרת זו.

(ענין מזה בד"ה מצה זו⁵¹ כוי ובד"ה ששים המה מלכות.^{52, 53} גבי ומעין מבית⁵⁴ ה' יצא)

(ענינו בעניין זה במאמר המתחיל "מצה זו" וגו', ובמאמר המתחיל "ששים המה מלכות", בעניין "ומעין מבית ה' יצא".)

שני דיונים קשורים: המאמר על "מצה זו" והמאמר על "ששים המה מלכות", שבו מתבאר הפסוק "ומעין מבית ה' יצא".

וזהו שדוקא ע"י עליית הוי"ו שהוא בחיי שמים ז"א דאצילות לבח"י קדש שהוא חכמה. שהוא בבחינת ביטול ואין. עי"ז הוא ממשיך יחוד או"א [אבא ואימא].

וזהו שדוקא על ידי עליית הוי"ו, שהיא בחינת "שמים" — ז"א דאצילות — אל בחינת "קודש", שהיא חכמה, בחינת ביטול ואין, נמשכת אחדות אבא ואמא.

לכן דווקא כאשר הוי"ו, ז"א, הנקרא "שמים", עולה אל "קודש" — חכמה, מדרגת הביטול והאין — נמשכת אחדות אבא ואמא.

שיומשך המשכה חדשה מאור א"ס. ויתה זה ויומשך מאין ליש. וזהו ענין שרפים עומדים ממעל לו.^{55, 56} והם כת אחת האומרת קדוש פ"א.

כדי שתימשך המשכה חדשה מאור אין סוף, ותתהווה ותימשך מאין ליש. וזהו ענין "שרפים עומדים ממעל לו"; הם כת אחת האומרת "קדוש" פעם אחת,

באמצעות אותה אחדות נמשכת המשכה חדשה מאור אין סוף, העוברת מאין ליש. ישעיהו ראה את השרפים "עומדים ממעל לו", והם קבוצת המלאכים האומרת "קדוש" פעם אחת בלבד.

דהיינו בחיי קדוש הא'. והיינו שעבודתם הוא ליכלל וליבטל באור א"ס ב"ה. אשר למטה זהו נקי מס"נ [מסירות נפש].

כלומר, בחינת ה"קדוש" הראשון. עבודתם היא להיכלל ולהתבטל באור אין סוף ברוך הוא, ולמטה נקראת עבודה זו מסירות נפש.

ה"קדוש" היחיד שלהם הוא ה"קדוש" הראשון: עבודתם היא להיכלל ולהתבטל באור אין סוף. המקבילה לכך אצל האדם היא מסירות נפש.

ולכן עומדים ממעל לו פיי ליו נקי המשכת האור שנמשכו כבר בכלים. שהוא בחיי הוי"ו דקדוש.

לכן הם "עומדים ממעל לו": כלומר, לו (למ"ד-ו"ו) הוא הכינוי להמשכת האור שכבר נמשך בכלים, וזו בחינת הוי"ו של "קדוש".

אדמו"ר הזקן דורש את "לוי" כאותיות למ"ד-ו"ו, בגימטריה לוי. מספר זה מסמל את האור שכבר נמשך בכלים, את הוי"ו של "קדוש".

(וגם וי פעמים וי גימט' [גימטריא] ל"ו וכמ"ש במ"א בענין מי ברא אלה.⁵⁷ דאלה היינו ששה מדות כל אי כלול מששה בגימטריא אלה)

(גם וי כפול וי עולה בגימטריה ל"ו, כפי שנכתב במקום אחר בענין "מי ברא אלה": "אלה" הן שש המדות, שכל אחת מהן כלולה משש, וזהו בגימטריה "אלה").

וי, שש, כפול שש הוא שלושים ושש, וכך גם הגימטריה של "אלה" (אל"ף 1, למ"ד 30, ה"א 5). הפסוק בישעיהו "מי ברא אלה" נדרש במקום אחר על שש המדות, שכל אחת מהן כוללת את כל השש.

אבל השרפים עומדים ממעל ל"ו שהם גורמים גם באצ"י עליית הוי"ו לבחי קדש מה שלמעלה מבחי וי. אבל השרפים עומדים ממעל לל"ו, שכן הם גורמים שגם באצילות תעלה הוי"ו לבחינת קודש, שהיא למעלה מבחינת וי.

השרפים עומדים למעלה מל"ו אלה: הם גורמים לווי"ו, גם באצילות, לעלות לקודש, שלמעלה מהוי"ו, כלומר למעלה מהמדות.

(ועי' מ"ש במ"א בד"ה לך לך⁵⁸ בענין הוא עשנו ולו אנחנו^{59, 60} ולא באל"ף ולי' בוי"ו. ועי' מ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] דרצ"ב סע"ב [סוף עמוד ב] ע"פ ולו נתכנו עלילות^{61, 62} ע"ש.

(כדומה לכך נכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "לך לך", בענין "הוא עשנו ולו אנחנו": "ולא" באל"ף, ו"ולו" בו"ו. וכדומה לכך נכתב באדרא זוטא, דף רצב, סוף ע"ב, על הפסוק "ולו נתכנו עלילות"; עיין שם.)

בשני פסוקים הכתיב הוא "לא" באל"ף, והקריאה היא "לוי" בו"ו: "הוא עשנו ולו אנחנו" (תהילים ק), ו"ולו נתכנו עלילות" (שמואל א ב, ג), שעליו דנה האדרא זוטא. כמו בדוגמה הבאה, הצמידים האלה קושרים אל"ף לוי"ו, בחינה עליונה לבחינה תחתונה.

ועד"ז ועד בחילופי אתון אחד⁶³ נמצא מה שבאחד זהו בחי אלף רישא דאתון. בחלופי אתון זהו וי וזהו בחי ועד. ולכן בחי למס"נ [למסירות נפש] באחד זהו ממעל לוי"ו דועד. כי ועד הוא יחוי"ת [יחודא תתאה] משא"כ אחד יחוי"ע [יחודא עילאה] כו'.

ובאותו אופן, "ועד" הוא, בחילופי אותיות, "אחד". נמצא שמה שב"אחד" הוא בחינת אל"ף, ראש האותיות, הופך בחילופי האותיות לוי"ו, וזו בחינת "ועד". לכן בחינת מסירות הנפש שב"אחד" היא למעלה מהוי"ו של "ועד", שכן "ועד" הוא יחודא תתאה, ואילו "אחד" הוא יחודא עילאה וכו'.

הזוהר אומר ש"ועד", שבפסוק "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", הוא "אחד" בחילופי אותיות: אל"ף נעשית וי"ו, וחי"ת נעשית עי"ן. "אחד" הוא היחוד העליון, שבו העולם בטל ואינו תופס מקום לפני ה', ואילו "ועד" הוא היחוד התחתון, שבו ה' מצוי בתוך מציאות העולם. לכן מסירות הנפש שב"אחד" היא למעלה מהוי"ו של "ועד".

(ובזה יובן מ"ש בירושלמי רפ"ט דברכות. עוביו של רקיע מהלך ת"ק שנה. טלפי החיות מהלך חמש מאות שנה וחמש עשרה מנין ישרה.)

(ובכך יובן מה שנאמר בירושלמי, בתחילת פרק ט של ברכות: "עוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה. טלפי החיות מהלך חמש מאות שנה וחמש עשרה, מניין ישרה".)

הירושלמי מודד את עוביו של הרקיע כמהלך חמש מאות שנה, ואת טלפי החיות — המלאכים שרגליהם נראו ליחזקאל כ"רגל ישרה" — כמהלך חמש מאות וחמש עשרה שנה, כמניין "ישרה" (יו"ד 10, ש"י 300, ר"י 200, ה"א 5).

(הובא בתוספות פ"ב [פרק ב'] דחגיגה ד"ג ע"א). דאינו מוכן מהו ענין שהרגל הוא חמש עשרה דוקא יותר מעובי הרקיעים ושכין כל רקיע שהכל מהלך ת"ק שנה.

(הובא בתוספות, פרק ב של חגיגה, דף יג, ע"א). שהרי אין מוכן מדוע הרגל גדולה דוקא בחמש עשרה מעובי הרקיעים ומהמרחק שכין כל רקיע לרקיע, שכל אלה הם מהלך חמש מאות שנה.

תוספות בחגיגה מביאים את הדברים האלה. השאלה היא מדוע רגלי המלאכים גדולות דוקא בחמש עשרה יותר מחמש מאות השנים שבהן נמדדים כל רקיע וכל מרווח שבין הרקיעים.

והענין כי ת"ק שנה נמשך מבחי' ה' מדות שבפסוק לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד.⁶⁴ והענין הוא שחמש מאות השנה נמשכות מבחינת חמש המדות שבפסוק "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד",

חמש מאות מקבילות לחמש המדות הנזכרות בפסוק: גדולה (חסד), גבורה, תפארת, נצח והוד.

שהן עצמיות המדות משא"כ בחי' מדה הששית בחי' כי כל הוא ההשפעה שהוא כללות דחמשה מדות העצמיים וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שכ"ח ספ"א [סוף פרק א].⁶⁵

שהן עצם המדות; ואילו בחינת המדה הששית, בחינת "כי כל", היא ההשפעה, שהיא כללותם של חמש המדות העצמיות, כפי שכתוב בפרי עץ חיים, שער 28, סוף פרק 1.

חמש אלה הן המדות העצמיות. המדה הששית, יסוד, המכונה "כי כל" — "כל אשר בשמים ובארץ" — אינה בחינה עצמית נוספת, אלא צינור ההשפעה שמכנס בתוכו את כל החמש; בפרי עץ חיים מוסבר שיסוד נקרא "כל" מפני שהוא כולל את כל חמש המדות.

9 ועמ"ש מזה בד"ה אתה הצבת כל גבולות ארץ.⁶⁶ ושמים הם אש ומים⁶⁷ היינו שנמשכו מבחי' מדות עליונות

ועיינו במה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "אתה הצבת כל גבולות ארץ". השמים הם אש ומים, כלומר, הם נמשכו מבחינת המדות העליונות;

הגמרא דורשת את המילה "שמים" כ"אש ומים", שהתמזגו לרקיע אחד. האש והמים מסמלים את המדות העליונות גבורה וחסד, ולכן השמים נמשכו מאותן מדות; המאמר "אתה הצבת כל גבולות ארץ" עוסק בכך.

לכן הם כל אחד ת"ק שנה כפי המדות העצמיים שמהם חוצבו. אמנם עבודת המלאכים שהם בחי' עומדים ממעל לו.

ולכן כל אחד מהם הוא מהלך של ת"ק שנה, בהתאם למדות העצמיות שמהן נחצב. אך עבודת המלאכים, שהם בבחינת "עומדים ממעל לו",

לכן כל רקיע הוא מהלך של חמש מאות שנה: מידתו תואמת לחמש המדות העצמיות שמהן נחצב. המלאכים ש"עומדים ממעל לו", מעל לל"ו של המדות, עובדים בדרך אחרת.

היינו להמשיך האור מיחוד או"א [אבא ואימא] שלמעלה מבחי' המדות כי בחכמה מלוּבש אור א"ס שלמעלה מעלה מבחי' מדות כו' וע"כ נאמר ורגליהם רגל ישרה⁶⁸ אשר מנין ישרה הוא בחי' י"ה יותר מבחי' ת"ק

היא להמשיך את האור מיחוד אבא ואמא, שלמעלה מבחינת המדות, שהרי בחכמה מלוּבש אור אין סוף, שלמעלה הרבה מבחינת המדות וכו'. לכן נאמר: "ורגליהם רגל ישרה", שכן ערכה המספרי של "ישרה" הוא חמש מאות ועוד בחינת י"ה.

עבודתם היא להמשיך אור מיחוד אבא ואמא, שלמעלה מהמדות, שכן אור אין סוף שורה בחכמה. לכן נאמר ביחזקאל שרגליהם היו "רגל ישרה": ערכה המספרי של "ישרה" הוא תקט"ו — חמש מאות ועוד י"ה, שערכם חמש עשרה.

והיינו לפי שממשיכים מבחי' י"ה בהמדות שהם בחי' ת"ק שנה⁶⁹ שלהיות מקור ההתחדשות מאין ליש הוא מבחי' י"ה וכמ"ש כי ביה ה' צור עולמים כו'

כלומר, הם ממשיכים מבחינת י"ה אל המדות, שהן בחינת ת"ק שנה; שכן מקור ההתחדשות מאין ליש הוא מבחינת י"ה, ככתוב: "כי ביה ה' צור עולמים" וכו'.

הם ממשיכים את י"ה, חכמה ובינה, אל המדות שמידתן חמש מאות. י"ה הוא מקור כל התחדשות מאין ליש, כפי שחז"ל דורשים את הפסוק "כי ביה ה' צור עולמים": ב"ה, באותיות יו"ד וה"א, נבראו שני העולמות.

ועדי"ו יובן ענין ט"ו וזין שבאמת ויציב שהם נגד ט"ו שיר המעלות שהוא ג"כ להמשיך מבחי' י"ה בבחי' ו"ה (ועמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן^{70, 71} בענין יהא שמיה רבא מברך כו'): ^{72, 73, 74, 75}

כך יובן גם ענינם של ט"ו וזין שב"אמת ויציב", המקבילים לט"ו שיר המעלות: גם הם נועדו להמשיך מבחינת י"ה לבחינת ו"ה. (ועיינו במה שנכתב במאמר הפותח במילים "ראה אנכי נותן", בענין "יהא שמיה רבא מברך" וכו').

בברכה שלאחר קריאת שמע, "אמת ויציב", מופיעות חמש עשרה מילים הפותחות באות ו', כנגד חמש עשרה המזמורים הפותחים במילים "שיר המעלות". בשני המקרים נמשכת בחינת י"ה, שערכה חמש עשרה, אל ו"ה — ז"א ונוקבא; מאמר על "ראה אנכי נותן" דן בענין הקשור ל"יהא שמיה רבא מברך".

הקדוש השנייה: כתר של ז"א

10 ב וענין הקדוש הב' דפי' ברע"מ [ברעיא מהימנא] ולבתר נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסיא דאיהו

שמים⁷⁶

2. וענין ה"קדוש" השני, כפי שמסביר הרעיא מהימנא: "ואחר כך מאיר אותו אור עליון על הכיסא, שהוא השמים",

סעיף 2 עוסק ב"קדוש" השני. הרעיא מהימנא אומר שלאחר מכן מאיר האור העליון על "הכיסא, שהוא השמים" — כלומר על ז"א.

ואינון שמים תייבין לדוכתייהו ומתיישבין ביה בההוא נהירו וכדין אקרי קדוש היינו מה שאח"כ נמשך מחו"ב [מחכמה ובינה] לז"א והוא ענין שתפארת דאימא נעשה כתר לז"א.

"ואותם שמים חוזרים למקומם ומתיישבים באותו אור, ואז הוא נקרא קדוש". הכוונה למה שנמשך לאחר מכן מחכמה ובינה לז"א; זהו ענין הפיכת תפארת של אימא לכתר לז"א.

השמים חוזרים למקומם ומתיישבים באותו אור. בלשונו של הארז"ל, זהו האור הנמשך מחכמה ובינה לז"א: תפארת של אימא נעשית לכתר של ז"א.

פי' שע"י עליות הוי"ו דקדוש בקדש שהוא למטה מבחי' העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] במס"ן [במסירות נפש] שע"י נעשה יחוד או"א [אבא ואימא] כנ"ל ואז נעשה מזה אח"כ להיות ת"ת דאימא כתר לז"א וזהו הקדוש הב' והמשכה זו היא ע"י עסק התורה.

כלומר, על ידי עליית הוי"ו של "קדוש" אל "קודש" — שהיא למטה מבחינת העלאת מ"ן נוקבין במסירות נפש, שעל ידה נעשה ייחוד אבא ואמא, כנזכר לעיל — נוצר לאחר מכן מכך שתפארת של אימא נעשית כתר לז"א. וזהו ה"קדוש" השני. והמשכה זו נעשית על ידי העיסוק בתורה.

הסדר הוא כך: תחילה הוי"ו עולה אל "קודש", דבר שנעשה למטה על ידי מסירות נפש ומביא לייחוד אבא ואמא; לאחר מכן, מאותו ייחוד, תפארת של אימא נעשית כתר לז"א. ה"קדוש" השני הזה נמשך על ידי לימוד התורה.

11 ועיין בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב פ"ג [פרק ג'] דנשמת הכתר דז"א היא מתפארת דאבא. וזהו שע"י יחוד או"א

[אבא ואימא] דייקא נמשך הכתר לז"א.

ועיין בעץ חיים, שער 22, פרק 3, שנשמת כתר של ז"א היא מתפארת דאבא. וזהו הטעם שדווקא על ידי יחוד אבא ואמא נמשך הכתר לז"א.

עץ חיים מלמד שהנשמה הפנימית של כתר ז"א באה מתפארת דאבא. לכן הכתר מגיע לז"א רק באמצעות היחוד של אבא ואמא.

וביאור הדבר הוא כי הנה א"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו תחלה ואין לו תכלה וכל העולמות נאצלו ונבראו במחשבה א' לבד

ביאור הדבר הוא כך: אין סוף, ברוך הוא, כשמו כן הוא — אין לו ראשית ואין לו תכלית, וכל העולמות נאצלו ונבראו במחשבה אחת בלבד.

כעת מסביר אדמו"ר הזקן מדוע ז"א זקוק לכתר מלכתחילה. לאין סוף אין באמת ראשית ואין לו תכלית, וכל העולמות באו ממחשבה אחת שלו.

וזהו ענין צופה ומביט עד סוף כל הדורות⁷⁷ והיינו בסקירה אחת ולזאת צמצום עצום הוא להיות מצמצם א"ע [את עצמו] כביכול במחשבה האחת ובתחלת הבריאה היה זה מעצמו כי חפץ חסד הוא⁷⁸ וזהו ענין "צופה ומביט עד סוף כל הדורות", היינו בסקירה אחת. לכן צמצום עצום הוא עבורו לצמצם את עצמו, כביכול, במחשבה האחת. בתחילת הבריאה נעשה הדבר מעצמו, כי "חפץ חסד הוא";

כפי שנאמר בתפילת ראש השנה, הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות; ואדמו"ר הזקן מוסיף שהוא עושה זאת בסקירה אחת. עבור אין סוף, להגביל את עצמו למחשבה האחת הזאת הוא צמצום עצום; בתחילת הבריאה עשה זאת מרצונו, מתוך חפצו בחסד.

אבל עתה צ"ל אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להעלות מ"ן [מייך נוקבין] להמשיך לו יתברך רצון. שיהיה רוצה לצמצם א"ע [את עצמו] להחיות העולמות.

אבל כעת צריכה להיות אתערותא דלתתא, להעלות מ"ן, כדי להמשיך עבורו יתברך רצון: שיהיה רוצה לצמצם את עצמו כדי להחיות את העולמות.

מאז הבריאה נדרשת אתערותא דלתתא, מ"ן, כדי להמשיך בו את הרצון להוסיף ולצמצם את עצמו ולהחיות את העולמות.

12 וזהו ענין שממשיכים להיות הכתר לז"א שהכתר היינו רצון והוא המשכת הרצון להיות בחי' ז"א דאצילות.

וזהו ענין ההמשכה כדי שיהיה כתר לז"א: כתר הוא רצון, וההמשכה היא של הרצון שיהיה ז"א דאצילות.

כתר מסמל את הרצון. המשכת הכתר לז"א פירושה המשכת הרצון שיהיה ז"א דאצילות — המדות שעל ידיהן מתנהלים העולמות.

כי באמת גם בחינת אצילות הוא בחי' צמצום אצלו ית' כי אצילות היינו מלשון ויאצל מן הרוח.⁷⁹ שהוא בחי' הארה והתגלות ממנו ית'.

כי באמת גם בחינת אצילות היא צמצום ביחס אליו ית', שכן "אצילות" הוא מלשון "ויאצל מן הרוח", כלומר בחינה של הארה והתגלות ממנו ית'.

גם אצילות, העולם העליון ביותר, היא צמצום ביחס אליו. השם אצילות נגזר מן הפסוק "ויאצל מן הרוח", שנאמר על רוחו של משה שהועברה לזקנים: הארה שנמשכת ממנו, ולא עצמותו.

13 ואצל המקבלים נקרא בחינת אצילות גילוי מן ההעלם.⁸⁰ שהוא יתברך אינו מושג והוא הנעלם טמירא דכל טמירין.

מנקודת מבטם של המקבלים, אצילות נקראת גילוי מתוך העלם, שכן ה' אינו מושג; הוא הנסתר, "הנסתר מכל נסתרים".

מנקודת מבטם של המקבלים, אצילות היא גילוי היוצא מתוך העלם: ה' הוא למעלה מהשגה, "הנסתר מכל נסתרים", ואצילות היא האופן שבו הוא מתגלה.

ואצילות הוא מה שנמשך בבחינת גילוי. אבל אצלו ית' הוא להיפך שקמיה יתברך אין נעלם.

אצילות היא מה שנמשך באופן גלוי. אבל ביחס אליו יתברך, ההפך הוא הנכון, שכן לפניו יתברך אין דבר נסתר.

מנקודת מבטו, ההפך הוא הנכון: לפניו אין דבר נסתר, ולכן מה שנחשב גילוי עבורנו אינו גילוי עבורו.

14 ולהיות בחי' אצילות שהוא הגילוי לגבי המקבלים צ"ל ע"י צמצום עצום א"כ אצילות זה נקרא העלם אצלו יתברך

ומכיוון שכדי שאצילות, שהיא גילוי למקבלים, תופיע, נדרש צמצום עצום, הרי שאצילות זו נקראת העלם ביחס אליו יתברך:

מכיוון שגילוי אצילות למקבלים דורש צמצום עצום, הרי שמצדו אצילות היא העלם.

דהיינו שעיקר האור הוא בבחינת העלם ולא נגלה כלל בהאצילות כו'. א"כ מה שאצלנו נקרא גילוי.

כלומר, עיקר האור נמצא בבחינת העלם ואינו מתגלה כלל באצילות וכו'. אם כן, מה שנקרא אצלנו גילוי

עיקר האור נשאר נסתר ואינו מופיע כלל באצילות. מכאן שמה שאנו מכנים גילוי הוא דבר אחר מצדו.

אצלו יתברך נקרא בחינת העלם וכמאמר הזהר דכתר עליון⁸¹ אע"ג [אף על גב] דאיהו אור צח אוכם הוא קדם עילת העילות⁸² דהיינו שהאור והגילוי דכתר נקרא חשך והעלם לגבי א"ס ב"ה.

נקרא העלם ביחס אליו יתברך, וכמאמר הזהר שכתר עליון, "אף שהוא אור צח, שחור הוא לפני עילת העילות"; כלומר, האור והגילוי של כתר נקראים חושך והעלם ביחס לאין סוף, ברוך הוא.

מצדו, מה שאנו מכנים גילוי הוא העלם. תיקוני הזהר אומרים שכתר עליון, אף שהוא אור טהור, הוא "שחור" לפני עילת העילות: אפילו הגילוי הנעלה ביותר הוא חושך בהשוואה לאין סוף.

(ועמ"ש מזה ע"פ שחורה אני^{83,84} אש שחורה) ונדוע דהכתר נקרא אצילות שבאצ"י והיינו שמה שאצל הע"ס [העשר ספירות] נק' אצילות וגילוי זהו באמת בחינת העלם אצלו ית' מטעם הנ"ל שלהיות גילוי זה הוא ע"י העלם עיקר האור כו'.

(ועיינו במה שנכתב על כך על הפסוק "שחורה אני", [בענין] "אש שחורה"). וידוע שכתר נקרא אצילות שבאצילות; כלומר, מה שנקרא ביחס לעשר הספירות אצילות וגילוי, הוא לאמיתו של דבר בחינת העלם ביחס אליו יתברך, מהטעם שהוזכר לעיל: גילוי זה מתאפשר באמצעות העלמת עיקר האור וכו'.

המאמר על "שחורה אני" מרחיב בענין זה. כתר נקרא "אצילות שבאצילות", הרובד הנעלה ביותר של האצלה; ואף על פי כן, מה שנחשב אצילות וגילוי ביחס לספירות הוא העלם מצדו, משום שכל גילוי מתאפשר באמצעות הסתרת עיקר האור.

ועד"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] צמצם שכינתו בין⁸⁵ שני בדי הארון.^{86,87} דלכאורה אינו מובן מהו הפי' צמצם שכינתו בין שני בדי הארון.

וכך גם אמרו חז"ל: "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון". ולכאורה אין מובן מה פירוש "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון":

חז"ל אומרים שהי' "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון" שבמשכן. השאלה היא מה יכולה אמירה זו להתכוון.

הלא לית אתר פנוי מיני^{88,89} ומלא כל הארץ כבודו.⁹⁰ את השמים ואת הארץ אני מלא.⁹¹

הרי "לית אתר פנוי מיניה", ו"מלא כל הארץ כבודו", ו"את השמים ואת הארץ אני מלא"?

אין מקום פנוי ממנו, כפי שאומר תיקוני זוהר, והפסוקים אומרים "מלא כל הארץ כבודו" ו"את השמים ואת הארץ אני מלא"; כיצד, אם כן, אפשר לומר שהי' מוגבל למקום אחד?

15 ופי' המגיד נ"ע [נשמתו עדן]⁹² כי הנה בכל העולם עם היותו מלא כל הארץ⁹³ הוא בבחי' העלם מהעולם שלכן נקרא סתימו דכל סתימין.

והמגיד, שנשמתו בגן עדן, הסביר: בכל העולם, אף שהוא ממלא את כל הארץ, הוא נסתר מן העולם, ולכן נקרא "הנסתר מכל הנסתרים".

המגיד ממזייטש השיב: אף שהוא ממלא את כל העולם, הוא נסתר בעולם, ולכן נקרא "הנסתר מכל הנסתרים".

רק בין בדי הארון היה אור ו יתברך מתגלה בבחינת גילוי. אך זה הגילוי גופא הוא בחינת צמצום אצלו יתברך. שהוא יתברך בעצמו הוא סתימו דכל סתימין.

רק בין מוטות הארון התגלה אורו של הקדוש ברוך הוא בגלוי. אבל גילוי זה עצמו הוא צמצום ביחס אליו יתברך, שכן הוא עצמו, יתברך, הוא "הנסתר מכל הנסתרים".

בין מוטות הארון התגלה אורו בגלוי, וגילוי זה עצמו הוא ה"צמצום": מצד ה', עצם האפשרות להתגלות פירושה להיות מוגבל, שכן הוא עצמו נסתר לחלוטין.

16 ואי אפשר להתגלות רק הארה בעלמא. לכך כל בחינת גילוי הוא בחינת צמצום אצלו יתברך.

אי אפשר שיתגלה אלא זיו קלוש בלבד; לכן כל גילוי הוא צמצום ביחס אליו יתברך.

רק זיו קלוש ממנו יכול להתגלות, ולכן כל גילוי הוא, מצדו, צמצום.

וקצת משל ע"ז כמו עד"מ כשהרב מעמיק מאד באיזו שכל עמוק מאד וכל שכלו ומחשבתו בעמקות השכל ההוא.

משל לכך: כאשר רב מעמיק מאוד ברעיון עמוק במיוחד, וכל שכלו ומחשבתו נתונים בעומק הרעיון הזה,

אדמו"ר הזקן מביא משל: רב השקוע ברעיון עמוק מאוד, וכל מחשבתו ושכלו נתונים בעומקו.

17 ובעת טרדתו בעמקות מחשבתו מדבר אותו בדבור ג"כ הנה אצל הרב הארת השכל שיצא בדבור ממנו

הוא כלא חשיב לגבי עיקר עמקות השכל שבמחשבתו שלא נמשך ונתגלה כלל בדבור

ובעודו שקוע בעומק מחשבתו, הוא מדבר על כך גם בדיבור. מבחינת הרב, ההארה מן הרעיון שיצאה ממנו בדיבור נחשבת כאין וכאפס לעומת עצם עומק הרעיון שבמחשבתו, שלא נמשך ולא התגלה כלל בדיבור.

כשהרב מדבר בעודו שקוע ברעיון, החלק ממנו שבא לידי ביטוי בדבריו נחשב בעיניו כאין וכאפס לעומת העומק שהוא מחזיק במחשבתו ואינו מבטא.

אבל לגבי התלמיד השומע אזי הדבור של הרב הוא אצלו הגלוי והמחשבה של הרב הוא ההעלם.

אבל מבחינת התלמיד המקשיב, דיבורו של הרב הוא הגלוי, ומחשבתו של הרב היא הנסתר.

לתלמיד השומע, דברי הרב הם הדבר הגלוי, ואילו מחשבתו נסתרת ממנו.

18 ואצל הרב הוא להפך שזה הגלוי הוא העלם כו' ומכ"ז [ומכל זה] מובן מה שצריכים להמשיך מתפארת

דאימא להיות כתר לז"א.

ואצל הרב הדבר הפוך: הדיבור הגלוי הוא העלם וכו'. מכל זה מובן מדוע צריך להמשיך מתפארת של אמא, כדי שתהיה כתר לז"א.

אצל הרב הדבר הפוך: המילים שהוא אומר מסתירות את מחשבתו. בכך מוסבר מדוע יש להמשיך את כתר של ז"א מתפארת של אמא, מבחינה שלמעלה ממנו.

כי הנה ז"א הוא המדות דאצילות כשמלובשים האורות בכלים ונק' חג"ת [חסד גבורה ותפארת] שהם בחי' סדר הנהגת העולמות.

ז"א הוא המדות של אצילות כאשר האורות מלובשים בכלים. הן נקראות חסד, גבורה ותפארת, והן בחינת סדר הנהגת העולמות.

ז"א הוא המדות של אצילות, כשהאורות מלובשים בכלים; הן נקראות חסד, גבורה ותפארת, ובאמצעותן העולמות מונהגים. הנהגה גלויה כזאת היא אצל ה' צמצום, כפי שנאמר בפסוק הבאה.

19 וזהו צמצום אצלו ית' דלאו מכל אליון מדות⁹⁴ איהו כלל.⁹⁵ ועל כן צריכים להמשיך לו רצון שירצה בזה הצמצום שהוא גילויי שבמדות דאצילות שבהם התנהגות העולמות.

וזהו צמצום ביחס אליו יתברך, שהרי "אינו כלל מכל המדות הללו". לכן צריך להמשיך עבורו רצון, שירצה בצמצום הזה, שהוא גילויי המדות דאצילות, שבאמצעותן מתנהלים העולמות.

המדות דאצילות, שבאמצעותן מתנהלים העולמות, הן צמצום מצדו של ה', שכן כפי שנאמר בפתח אליהו, הוא "אינו כלל מכל המדות הללו". לכן צריך להמשיך את רצונו, כדי שירצה בצמצום הזה, שהוא גילויי המדות.

וזהו ענין הכתר דז"א שהוא בחי' רצון שממשיכים מתפארת דאימא. כי אימא נק' א"ס בערך ז"א ע' [עייין] בע"ח [בעץ חיים] שכ"ה דרוש ה' וגם שהתגלות עתיק שהוא א"ס הוא בבינה.

וזהו עניינו של כתר דז"א: הוא בחינת רצון, הנמשך מתפארת דאימא. שהרי אימא נקראת "אין סוף" ביחס לז"א (ראו עץ חיים, שער כ"ה, דרוש ה'), וגם גילויי עתיק, שהוא אין סוף, הוא בבינה.

הרצון הזה הוא הכתר של ז"א, והוא נמשך מתפארת דאימא. ביחס לז"א, אימא (בינה) גבוהה ממנו לאין שיעור, ולכן היא נקראת "אין סוף"; נוסף על כך, עתיק, הפנימיות של הכתר, שהוא "אין סוף", מתגלה בבינה.

20 וזהו ענין הקדוש השני והוא נמשך ע"י עסק התורה דמחוי"ב [דמחכמה ובינה] נפקת.⁹⁶ אך היינו אחר העלאת מ"ן [מייין נוקבין] דקדוש האי למס"נ [למסירות נפש] באחד שעייז ממשיכים יחוד דאז"א [דאבא ואימא]

וזהו עניינו של הקדוש השני, והוא נמשך באמצעות העיסוק בתורה, ש"מחכמה ובינה יצאה". אלא שזהו לאחר העלאת מייין נוקבין של הקדוש הראשון — מסירות נפש ב"אחד", שבאמצעותה ממשיכים את הייחוד של אבא ואמא,

הקדוש השני נמשך באמצעות לימוד התורה, שהרי התורה "מחכמה ובינה יצאה". אולם הוא נמשך רק לאחר הקדוש הראשון: העלאת מייין נוקבין של מסירות נפש ב"אחד" שבקריאת שמע, המביאה לייחוד של אבא ואמא.

שהוא המשכת אור חדש מהמאציל העליון כו' ואזי אח"כ קדוש הב' הוא מה שנמשך מאו"א [מאבא ואימא] הכתר לז"א כנ"ל.

שהוא המשכת אור חדש מן המאציל העליון וכו'; ואחר כך בא הקדוש השני — מה שנמשך מאבא ואמא, הכתר לז"א, כנוזכר לעיל.

הייחוד הזה ממשיך אור חדש מאין סוף, ורק לאחר מכן בא הקדוש השני: הכתר הנמשך מאבא ואמא לז"א.

(ופי' מ"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסיא דאיהו שמים יובן ממ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי⁹⁷ שהשמים היא התורה כמו שנתלבשה במדות חו"ג [חסד וגבורה] ולהיות התהוות התורה בבחי' שמים שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם⁹⁸)

(פירוש הדברים שנאמרו ברעיא מהימנא, "מאיר אותו אור עליון על הכיסא, שהוא השמים", יובן ממה שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "השמים כסאי": השמים הם התורה כפי שהיא מתלבשת במדות חסד וגבורה. וכדי שהתורה תתהווה בבחינת שמים, הרי "התורה קדמה לעולם אלפיים שנה",

האמירה ברעיא מהימנא, "הכיסא, שהוא השמים", מתבארת באמצעות המאמר "השמים כסאי": הם השמים כפי שהיא מלובשת במדות חסד וגבורה. במקורה קדמה התורה לעולם אלפיים שנה.

דהיינו בחי' אאלפך חכמה אאלפך בינה⁹⁹ שלמעלה מבחי' עולם ומבחי' שמים הנה זהו נק' בחי' כסאי שהוא בחי' ישיבה והשפלה והיינו עיי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כו' ע"ש וז"ש [וזהו שכתוב] הרע"מ [הרעיא מהימנא] ולבתר נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסיא דאיהו שמים.

כלומר, בחינת "אאלפך חכמה, אאלפך בינה", שלמעלה מבחינת עולם ולמעלה מבחינת שמים — היא הנקראת בחינת "כסאי", שהיא בחינת ישיבה והשפלה, והיינו באמצעות אתערותא דלתתא וכו'; עיי' שם. וזהו שאומר הרעיא מהימנא: "ואחר כך מאיר אותו אור עליון על הכיסא, שהוא השמים".

אדמו"ר הזקן קושר בין "אלפיים" ל"אאלפך" חכמה ובינה: התורה במקורה היא בחינת חכמה ובינה, למעלה מן העולם ולמעלה מן השמים. ירידתה אל ה"שמים" נקראת "כסאי", מפני שהישיבה מבטאת השפלה, והיא נעשית באמצעות אתערותא דלתתא.

כורסיא דייקא כמ"ש השמים כסאי כנ"ל והיינו מה שנמשך מאו"א [מאבא ואימא] הכתר לז"א הנק' שמים והיינו עיי' עסק התורה):

"כיסא" דווקא, כמו שנאמר "השמים כסאי", כנוזכר לעיל; והיינו מה שנמשך מאבא ואמא — הכתר לז"א, הנקרא שמים, וזהו באמצעות העיסוק בתורה.)

הזהר מדייק ואומר "כיסא", כמו בפסוק "השמים כסאי": האור הנמשך מאבא ואמא ככתר לז"א, הנקרא שמים, שורה עליו; והמשכה זו נעשית באמצעות לימוד התורה.

הקדוש השלישית: המצוות המעשיות

21 ג והקדוש הג' הוא כשיורד ונמשך עוד למטה לדרגא דצדיק שהוא סופא דכל דרגין שהוא בחי' יסוד.

3. והקדוש השלישי הוא כאשר האור יורד ונמשך עוד למטה, אל מדרגת צדיק, שהיא "סוף כל הדרגות", בחינת יסוד.

סעיף 3 מסביר את הקדוש השלישי: האור יורד עוד, אל המדרגה הנקראת צדיק, "סוף כל הדרגות", שהיא יסוד — הערוץ שמעביר את השפע למלכות.

וזה נעשה ע"י קיום המצוות מעשיות. כי פי' צדיק זהו ע"ד מ"ש באברהם ושמרו דרך¹⁰⁰ הוי' לעשות צדקה כו'

והדבר נעשה באמצעות קיום המצוות המעשיות. פירושו של צדיק קשור למה שנאמר על אברהם: "ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה" וגו'.

הדבר נעשה באמצעות המצוות המעשיות. המושג צדיק קשור לצדקה, כפי שה' אומר על אברהם שצאצאיו "ישמרו דרך הוי' לעשות צדקה".

שהצדקה היא להחיות רוח שפלים¹⁰¹ וגם כל המצוות נק' צדקה וכמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור כו' שכן הצדקה היא "להחיות רוח שפלים", וגם כל המצוות נקראות צדקה, כמו שנאמר: "והייתה לנו צדקה אם נשמור לעשות" וגו'.

הצדקה "מחיה רוח שפלים", כלשון ישעיהו; וגם כל המצוות נקראות צדקה, כפי שנאמר: "והייתה לנו צדקה אם נשמור לעשות את כל המצוות הזאת".

וכך למעלה המשכת האור לדרגא דצדיק שממנו נמשך במל' מקור דבי"ע זהו ע"י המצוות מעשיות.¹⁰² וכך גם למעלה: המשכת האור אל מדרגת צדיק, שממנה הוא נמשך למלכות, מקורם של בריאה, יצירה ועשיה, נעשית באמצעות המצוות המעשיות.

באותו אופן למעלה, האור נמשך אל צדיק, יסוד, וממנו אל מלכות, מקורם של שלושת העולמות התחתונים; הדבר נעשה באמצעות המצוות המעשיות.

22 וביאור הדבר יובן בהקדים להבין ההפרש בין עסק התורה לקיום המצוות.¹⁰³ דהנה הגם שהתורה אינה רק פירוש על המצוות להורות איך תיעשה המצוה. א"כ העיקר הוא המעשה.

את ביאור העניין נבין לאחר שנקדים ונבין את ההבדל בין העיסוק בתורה לבין קיום המצוות. אמנם התורה אינה אלא פירוש למצוות, המלמד כיצד לקיים את המצווה, ואם כן העיקר הוא המעשה,

כדי להסביר מדוע התורה ממשיכה את הכתר לז"א, ואילו המצוות ממשיכות אותו למלכות, אדמו"ר הזקן משווה בין תורה למצוות. מצד אחד, התורה היא במובן מסוים רק פירוש למצוות, המלמד כיצד לקיימן, ולכן לכאורה המעשה הוא העיקר.

וכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] לא המדרש הוא העיקר ¹⁰⁴ אלא המעשה. ¹⁰⁵ וגם מה שנמנו וגמרו ¹⁰⁶ תלמוד גדול היינו משום שמביא לידי מעשה.

וכך אמרו רבותינו ז"ל: "לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה". וגם מה שהצביעו והכריעו "תלמוד גדול", היינו משום שהוא מביא לידי מעשה.

המשנה אומרת: "לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה", וכשהחכמים הכריעו ש"תלמוד גדול", הם נימקו זאת בכך שהוא מביא לידי מעשה.

(ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא ^{107, 108} בפי שלח שלכך נקראת התורה לבושיה. שנק' לבוש לגבי המצוה ורצון העליון עצמו.

(ועיינו במה שנכתב על הפסוק "ועתה יגדל נא" בפרשת שלח, שלכן התורה נקראת לבושיה: היא נקראת לבוש ביחס למצווה ולרצון העליון עצמו,

המאמר על הפסוק "ועתה יגדל נא כוח" מסביר שהתורה נקראת "לבושיה" של ה' משום שהיא לבוש ביחס למצווה, שהיא עצם הרצון העליון.

וכמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' במדבר דק"ח ע"א דאבא הוא מלבוש הפנימי של אריך ¹⁰⁹ כו' ועמ"ש עוד בד"ה אני דפי' ציצית גבי שער בימין ושער בשמאל).

וכמו שכתב הרמ"ז בפרשת במדבר, דף ק"ח ע"א, שאבא הוא הלבוש הפנימי של אריך וכו'; ועיינו עוד במה שנכתב במאמר המתחיל "אני", בפרשת ציצית, בענין "שער בימין ושער בשמאל"),

הרמ"ז כותב בפירושו לזוהר שאבא, חכמה, הוא הלבוש הפנימי של אריך אנפין, הדרגה החיצונית של כתר; בדומה לכך, התורה, שמקורה בחכמה, היא לבוש לרצון. המאמר על פרשת ציצית דן בדימוי הקשור לכך, של שער בימין ושער בשמאל.

אעפ"כ [אף על פי כן] התורה שהיא בחי' חכמה היא נעלה מהמצות שממשכת מבחי' הפנימית שהוא התגלות חכמה עילאה ממש.

אף על פי כן, התורה, שהיא בחינת חכמה, נעלית מן המצוות, מפני שהיא ממשיכה מן הפנימיות, שהיא גילוי החכמה העליונה עצמה,

אף על פי כן, התורה, שמקורה בחכמה, נעלית במובן אחד: היא ממשיכה מן הפנימיות, מגילוי החכמה העליונה עצמה.

ומעשה המצות ממשיכים רק מחיצוניות הכתר (ועמ"ש ע"פ וידבר דעשרת הדברות) ולכן ע"י עסק התורה ממשיכים הכתר לז"א.

ואילו מעשה המצוות ממשיך רק מחיצוניות הכתר (ועיינו במה שנכתב על "וידבר" שבעשרת הדיברות). לכן, על ידי העיסוק בתורה ממשיכים את הכתר לז"א,

קיום המצוות ממשיך רק מחיצוניות הכתר, כלומר, מן הרצון כפי שהוא. לכן לימוד התורה ממשיך את הכתר לז"א, הדרגה הפנימית של עולם האצילות.

דאורייתא מחכמה נפקת¹¹⁰ ועיקר לימוד התורה הוא להבינה על בוריה נמצא הוא המשכת החכמה בבינה ומתפארת דבינה נעשה כתר לז"א.

שהרי התורה מחכמה נפקת, ועיקר לימוד התורה הוא להבינה על בוריה; נמצא שזוהי המשכת החכמה בבינה, ומתפארת שבבינה נעשה כתר לז"א.

התורה יוצאת מחכמה, ותכלית לימודה היא להבינה בשלמות, כלומר, להמשיך את החכמה בבינה. מתפארת שבבינה נעשה הכתר של ז"א.

וע"י המצות מעשיות ממשיכים שיהיה כתר לנוק' [לנוקבא] שהוא לבחי' מלי' מקור דבי"ע וז"ש [וזהו שכתוב] ברע"מ [ברע"א מהימנא] שם לקדשא כולא לתתא.¹¹¹

ועל ידי המצוות המעשיות ממשיכים שיהיה כתר לנוקבא, כלומר לבחינת מלכות, שהיא מקורם של בי"ע. וזהו שנאמר ברע"א מהימנא שם: "לקדשא כולא לתתא".

המצוות המעשיות ממשיכות כתר לנוקבא, מלכות, מקורם של שלושת העולמות התחתונים. זהו מאמר הזוהר "לקדשא כולא לתתא" — לקדש את הכול למטה, הקדוש השלישי.

נמצא שהמשכה שע"י התורה היא פנימית שהוא המשכת הכתר והרצון בבחי' אצילות וע"י המצות שנמשך הכתר לנוק' [לנוקבא] מקור דבי"ע זהו ההמשכה בחיצוניות.

נמצא שההמשכה באמצעות התורה היא פנימית: היא המשכת הכתר והרצון אל מדרגת אצילות; ואילו באמצעות המצוות, שבהן הכתר נמשך לנוקבא, מקורם של בריאה, יצירה ועשיה, ההמשכה היא בחיצוניות.

התורה מושכת את הכתר והרצון פנימה, אל אצילות, ואילו המצוות מושכות את הכתר למלכות, מקור העולמות התחתונים; זו המשכה החוצה.

אך הנה מבואר במ"א שכל בחינה ומדרגה שהיא נשפלת למטה יותר שרשה גבוה ונעלה יותר.

אולם מבואר במקום אחר שכל בחינה ומדרגה שיורדת למטה יותר, שורשה גבוה ונעלה יותר.

אך גם למצוות יש יתרון, על פי עיקרון המבואר במקום אחר: ככל שדבר יורד למטה יותר, שורשו גבוה יותר.

(ועמ"ש ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות¹¹² מענין דצח"מ [דומם צומח חי מדבר] שהם עד"ז) וגם שכל בחינה ומדרגה הנעלה יותר יכולה לישפל ולירד למטה יותר. ע"ד ועברתי בארץ מצרים¹¹³ אני ולא מלאך כו'.

(וראו מה שנתבאר על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות" בעניין דומם, צומח, חי ומדבר, שהם על דרך זו). וכן, כל בחינה ומדרגה נעלית יותר יכולה לרדת ולהגיע למטה יותר, בדומה ל"ועברתי בארץ מצרים": אני ולא מלאך וכו'.

ארבעת סוגי הנבראים — דומם, צומח, חי ומדבר — מתאימים לתבנית זו, כפי שמוסבר במאמר "וידבר משה אל ראשי המטות". וכך גם, ככל שדבר נעלה יותר, כך הוא יכול להגיע למטה יותר: ביציאת מצרים ירד הקב"ה בעצמו למצרים — "אני ולא מלאך".

וכמ"כ [וכמו כן] כאן בענין המצות מעשיות כי הנה המצות הם הכל בדברים גשמיים ציצית מצמר גשמי וכן קלף התפילין והיינו לפי ששרשם גבוה מאד נעלה יותר מהחכמה

וכך גם כאן, בענין המצוות המעשיות: כולן נעשות באמצעות דברים גשמיים — ציצית מצמר גשמי, וכן קלף התפילין. הדבר הוא מפני ששורשן נעלה וגבוה מאד, למעלה מחכמה;

כך גם המצוות: כולן נעשות באמצעות דברים גשמיים, כגון ציצית מצמר וקלף התפילין, דווקא משום ששורשן נעלה מאד, למעלה מחכמה.

ולכן התורה דמחכמה נפקת לא נשפלה כ"כ [כל כך] למטה כמו המצות (וע' באג"ה [באגרת הקודש] איהו וחיהי שהוא כחותם המתהפך¹¹⁴ כו').

ולכן התורה, ש"מחכמה נפקת", לא ירדה למטה כל כך כמו המצוות. (וראו באגרת הקודש, [האגרת הפותחת במילים] "איהו וחיהי", שהדבר דומה לחותם המתהפך וכו').

התורה, שמקורה בחכמה, אינה יורדת נמוך כל כך. באגרת הקודש, באגרת "איהו וחיהי", הדבר נמשל לחותם מתהפך: מה שנמצא למעלה בחותם מופיע למטה בטביעה.

והיינו כי מעשה המצות הם נשפלו בדברים שתחת ממשלת ק"נ [קליפת נוגה] שהוא משבירת הכלים שנפלו בק"נ [בקליפת נוגה].

כלומר, מעשה המצוות ירד אל דברים הנתונים תחת ממשלת קליפת נוגה, שמקורה בשבירת הכלים שנפלו לקליפת נוגה,

החפצים המשמשים למצוות נתונים תחת ממשלת קליפת נוגה, הקליפה השקופה למחצה הכוללת את הדברים הגשמיים המותרים, שמקורה בשבירת הכלים.

שהיו קודם השבירה במדרגה גבוה מאד נעלה. דהיינו מעולם התהו שהוא בחי' נקודים שלמעלה מהאצילות שהוא בחי' ברודים כו'.

אשר לפני השבירה עמדו במדרגה גבוהה ונעלה מאד. כלומר, מקורם בעולם התהו, שהוא בחינת נקודים, שלמעלה מאצילות, שהיא בחינת ברודים וכו'.

לפני השבירה עמדו הכלים הללו במדרגה גבוהה מאד, בעולם התהו, הנקרא נקודים, שמעל אצילות — עולם התיקון, הנקרא ברודים.

23 ולכן האדם מקבל חיות וניזון מצו מח וחי. ואין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן.¹¹⁵

ולכן האדם מקבל חיות וניזון מן הצומח ומן החי; ו"אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן".

משום שהנמוך ביותר מושרש למעלה ביותר, האדם, הנעלה שבנבראים, ניזון מצמחים ומבעלי חיים, הנמוכים ממנו. הגמרא אף אומרת שתינוק אינו יודע לומר "אבא" עד שטעם דגן: אפילו ההכרה הראשונה באב באה באמצעות מזון גשמי.

וכן אכילת מצה מיכלא דמהימנותא. ואף אותן שנשמותיהם הם מאצילות ממש ואפילו משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] היו צריכים ג"כ לאכול מצה.

וכך גם באכילת מצה, "מזון האמונה". גם מי שנשמותיהם מאצילות ממש, ואפילו משה רבנו עליו השלום, היו צריכים לאכול מצה.

כך גם במצה, שהזוהר מכנה "מזון האמונה": גם נשמות שמקורן באצילות ממש, ואפילו משה, היו צריכים לאכול אותה כדי לקבל אמונה זו.

24 והוא מפני שהאמונה הנמשכת מאכילת המצה שהיא מיכלא דמהימנותא היא מלמעלה מבחי' אצילות והיינו לפי ששרשה הוא מעולם התהו כו'

הדבר נובע מכך שהאמונה הנמשכת מאכילת מצה, שהיא "מזון האמונה", היא למעלה מבחינת אצילות; כלומר, משום ששורשה הוא מעולם התהו וכו'.

האמונה שהמצה מביאה עמה היא למעלה מאצילות, מפני ששורשה בעולם התהו, שעומד למעלה מאצילות.

אך עתה לאחר השבירה הם רחוקים מאור א"ס ב"ה שנפלו בשבירה בק"נ [בקליפת נוגה] אבל כשהם מתבררים ע"י שם מ"ה [שם מ"ה] המבררן שהוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] כי בחכמה אתברירו.

אך עתה, לאחר השבירה, הם רחוקים מאור אין סוף ברוך הוא, שכן נפלו בשבירה לקליפת נוגה. אולם כאשר הם מתבררים באמצעות שם מ"ה, המברר אותם, שהוא בחינת חכמה עילאה, שהרי "בחכמה אתברירו",

מאז השבירה נפלו ניצוצות התהו לקליפת נוגה והם רחוקים מאור אין סוף. הם מתבררים באמצעות שם מ"ה, שהיא החכמה העילאה, על פי העיקרון המובא בזהר ובעץ חיים: "בחכמה אתברירו" — החכמה מפרידה בין הטוב לפסולת.

25 והוא ע"י בחי' קדוש הא' שהוא בחי' עליית הוי' בקדש העליון לצורך יחוד או"א [אבא ואימא]. ועי"ז שמתבררים הם מתעלים למקורם ושרשם שם ס"ג [שם ס"ג] שלמעלה ממ"ה [משם מ"ה] ואז הם נעלים מאצילות שאז מתקרבים לאור א"ס ב"ה

וזה נעשה באמצעות מדרגת ה"קדוש" הראשונה, שהיא עליית הווי"ו אל הקודש העליון, לצורך הייחוד של אבא ואמא. וכאשר הם מתבררים, הם עולים אל מקורם ושרשם, שם ס"ג, שלמעלה ממ"ה; ואז הם נעלים מאצילות, שכן אז הם מתקרבים לאור אין סוף, ברוך הוא.

בירור זה נעשה באמצעות ה"קדוש" הראשון: הווי"ו עולה אל הקודש העליון, חכמה, לצורך הייחוד של אבא ואמא. לאחר שהניצוצות מתבררים, הם עולים לשרשם בשם ס"ג, שלמעלה ממ"ה, ולכן הם עומדים למעלה מאצילות, קרוב לאור אין סוף.

ולכן עיי עליית מ"ן [מ"ן נוקבין] הנ"ל ממשיכים היחוד דא"א [דאבא ואימא] שמקור ההמשכה מהמאציל העליון למעלה מעלה מהחכמה.

לכן, באמצעות העלאת מ"ן הנזכרת לעיל, ממשיכים את היחוד של אבא ואמא, שמקור ההמשכה שלו הוא מהמאציל העליון, למעלה מעלה מחכמה.

לכן העלאת מ"ן של מסירות נפש ממשיכה את היחוד של אבא ואמא: מקור ההמשכה הזאת הוא אין סוף עצמו, למעלה מעלה מחכמה.

26 ועמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון¹¹⁶ בפ"י ממושבותיכם תביאו¹¹⁷ כו' שזהו ענין ק"ש [קריאת שמע]

יחוד א"א [אבא ואימא] שנמשך דייקא ע"י ביטול היש בירור הרפ"ח ניצוצין כו'.

ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "ואהיה אצלו אמון", בפירוש "ממושבותיכם תביאו" וכו': שזהו עניינה של קריאת שמע — יחוד אבא ואמא, שנמשך דווקא באמצעות ביטול היש ובירור רפ"ח הניצוצות וכו'.

המאמר על "ואהיה אצלו אמון" מסביר את הפסוק על שתי הלחם של חג השבועות, "ממושבותיכם תביאו", באותו אופן: קריאת שמע היא יחוד אבא ואמא, והוא נמשך דווקא על ידי ביטול היש — תחושת הקיום הנפרד של האדם — שהוא גם בירור רפ"ח הניצוצות שנפלו בשבירה.

וזוהו מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שהמשכת הכתר לע"ס [לעשר ספירות] דתיקון הוא ג"כ מבירורים דעולם דתהו

עתיק דתיקון לקח ה' ראשונות דכתר דב"ן [דשם ב"ן] כו'

וזוהו מה שנכתב בעץ חיים: שהמשכת הכתר לעשר הספירות דתיקון היא גם כן מבירורי עולם התוהו; עתיק דתיקון לקח את חמש הראשונות של כתר דב"ן וכו'.

עץ חיים מלמד שאפילו הכתר של עשר הספירות דתיקון, העולם המסודר של אצילות, מקורו במה שהתברר מעולם התוהו: עתיק דתיקון נוצר מחמש הבחינות הראשונות של כתר דב"ן, השייך לעולם התוהו.

דהיינו שדוקא מהבירורים של הרפ"ח ניצוצים שבשבירה יכולים להמשיך הכתר ליי"ס [ל"י ספירות]

דתיקון והיינו מטעם הנ"ל שלאחר שמתבררים אז הם מתקרבים לשרשם שמעולם התהו בחי נקודים

כלומר, דווקא מבירור רפ"ח הניצוצות שבשבירה אפשר להמשיך את הכתר לעשר הספירות דתיקון. הטעם לכך הוא כפי שזכר לעיל: לאחר שהם מתבררים, הם מתקרבים לשרשם מעולם התוהו, בחינת הנקודים,

רק מן הבירור של רפ"ח הניצוצות שבשבירה אפשר להמשיך כתר לספירות דתיקון. לאחר שהתבררו, הניצוצות מתקרבים לשרשם בתוהו, הנקרא נקודים.

שהוא למעלה מבחי' התיקון שהוא בחי' ברודים. לכך בהם ועל ידם נמשך הכתר דתיקון. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וידבר דראשי המטות):¹¹⁸

שהוא למעלה מבחינת התיקון, שהיא בחינת הברודים. לכן הכתר דתיקון נמשך בהם ועל ידם. (ועיינו במה שנכתב על כך בביאור על "וידבר" של "ראשי המטות").

השורש הזה למעלה מתיקון, והוא נקרא ברודים; לכן הכתר דתיקון נמשך בניצוצות שהתבררו ועל ידם. הביאור על "וידבר" ... ראשי המטות" (בפרשת מטות) מרחיב בעניין זה.

27 ד ונחזור לענייננו בענין מעלת המצות מעשיות דהיינו שלפי שהם נעשים בדבר שנפל תחת ממשלת

ק"נ [קליפת נוגה] שהם משבה"כ [משבירת הכלים]

ד. נחזור לענייננו, למעלת המצוות המעשיות: הן נעשות באמצעות דבר שנפל תחת שלטונה של קליפת נוגה, שמקורה בשבירת הכלים,

סעיף ד חוזר למעלתן של המצוות המעשיות: הן נעשות באמצעות דברים גשמיים הנתונים תחת קליפת נוגה, שמקורה בשבירת הכלים.

כמו קלף התפילין וצמר דציצית וכן כולם. והם הם בירור והעלאת מהות הדבר עצמו שנפל בשכירה. כגון קלף התפילין וצמר הציצית, וכן כל שאר הדברים. והם עצמם הבירור וההעלאה של מהותו של הדבר שנפל בשכירה,

קלף התפילין, צמר הציצית וכל חפץ אחר המשמש למצווה הם חלק שנפל מן העולם השבור; עשיית המצווה מבררת ומעלה את מהותו של אותו דבר עצמו.

לכך הם דוקא ממשיכים הכתר לנוק' [לנוקבא]¹¹⁹ שהיא מלי' דאצילות מקור דבי"ע שזהו ענין המשכת הרצון להחיות רוח שפלים¹²⁰ דהיינו להשפעת האור והחיות בבי"ע

ולכן דווקא הן ממשיכות את הכתר לנוקבא, שהיא מלכות דאצילות, המקור לבריאה, יצירה ועשיה. זהו ענין המשכת הרצון "להחיות רוח שפלים", כלומר, להשפיע אור וחיות בבריאה, יצירה ועשיה;

לכן דווקא המצוות ממשיכות את הכתר לנוקבא, מלכות דאצילות, מקורם של העולמות התחתונים: הן ממשיכות את הרצון "להחיות רוח שפלים", כדי להעניק אור וחיות לבריאה, יצירה ועשיה.

וזהו צמצום גדול יותר מהמשכת הכתר לז"א שאינו עדיין מקור דבי"ע ממש. ולכן צריכים להמשיך כתר ורצון זה ממקום גבוה ונעלה יותר.

וזהו צמצום גדול יותר מהמשכת הכתר לז"א, שעדיין אינו ממש מקורם של בריאה, יצירה ועשיה. לכן יש להמשיך כתר ורצון אלה ממקום גבוה ונעלה יותר,

נתינת חיות לעולמות התחתונים כרוכה בצמצום גדול יותר מהמשכת הכתר לז"א, שנותר עדיין בתוך אצילות ואינו מקורם של העולמות התחתונים. לכן יש להמשיך רצון זה ממקום גבוה עוד יותר.

וכמו שנוכר למעלה דווקא כל דבר גבוה ונעלה יותר יכול לישפל ולירד למטה יותר (ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש^{122, 121} ובביאור ע"פ¹²³ יונתי¹²⁴ בענין רעיתי יפתי)

וכפי שנוכר לעיל, דווקא דבר גבוה ונעלה יותר יכול לרדת ולהשתפל למטה יותר. (וראו מה שנכתב בדיבור המתחיל "ועשית בגדי קודש", ובביאור על הפסוק "יונתי", בענין "רעיתי יפתי".)

הדברים מבוססים על העיקרון שנוכר קודם: דווקא מה שגבוה יותר יכול לרדת למטה יותר. שני מאמרים מרחיבים את הענין, האחד עוסק בבגדי הכהונה והאחר בפסוק "יונתי".

ולכן המשכת כתר לנוק' [לנוקבא] זהו דייקא ע"י המצות מעשיות שהם בירור מהות הדבר שנפל בשבה"כ [בשבירת הכלים]

ולכן המשכת הכתר לנוקבא נעשית דווקא באמצעות המצוות המעשיות, שהן בירור מהותו של הדבר שנפל בשבירת הכלים,

לכן הכתר מגיע לנוקבא דווקא באמצעות המצוות המעשיות, המבררות את מהותו של הדבר שנפל בשבירת הכלים.

ששרשן גבוה מאד מס"ג [משם ס"ג] שלמעלה מאצילות ע"כ ע"י בירור והעלאה זו מעוררים למעלה מעלה ומשם דייקא נמשך להיות הגלוי למטה במקור דבי"ע כו'

ששורשן גבוה מאוד, משם ס"ג שלמעלה מאצילות; ולכן, באמצעות בירור והעלאה אלה, מעוררים למעלה מעלה, ודווקא משם נמשך הגלוי למטה, במקורם של בריאה, יצירה ועשיה, וכו'.

שורש הניצוצות הללו גבוה מאוד, בשם ס"ג שלמעלה מאצילות. בירורם והעלאתם מעוררים את הדרגות הגבוהות ביותר, ומשם נמשך הגלוי אל מלכות, מקורם של העולמות התחתונים.

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות^{125, 126} שהיא כמשל האבוקה שמאירה למרחוק כו' ומאחר שמאיר למרחוק מוכרח שבמקומו הוא אור גדול מאד כו'

וראו מה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות": הדבר דומה לאבוקה המאירה למרחוק וכו'; ומאחר שהיא מאירה למרחוק, מוכרח שבמקומה שלה האור גדול מאוד וכו'.

הביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות" משתמש בדימוי של אבוקה: אור המגיע למרחק מעיד על כך שבמקורו הוא גדול מאוד.

כך לפי ששרש המצות למעלה מעלה ע"כ נמשך על ידם האור למרחוק והוא להיות המשכת הכתר למלי' שהיא מקור דבי"ע.^{127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135}

לכן, מאחר ששורש המצוות גבוה כל כך, האור נמשך באמצעותן למרחק רב; כלומר, נמשכת בחינת כתר אל מלכות, שהיא המקור של בריאה, יצירה ועשיה.

כך גם, מאחר ששורש המצוות גבוה כל כך, האור שהן ממשיכות מגיע הרחק למטה, ומביא את כתר אל מלכות, מקורם של העולמות התחתונים.

28 וזהו ענין הקדוש השלישי. שמבואר ברע"מ [ברעיא מהימנא] שנתפשט ונמשך יותר למטה לדרגא דצדיק לקדשא כולא לתתא¹³⁶ שהוא להיות המשכת הכתר לנוק' [לנוקבא] שמתפארת דז"א נעשה כתר לנוק' [לנוקבא] ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ויקח קרח.^{137, 138}

וזהו עניינו של הקדוש השלישי, שעל פי המבואר ברעיא מהימנא מתפשט ונמשך למטה יותר, לדרגת צדיק, כדי "לקדש את הכול למטה". כלומר, זו המשכת הכתר לנוקבא, שכן מתפארת של ז"א נעשה כתר לנוקבא. ראו מה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "ויקח קרח".

זהו הקדוש השלישי של רעיא מהימנא: האור מתפשט למטה יותר, עד צדיק, יסוד, "כדי לקדש את הכול למטה". במונחי האר"י, מדובר בכתר של נוקבא, שנעשה מתפארת של ז"א.

29 וזהו ולכבודי בראתיו¹³⁹ יצרתיו אף עשיתיו. פי' כבוד הוא בחי' כתר כמ"ש כבוד חכמים ינחלו¹⁴⁰ שהחכמים הם ינחלו את הכבוד

וזהו פירוש הפסוק: "לכבודי בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו". כלומר, כבוד הוא בחינת כתר, כמו שכתוב: "חכמים ינחלו כבוד" — החכמים ינחלו את הכבוד,

הפסוק בישיעיהו "לכבודי בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו" מונה את שלושת העולמות התחתונים: בריאה, יצירה ועשיה. כבוד הוא כתר, כפי שנאמר "חכמים ינחלו כבוד": החכמים, שיש בהם חכמה, יורשים את מה שלמעלה מחכמה.

שהוא למעלה מן החכמה שהוא בחי' כתר. וכמו ההפרש בין אנכי לאני¹⁴¹ שאני הוא בבחי' מל'.¹⁴²

שהוא למעלה מחכמה, שהיא בחינת כתר. והדבר דומה להבדל בין "אנכי" ל"אני": "אני" הוא בבחינת מלכות,

הכבוד הוא למעלה מן החכמה, ולכן הוא כתר. אותו הבדל מופיע בין שתי המילים העבריות שפירושן "אני": "אני", הצורה הפשוטה יותר, היא בחינת מלכות.

30 ואנכי שהוא גי' כפי' אני אלא שהוא בבחי' כבוד והתנשאות. ולכן הוא בבחי' כתר.¹⁴³ ועי' מורה

תוספת הכף שבאנכי שהיא ראש תיבת כתר ותיבת כבוד. ועמ"ש מזה סד"ה זאת חנוכת המזבח.¹⁴⁴

ואנכי, שגם פירושו "אני", אלא שהוא בבחינת כבוד והתנשאות, ולכן הוא בבחינת כתר. על כך מורה הכ"ף הנוספת שב"אנכי", שהיא האות הראשונה של המילים כתר וכבוד. וראו מה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "זאת חנוכת המזבח".

זהו החלק השני בהשוואה: "אנכי" פירושו גם "אני", אך בדרגה של כבוד והתנשאות, ולכן הוא בבחינת כתר. האות הנוספת, כ' — בהשוואה בין "אנכי" ל"אני" — היא האות הראשונה של המילים כתר וכבוד.

אך פי' ולכבודי בראתיו כו' רומז על המשכת הכתר לנוק' [לנוקבא] שהיא מקור דבריאה יצירה עשייה ונמשך ע"י מצות מעשיות וזהו פזר נתן לאביונים¹⁴⁵ כו' קרנו תרום בכבוד.

אך הפירוש של "ולכבודי בראתיו יצרתיו" וכו' רומז להמשכת הכתר לנוקבא, שהיא מקורם של בריאה, יצירה ועשייה. המשכה זו נעשית באמצעות מצוות מעשיות. וזהו [הפירוש של] "פזר נתן לאביונים" וכו', "קרנו תרום בכבוד".

"לכבודי בראתיו יצרתיו ועשיתיו" מצביע על הכתר הנמשך לנוקבא, מקורם של שלושת העולמות התחתונים, באמצעות המצוות המעשיות. גם הפסוק בתהילים קי"ב אומר כך: מי שנותן לאביונים, "קרנו תרום בכבוד".

פי' שהמלי' דאצילות נקראת קרן ע"ש [על שם] שהיא התחברות אצ"י עם הבריאה וזהו עד"מ כמו קרן זויות

כלומר, מלכות דאצילות נקראת "קרן" משום שהיא מחברת את אצילות עם בריאה. הדבר דומה, למשל, לקרן זוית, מלכות דאצילות נקראת "קרן" משום שהיא מחברת את אצילות לבריאה, בדומה לקרן זוית המחברת שני קירות.

שהוא התחברות ב' הכתלים וכמ"ש במ"א ועיין מזה בזהר פ' במדבר דק"ך ע"א¹⁴⁶ ופי' קרנו תרום בכבוד היינו רוממות המלי' כמ"ש ארוממך אלקי המלך¹⁴⁷

שהיא חיבורם של שני קירות, כפי שנכתב במקום אחר. ראו על כך גם בזהר, פרשת במדבר, דף ק"כ ע"א. ופירוש "קרנו תרום בכבוד" הוא רוממות המלכות, כמו שנאמר: "ארוממך אלקי המלך",

בזהר, בפרשת במדבר, מתפרשת ה"קרן" כעול מלכות שמים, מלכות. "קרנו תרום" פירושו שהמלכות מתרוממת, כמו בפסוק "ארוממך אלקי המלך".

והיינו בכבוד שהוא הכתר וזהו הנמשך ע"י פזר נתן לאביונים שהוא הצדקה שהיא כללות המצות כנודע ועיין בזהר פ' בהעלותך דף קנ"ד ריש ע"א מענין קרנו תרום כו'

והיינו "בכבוד", שהוא הכתר. וזה נמשך באמצעות "פזר נתן לאביונים", שהיא הצדקה, שהיא כללות המצוות, כידוע. ראו גם בזהר, פרשת בהעלותך, דף קנ"ד ריש ע"א, בענין "קרנו תרום" וכו';

היא מתרוממת "בכבוד", כלומר באמצעות הכתר, והמשכה זו נעשית דרך נתינה לאביונים — הצדקה, שהיא הביטוי הכולל של המצוות. הוזהר בפרשת בהעלותך מפרש גם הוא פסוק זה.

וברע "מ פ' פנחס דרנ"ה ע"ב כתר עליון כו' כבוד עילאה^{148, 149} כו' ועמ"ש עוד בפי' ולכבודי בראתיו כו' וברעיא מהימנא, פרשת פינחס, דף רנ"ה ע"ב: "כתר עליון" וכו', "כבוד עילאה" וכו'. וראו עוד מה שנכתב על פירוש "ולכבודי בראתיו" וכו',

גם ברעיא מהימנא, בפרשת פינחס, מדובר על הכתר העליון כ"כבוד עילאה". אדמו"ר הזקן מפנה גם לביאורו של הפסוק "לכבודי בראתיו" במאמר אחר.

אף עשיתיו בביאור ע"פ מי מנה^{151, 150} כו' ומספר כו'. אבל התורה שהיא החכמה המברר את מעשה המצות.

"אף עשיתיו", בביאור על הפסוק "מי מנה" וכו', "ומספר" וכו'. אבל התורה, שהיא החכמה, מבררת את קיום המצוות.

הביאור הזה נמצא במאמר "מי מנה עפר יעקב". התורה, לעומת זאת, היא החכמה שמכוונת ומבררת את קיום המצוות.

אבל אין בה מהות הרפ"ח הניצוצים עצמן המתבררים משבירת הכלים שזהו דייקא ע"י מצות מעשיות כנ"ל אלא דעקימת שפתיו¹⁵² מה שקורא ושונה נמי הוה מעשה.

אבל אין בה מהותם של רפ"ח הניצוצות עצמם, המתבררים משבירת הכלים — בירור שנעשה דווקא באמצעות המצוות המעשיות, כנ"ל. אלא ש"עקימת שפתיו", כלומר קריאתו ושינונו, נחשבת אף היא למעשה,

לימוד התורה אינו מכיל בעצמו את החומר הגשמי שבו שוכנים הניצוצות; בירורם נעשה רק באמצעות המצוות המעשיות. עם זאת, הגמרא אומרת ש"עקימת שפתיו" היא מעשה, ולכן גם קריאת התורה ושינונה הן מעין פעולה.

31 והוא ג"כ בירורי רפ"ח כו' אבל מ"מ עיקר מהות העלאת הרפ"ח ניצוצין הוא ע"י מעשה.

וגם זה הוא בירור של רפ"ח הניצוצות וכו'; אך מכל מקום, עיקר העלאת רפ"ח הניצוצות נעשית באמצעות מעשה.

לימוד התורה אכן מברר ניצוצות במידה מסוימת, אך עיקר העלאת רפ"ח הניצוצות נעשית באמצעות מעשים גשמיים.

לכך ע"י התורה הוא המשכת הכתר לז"א. וזהו קרוב ה' לכל קוראיו¹⁵³ לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת

לכן, באמצעות התורה נמשכת הכתר לז"א. וזהו [פירוש] "הוי קרוב לכל קוראיו, לכל אשר יקראוהו באמת", וכן "אין אמת"

לכן התורה ממשיכה את הכתר דווקא לז"א. הפסוק אומר שהוי קרוב לכל הקוראים אליו באמת, וחז"ל מזהים את האמת הזאת עם התורה.

אלא תורה^{154, 155} שע"י עסק התורה קוראים וממשיכים את הכתר לז"א דאצילות. אבל כדי להיות נמשך הכתר למלי זהו דוקא ע"י המצות מעשיות מטעם הנ"ל.

אלא תורה: באמצעות העיסוק בתורה קוראים וממשיכים את הכתר לז"א דאצילות. אך כדי שהכתר יימשך למלכות, הדבר נעשה דווקא באמצעות המצוות המעשיות, מהטעם שהוזכר לעיל.

דברי חז"ל "אין אמת אלא תורה" מלמדים שבאמצעות לימוד התורה קוראים וממשיכים את הכתר לז"א דאצילות. כדי להמשיך את הכתר למלכות נדרשות המצוות המעשיות, מהטעם שהובא לעיל.

32 ועוד כי ז"נ [זעיר אנפין ונוקבא] הן בחיי יצירה ועשייה שבאצילות והנה ביי"ע הם מודומי"ע [מחשבה דבור

ומעשה] וע"כ ע"י עסק התורה שהיא בחיי דבור ממשיכים הכתר לז"א שהוא יצירה שבאצילות

יתר על כן, ז"א ונוקבא הם בחינת יצירה ועשייה שבאצילות; ובריא, יצירה ועשייה הן מחשבה, דיבור ומעשה. לכן, באמצעות העיסוק בתורה, שהיא בחינת דיבור ממש, ממשיכים את הכתר לז"א, שהוא בחינת יצירה שבאצילות;

טעם נוסף: ז"א ונוקבא הם ה"יצירה" וה"עשייה" שבאצילות, ואילו העולמות התחתונים מקבילים למחשבה, דיבור ומעשה. לימוד התורה הוא דיבור, ולכן הוא ממשיך את הכתר לז"א, בחינת ה"יצירה" שבאצילות.

אבל שיהיה המשכת הכתר בבחינת עשייה שבאצ"י שהיא המלי' זהו דייקא ע"י המצות מעשיות. ועיין מ"ש כפי שלח ע"פ טובה הארץ¹⁵⁶ מאד מאד.¹⁵⁷

אבל המשכת הכתר לבחינת עשייה שבאצילות, שהיא מלכות, נעשית דווקא באמצעות המצוות המעשיות. ועיין במה שנכתב בפרשת שלח על הפסוק "טובה הארץ מאד מאד",

המשכת הכתר למלכות, בחינת ה"עשייה" שבאצילות, דורשת מעשה בפועל — קיום המצוות המעשיות. המאמר על "טובה הארץ מאד מאד" שבפרשת שלח עוסק בכך.

וע"פ ועתה יגדל נא¹⁵⁸ שלכך ע"י התורה נמשך האור בג"ע [בגן עדן] העליון וע"י המצות נמשך בג"ע [בגן עדן] התחתון כו' ע"ש

ועל פי הפסוק "ועתה יגדל נא": משום כך, באמצעות התורה נמשך האור בגן עדן העליון, ובאמצעות המצוות הוא נמשך בגן עדן התחתון וכו'; עיינו שם.

מאמר נוסף בפרשת שלח, על הפסוק "ועתה יגדל נא", מסביר על יסוד זה שהתורה ממשיכה אור בגן עדן העליון, והמצוות — בגן עדן התחתון.

אך מ"מ המשכה זו שע"י התורה היא בחיי פנימית ועל זה אמרו כל חפצים לא ישוו בה¹⁵⁹ כו' וכמ"ש במ"א:

אך אף על פי כן, המשכה זו שבאמצעות התורה היא בחינת פנימיות, ועל כך אמרו: "כל חפצים לא ישוו בה" וכו', וכמו שנכתב במקום אחר.

אף על פי כן, מה שהתורה ממשיכה הוא הבחינה הפנימית, ועליה נאמר בפסוק "כל חפצים לא ישוו בה"; כפי שמסביר התלמוד, אפילו "חפצי שמים" — המצוות — אינם משתווים ללימוד התורה.

שני הכתרים ובירור הניצוצות

33 ה ובוה יובן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כשם שא"א לעולם בלא רוחות¹⁶⁰ כך א"א כו'. והיינו שצריך להיות המשכת הרצון בקיום והשתלשלות העולמות.

5. ובכך יובן מאמר חז"ל: "כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות, כך אי אפשר כו'". כלומר, יש להמשיך את הרצון אל קיום העולמות ואל השתלשלותם.

סעיף 5 מיישם את העיקרון במאמר חז"ל: כשם שהעולם אינו יכול להתקיים בלי רוחות, כך אינו יכול להתקיים בלי ישראל. הסיבה היא שיש להמשיך ללא הרף את רצונו של ה' אל קיום העולמות ואל השתלשלותם, וישראל הם שממשיכים אותו.

כי הרצון פשוט שעלה ברצונו לברוא את העולם. זה היה אותו הפעם בתורת נדבה בלתי העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין]. אבל אחר בריאת האדם צ"ל לעבדה ולשמרה¹⁶¹ להעלות מ"ן [מ"ן נוקבין] להמשיך הרצון.

כי הרצון הפשוט, שהתעורר בו רצון לברוא את העולם, היה אז בבחינת מתנת חינם, בלי העלאת מ"ן נוקבין; אבל לאחר בריאת האדם צריך להיות "לעבדה ולשמרה" — להעלות מ"ן נוקבין כדי להמשיך את הרצון.

הרצון הראשון והפשוט לברוא את העולם ניתן במתנת חינם, ללא התעוררות מלמטה. מאז בריאת האדם, שתפקידו הוא "לעבדה ולשמרה", יש להעלות מ"ן נוקבין מלמטה כדי להמשיך את הרצון.

34 והיינו ע"י התורה והמצות שע"י ממשיכים ב' כתרים לז"א ולנוקבא שהוא בחי' הרצון להיות עולם האצילות ובי"ע כו'.

הדבר נעשה באמצעות התורה והמצוות, שבאמצעותן ממשיכים שני כתרים לז"א ולנוקבא. אלה מבטאים את הרצון שיהיו עולם האצילות ועולמות בריאה, יצירה ועשיה וכו'.

הדבר נעשה באמצעות התורה והמצוות, הממשיכות שני כתרים: כתר אחד לז"א וכתר אחד לנוקבא. כתרים אלה מבטאים את הרצון שיהיו עולם האצילות ושלושת העולמות התחתונים.

וזהו א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך¹⁶² שעוסקים בבנינו של עולם.^{163, 164} וזהו ג"כ ענין העסק בתורה שבכתב ושבע"פ [ושבעל פה] כליל שבועות שממשיכים הכתר לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים].^{165, 166}

וזהו [הפירוש] "אל תקרא 'בנייך' אלא 'בונייך'", מפני שהם עוסקים בבנינו של עולם. וזהו גם ענין העיסוק בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה כליל שבועות, שבאמצעותן ממשיכים את הכתר לז"א ולנוקבא, ככתוב בפרי עץ חיים.

חז"ל דורשים את המילה "בנייך" במשמעות "בונייך", משום שתלמידי החכמים עוסקים בבנינו של עולם. בפרי עץ חיים מוסבר שמנהג הלימוד בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה כמשך ליל שבועות ממשיך את הכתר לז"א ולנוקבא.

35 והוא עד"מ העטרה והכתר שעושין למלך ב"ו [בשר ודם] מזהב ואבנים טובות שיש בה שני דברים הא' עצם וגוף הזהב ואבנים טובות. הב' מה שמתקנים אותם להיות נקבעים בציור והידור היותר נאות בהכתר והעטרה.

הדבר דומה, בדרך משל, לעטרה ולכתר שעושים למלך בשר ודם מזהב ומאבנים טובות. יש בהם שני דברים: האחד, עצם חומרם וגופם של הזהב והאבנים הטובות; והשני, עיצובם כך שישוּבצו בתכנית ובהדר המתאימים ביותר לכתר ולעטרה.

אדמו"ר הזקן משווה זאת לכתר של מלך העשוי מזהב ומאבנים טובות. יש בו שני מרכיבים: החומרים עצמם, והמלאכה שבה משבצים אותם בתכנית היפה ביותר.

36 וכמו כן יובן על דרך משל זה למעלה אשר בהמשכת הכתר יש ג"כ ב' בחינות דהיינו תורה ומצות.

כך אפשר להבין גם למעלה, על פי המשל הזה: בהמשכת הכתר יש גם שתי בחינות, והן תורה ומצוות.

בדומה לכך, בהמשכת הכתר למעלה יש שני מרכיבים, המקבילים למצוות ולתורה.

כי ע"י המצוות נעשה בירורי רפ"ח ניצוצים שנמשלו לעצם האבנים טובות שיקרותן הוא לפי שהוא דבר הפלא שהאבן שהוא דומם יהיה מאיר.

המצוות מביאות לבירורם של רפ"ח הניצוצות, שנמשלו לעצם אבני החן. ערכן של אבנים אלה נובע מכך שיש בהן דבר מופלא: אבן, שהיא דוממת, מאירה.

המצוות מבררות את רפ"ח הניצוצות, והם דומים לאבני החן עצמן. אבן חן יקרה מפני שהיא פלא: אבן, דבר דומם, מפיצה אור.

כך הוא ענין בירור הרפ"ח ניצוצים מק"נ [מקליפת נוגה] שנפלו מאד למטה וע"י הבירור מאירים מאד ע"י שרשן הנעלה

כך הוא גם ענין בירור רפ"ח הניצוצות מקליפת נוגה, שנפלו למקום נמוך מאוד; לאחר בירורם הם מאירים בעוצמה, מכוח שורשם הנעלה.

הניצוצות נפלו נמוך מאוד לתוך קליפת נוגה, ולאחר שהם מתבררים הם מאירים בעוצמה בזכות שורשם הנעלה.

אך עכ"ז [עם כל זה] כדי שיעלו להיות בבחי' כתר זהו דייקא ע"י התורה שהיא בחי' חכמה איך ומה יהיה בירורם ועלייתם כי בחכמה אתברירו.

אף על פי כן, כדי שיעלו ויגיעו לבחינת כתר, הדבר נעשה דווקא באמצעות התורה, שהיא בחינת חכמה, הקובעת כיצד ובאיזה אופן יבוררו ויעלו; שהרי הבירור נעשה באמצעות חכמה.

כדי שהניצוצות יעלו וייעשו כתר, נחוצה התורה. בהיותה בחינת חכמה, היא קובעת כיצד ובאיזה אופן יבוררו הניצוצות ויתרוממו, שכן הבירור נעשה באמצעות חכמה. זוהי מלאכת האומן המשבץ את האבנים.

37 וזהו שבכל ימי הספירה הוא בירור רפ"ח ניצוצים כנודע מענין עומר שעורים מאכל בהמה שם ב"ן [שם

ב"ן] כו'

וזו הסיבה שבכל ימי ספירת העומר מתבררים רפ"ח הניצוצות, כידוע בענין העומר, שהוא שעורים — מאכל בהמה — ושם ב"ן וכו';

במשך ארבעים ותשעת ימי ספירת העומר מתבררים רפ"ח הניצוצות. קרבן העומר הוא משעורים, מאכל בהמה, ו"בהמה" בגימטריה ב"ן, 52 — הבחינה המתבררת.

ואח"כ בליל שבועות עוסקים בתשב"כ [בתורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] שבאמרו שכך כשר ואם לא כן פסול וכן בטהור וטמא אסור ומותר חייב וזכאי כו'

ואחר כך, בליל שבועות, עוסקים בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, שבהן נאמר שכך כשר ואם לא כן פסול, וכן טהור וטמא, אסור ומותר, חייב וזכאי וכו';

לאחר מכן, בליל שבועות, לומדים תורה שבכתב ותורה שבעל פה, הקובעות מה כשר ומה פסול, מה טהור ומה טמא, מה אסור ומה מותר, ומי חייב ומי פטור.

דהיינו שבאופן זה דייקא יעלו הניצוצים ולא באופן אחר זהו ענין ציור הכתר והעטרה עד"מ והיינו ע"י התורה כו'.

כלומר, דווקא באופן זה יעלו הניצוצות ולא באופן אחר. זהו ענין ציור הכתר והעטרה בדרך משל, והדבר נעשה באמצעות התורה וכו'.

הפסיקות האלה קובעות שהניצוצות יעלו דווקא בדרך זו ולא בדרך אחרת. זהו ציור הכתר שבמשל, והוא נעשה באמצעות התורה.

אך היסוד והשרש לכ"ז [לכל זה] הוא הקדוש הא' שהוא בחי' השרפים שהוא בחינת העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] במס"נ [במסירות נפש] בק"ש [בקריאת שמע] שע"יז הוא עליית ה' דקדוש שהוא ז"א דאצילות בקדש שהוא ח"ע [חכמה עילאה] לייחד מוחין דא"א [דאבא ואימא].

אך היסוד והשורש לכל זה הוא ה"קדוש" הראשון, שהוא בחינת השרפים — העלאת מ"ן במסירות נפש בקריאת שמע. על ידי כך עולה ה' של "קדוש", שהיא ז"א דאצילות, אל "קדש", שהיא חכמה עילאה, כדי לייחד את המוחין של אבא ואמא.

אך היסוד של הכול הוא ה"קדוש" הראשון של השרפים: מסירות הנפש שבקריאת שמע, המעלה את ה' של "קדוש" — ז"א דאצילות — אל "קדש", חכמה עילאה, כדי לייחד את המוחין של אבא ואמא.

38 ובחכמה דייקא אתברירו נמצא עייז דייקא עיקר שלימות בירור הרפ"ח ניצוצים ואז יכולים להמשיך מהם ועל ידם הכתר לע"ס [לעשר ספירות] דתיקון.

ודווקא באמצעות חכמה הם מתבררים; לכן דווקא כך מושלמת עיקר עבודת בירורם של רפ"ח הניצוצות, ואז אפשר להמשיך מהם ובאמצעותם את כתר לעשר ספירות דתיקון.

מכיוון שהניצוצות מתבררים דווקא באמצעות חכמה, החיבור שנוצר באמצעות הקדוש הראשון הוא שמשלים את בירורם, ורק לאחר מכן אפשר להמשיך מהם את כתר לעשר ספירות דתיקון.

וכאשר למטה מעלים מ"ן [מ"ן נוקבין] במס"נ [במסירות נפש] כמ"כ [כמו כן] נעשה למעלה שמתעלה הוא"ו דקדוש בקדש להמשיך יחוד העליון דא"א [דאבא ואימא].

וכאשר למטה מעלים מ"ן באמצעות מסירות נפש, כך מתרחש גם למעלה: ה' של "קדוש" עולה אל "קדש", כדי להמשיך את היחוד העליון של אבא ואמא.

מסירות הנפש למטה ועליית ה' למעלה מקבילות זו לזו: כאשר האדם מעלה מ"ן למטה, ה' עולה למעלה אל "קדש" וממשיכה את היחוד העליון של אבא ואמא.

וכן להפך מלמעלה למטה שכשמתעלה למעלה ה' בקדש כו' כמ"כ [כמו כן] נעשה למטה כו'. וכמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון בענין יעקב חבל נחלתו¹⁶⁷ כו'. (ועמ"ש סד"ה שה"ש [שיר השירים]):

וכך גם בכיוון ההפוך, מלמעלה למטה: כאשר ה' עולה למעלה אל "קדש" וכו', כך מתרחש גם למטה וכו'. וכפי שנכתב בביאור על הפסוק "והייתי לצדו כתינוק יונק", בענין "יעקב הוא חבל נחלתו" וכו'. (וראו מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "שיר השירים").

הדבר פועל גם בכיוון ההפוך, מלמעלה למטה. המאמר על "והייתי לצדו כתינוק יונק" מבאר זאת באמצעות "יעקב הוא חבל נחלתו" — חבל המקשר בין שני קצותיו.

קטע 7 • 39-42

העטרה שעטרה לו אמו

39 ו והנה עפ"ז [על פי זה] י"ל [יש לומר] פ"י הפסוק צאינה וראינה¹⁶⁸ כו' בעטרה שעטרה לו אמו והוא ע"ד מ"ש במדרש פ' קדושים¹⁶⁹ ס"פ כ"ד בענין ג"פ [ג' פעמים] קדוש.

ו. כעת, על פי האמור, אפשר לבאר את הפסוק "צאינה וראינה" וכו', "בעטרה שעטרה לו אמו". הדבר עולה בקנה אחד עם דברי המדרש בפרשת קדושים, בסוף פרק כ"ד, בענין שלוש פעמים "קדוש":

סעיף ו' מיישם את כל האמור על הפסוק "צאינה וראינה בנות ציון, במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו". המדרש בפרשת קדושים מתאר את שלוש הפעמים "קדוש" כשלוש כתרים.

משל לבני מדינה שעשו שלש עטרות למלך.¹⁷⁰ מה עשה המלך הניח בראשו אחת ושתיים בראש בניו כך בכל יום העליונים מכתירים לפני הקב"ה שלש קדושות ואומרים קדוש קדוש קדוש.

"משל לאנשי מדינה שעשו שלושה כתרים למלך. מה עשה המלך? הניח כתר אחד על ראשו ושניים על ראשי בניו. כך בכל יום העליונים מכתירים לפני הקב"ה בשלוש קדושות ואומרים: 'קדוש, קדוש, קדוש'."

במשל שבמדרש, אנשי מדינה עשו שלושה כתרים למלך; הוא הניח אחד על ראשו ושניים על ראשי בניו. כך המלאכים מכתירים את ה' מדי יום באמירת "קדוש" שלוש פעמים.

מה הקב"ה עושה. נותן בראשו אחת ושתיים בראשן של ישראל הה"ד [הדא הוא דכתיב] כי קדוש אני והתקדשתם והייתם קדושים¹⁷¹ עכ"ל [עד כאן לשונו].

"מה עושה הקב"ה? נותן אחד על ראשו ושניים על ראשם של ישראל, כמו שנאמר: 'כי קדוש אני', והתקדשתם והייתם קדושים". עד כאן לשונו.

ה' משאיר כתר אחד לעצמו ונותן שניים לישראל, כפי שעולה מן הפסוקים "כי קדוש אני" ו"והתקדשתם והייתם קדושים". בהערה של קה"ת, המצטטת את המאמר "ונקדשתי" משנת תשכ"ה, מצוין שנוסח המדרש הנדפס שונה, אך אדמו"ר הזקן מונה את שני הכתרים כ"והתקדשתם" ו"והייתם קדושים".

פ"י העטרה הא' שהקב"ה נותן בראשו הוא בחי' המשכת הכתר עליון דאצילות שלמעלה גם מהחכמה עילאה הנקרא ראשו עד"מ ונק' כתר זה רעוא דכל רעיון¹⁷²

פירוש הדבר: הכתר הראשון שהקב"ה מניח על ראשו הוא בחינת המשכת כתר עליון דאצילות, הנעלה אפילו מחכמה עילאה, המכונה בדרך משל "ראשו". כתר זה נקרא "רעוא דכל רעיון", רצון כל הרצונות,

הכתר האחד שעל ראשו של ה' הוא כתר עליון דאצילות, הנעלה אפילו מחכמה עילאה, שהיא בבחינת "ראשו" כביכול. כתר זה נקרא "רצון כל הרצונות", הרצון הפנימי ביותר.

והוא נמשך ע"י קדוש א' דהשרפים שהוא בחי' למס"נ [למסירות נפש] באחד שעייז ממשיכים יחוד או"א [אבא ואימא] אשר המשכה זו הוא ממקורא דכולא ממש ומשך במוחין דאו"א [דאבא ואימא] וזהו ענין נותן בראשו אחת.

והוא נמשך באמצעות ה"קדוש" הראשון של השרפים, שהוא בחינת מסירות נפש באחד; באמצעותה ממשיכים את יחוד אבא ואמא, שהמשכה זו היא ממקורא דכולא ממש, ומשם היא נמשכת למוחין דאבא ואמא. וזהו ענין "נותן בראשו אחת".

המשכה זו נעשית באמצעות ה"קדוש" הראשון של השרפים, מסירות הנפש של "אחד", המביאה ליחוד אבא ואמא. ההמשכה באה ממקור הכול ממש, ומשם נמשכת למוחין דאבא ואמא. זהו הכתר שהוא "נותן על ראשו".

40 והשתים שנותן בראשן של ישראל היינו המשכת הב' כתרים לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] שנמשכים ע"י התורה והמצות כנ"ל.

ושני הכתרים שהוא נותן על ראשיהם של ישראל הם המשכת שני הכתרים לז"א ולנוקבא, הנמשכים באמצעות התורה והמצוות, כפי שהוזכר לעיל.

שני הכתרים שה' נותן לישראל הם שני הכתרים הנמשכים לז"א ולנוקבא באמצעות התורה והמצוות — הקדוש השני והשלישי.

ועיין בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר ר"פ שלח¹⁷³ דקנ"ט ע"א גבי תלת עלמין אית ליה לקב"ה [לקודשא בריך הוא]¹⁷⁴ מה שפ"י שם בענין ג' פעמים קדוש. והוא קרוב למשנ"ת [למה שנתבאר] כאן.

ועיין בפירוש הרמ"ז לזוהר, בתחילת פרשת שלח, דף קנ"ט ע"א, על "שלושה עולמות יש לו לקב"ה", ובמה שהוא מפרש שם בענין שלוש פעמים "קדוש"; הדברים קרובים למה שהתבאר כאן.

הרמ"ז, בפירושו לזוהר בפרשת שלח, מסביר את דברי זוהר "שלושה עולמות יש לו לקב"ה" על פי שלוש פעמים "קדוש", ואדמו"ר הזקן מציין שהדברים קרובים למה שהתבאר כאן.

41 והנה מבואר במ"א דמה שכנסת ישראל [שכנסת ישראל] נק' אמי זהו ע"י מס"נ [מסירות נפש] באחד שמשם מקור התורה ועי"ז הוא ממשיך גילוי התורה.

והנה, מבואר במקום אחר שכנסת ישראל נקראת "אמי" בזכות מסירות נפש ב"אחד", ששם מקור התורה; ובכך היא ממשיכה את גילוי התורה.

כנסת ישראל נקראת "אמי" בזכות מסירות הנפש שלה ב"אחד": שם נמצא מקור התורה, ובאמצעותו ישראל ממשיכים את גילוי התורה.

ולכן נק' אמי אם הבנים¹⁷⁵ שהיא היא המוליד הגילוי כו'. ולכן נאמר בעטרה שעטרה לו אמו פי' שעטרה לו

לכן היא נקראת "אמי", אם הבנים, שכן היא המולידה את הגילוי וכו'. לכן נאמר "בעטרה שעטרה לו אמו"; כלומר, "שעטרה לו"

לכן ישראל נקראת "אמי", אם הבנים, זו שמולידה את הגילוי. משום כך נאמר "בעטרה שעטרה לו אמו".

היינו העטרה האחת שנותן בראשו ועי"ז אמר הפייט¹⁷⁶ יוקדש באחת משלש קדושות היא האחת המיוחדת שנמשך מבחי' כשנק' כנס"י [כנסת ישראל] אמי כנ"ל.

היינו, העטרה האחת שהוא מניח על ראשו. ועל כך אמר הפייטן: "יוקדש באחת משלש קדושות" — זו האחת המיוחדת, הנמשכת מהבחינה שבה כנסת ישראל נקראת "אמי", כנזכר לעיל.

זוהי העטרה האחת שה' מניח על ראשו. הפייטן בתפילות ראש השנה אומר שה' מתקדש "באחת משלש קדושות": בקדושה האחת והמיוחדת, הנמשכת מהבחינה שבה ישראל נקראת "אמי".

42 וע"ש [ועל שם] הבי' עטרות שנותן בראשן של ישראל דהיינו ע"י המצות והתורה נקי' בתי ואחותי. וכמ"ש במ"א ע"פ רני ושמחי בת¹⁷⁷ כו'.

ובזכות שתי העטרות שהוא נותן על ראשם של ישראל — כלומר, באמצעות המצוות והתורה — היא נקראת "בתי" ו"אחותי", כפי שנכתב במקום אחר על הפסוק "רני ושמחי בת" וכו'.

באמצעות שתי העטרות הניתנות לישראל על ידי קיום המצוות ולימוד התורה, כנסת ישראל נקראת "בתי" ו"אחותי" — כינויים השייכים לשתי העטרות התחתונות; ואילו "אמי" שייך לעטרה העליונה. מאמר על הפסוק "רני ושמחי בת ציון" עוסק בכך.

ולכן נאמר על עטרה זו שנותן בראשו צאינה וראינה. פי' צאינה מהכלי והגבול בבחינת ככל מאדך בלי גבול וע"ד מה שנת' [שנתבאר] במ"א בביאור ענין שם מ"ב שבפי' ראשונה דק"ש [דקריאת שמע] שע"י ממשיכים עטרה זו כו'

לכן נאמר על עטרה זו שהוא נותן על ראשו שלו: "צאינה וראינה". פירוש "צאינה" הוא לצאת מן הכלי והגבול, בבחינת "בכל מאדך", ללא גבול; ועל דרך המבואר במקום אחר בביאור ענינו של שם מ"ב שבפרשה הראשונה של קריאת שמע, שעל ידו ממשיכים עטרה זו וכו',

לכן נאמר בפסוק "צאינה וראינה" על העטרה שעל ראשו של הקב"ה: "צאינה" פירושו לצאת מכל כלי וגבול, מתוך אהבה של "בכל מאדך", שאין לה גבול. שם מ"ב, שמקובלים מוצאים בפרשה הראשונה של קריאת שמע, ממשיך עטרה זו.

כנ"ל וגם כמ"ש במ"א דפי' צאינה היינו מן הלבושים שהנשמה מלובשת בגי'ע [בגן עדן] כי היא למעלה מכח החכמה וההשגה כו' ע"ש:

כנזכר לעיל. וכן נכתב במקום אחר, שפירוש "צאינה" הוא לצאת מן הלבושים שהנשמה מלובשת בהם בגן עדן, שכן היא למעלה מכוח החכמה וההשגה וכו'; ראו שם.

פירוש נוסף, המבואר במקום אחר, הוא ש"צאינה" פירושו לצאת אפילו מן הלבושים שהנשמה מלובשת בהם בגן עדן, שכן עטרה זו למעלה מחכמה ומהשגה.

בעבודה

התורה והמצוות פועלות בשלמות רק כאשר הן מושתתות על מסירות הנפש של קריאת שמע, שהמאמר מכנה היסוד והשורש של הכול; באמצעותה האדם ממשיך אור חדש מאין סוף. יש ללמוד תורה מתוך ביטול, בלי "לעשות חלל" מחשיבות עצמית, ולהעריך את המצוות הגשמיות משום שבהיותן הנמוכות ביותר, שורשן למעלה מכול.

שאלות לשיחה

1. מדוע המילה "קדוש", עם וי"ו, מתארת מצב נעלה יותר מ"קודש" בלבד, ומה מסמלת הווי"ו?
2. מדוע התורה והמצוות יכולות להמשיך את יחוד ז"א ונוקבא, אך אינן יכולות, כשלעצמן, להמשיך את יחוד אבא ואמא?
3. כיצד המשל של מחשבתו ודיבורו של מורה מסביר מדוע כל גילוי הוא צמצום ביחס לה'?
4. באיזה מובן לימוד התורה נעלה יותר מהמצוות המעשיות, ובאיזה מובן המצוות נעלות יותר?
5. כיצד שלושת הכתרים שבמדרש מקבילים לשלוש הקדושות ולכינויים "אמי", "בתי" ו"אחותי"?

הערות

פסקה 1

1 לבאר הדברים

ההערה מציינת שני תמלולים נוספים של מאמר זה, כפי שאמרו אדמו"ר הזקן בשנת תקס"ג: אחד שרשם בנו, אדמו"ר האמצעי, ואחד שרשם בנו רבי משה.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ג ע' שעד הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי. שם ע' שסו הנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז. ביאור באוה"ת ויקרא-ג ע' תתכט. ושם ע' תתלד קיצור מהביאור.

2 "ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל; אני הוי' מקדשכם". המאמר כולו בנוי על פסוק זה.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את־שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם: And ye shall not profane My holy name; but I will be hal- lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal- low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 ג' כתות מלאכים כת אחת אומרת קדוש

רב חננאל בשם רב: שלוש כיתות של מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום; לפי מסקנת הגמרא, אחת אומרת "קדוש", אחת "קדוש קדוש", ואחת "קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות". הגמרא שם מלמדת גם שהמלאכים אינם אומרים שירה למעלה עד שישראל אומרים שירה למטה.

Chullin 91b:14-15 חולין צ"א ב:יד-ט"ו

מסייע ליה לרב חננאל אמר רב דאמר רב חננאל אמר רב שלש כתות של מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ה' צבאות מיתבי חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת שישראל אומרים שירה בכל שעה ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת כיום ואמרי לה פעם אחת בשבת ואמרי לה פעם אחת בחודש ואמרי לה פעם אחת בשנה ואמרי לה פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעם אחת ביובל ואמרי לה פעם אחת בעולם

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

4 קדוש קדוש

"וקרא זה אל זה ואמר: קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות, מלא כל הארץ כבודו". זוהי הקדושה ששלוש הכיתות מחלקות ביניהן; הדוברים במראה הם השרפים שנפסוק הקודם.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג'

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וַאֲמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 ברע"מ פ' אמור דצ"ג ע"א

ההערה מציינת שקטע זה מהרעיא מהימנא הועתק גם באור התורה על נ"ך, כרך ב, עמ' 960.

הערת קה"ת

נעתק גם באוה"ת נ"ך-ב ע' תתקס.

6 קדש איהו סטר עלאה

הרעיא מהימנא על "ונקדשתי" מסביר את שלוש הפעמים "קדוש": הצד העליון, ראשית כל המדרגות, נקרא "קדוש"; כאשר אורו מאיר אל תוך האמצע, נחקקת בו אות ו' והוא נקרא "קדוש". אדמו"ר הזקן בונה את המאמר על קטע זה.

Zohar, Emor 21:86-93 ספר הזהר, אמור כ"א:פ"ו-צ"ג

פסקה 2

7 סלקי מתתא לעילא יקרא עילאה עד דאסתלק ו' רזא דשמים עלאין לעילא

רעיא מהימנא: כשם שהמלאכים שלמעלה מקדשים, כך ישראל שלמטה מקדשים; וכשישראל מקדשים, הם מעלים את הכבוד העליון עד ו', סוד השמים העליונים, ואז קודש מאיר בו והוא נקרא קדוש.

Zohar, Emor 21:86-93 ספר הזהר, אמור כ"א:פ"ו-צ"ג

פסקה 3

8 ופי' בפע"ח

בפרשת תזריע מביא אדמו"ר הזקן את אותו קטע מ"פרי עץ חיים": תפארת, הנקראת ו', עולה ומקבלת הארה מחכמה העליונה, הנקראת "קדוש", ולכן נקראת "קדוש". הוא מביא זאת שם כדי להראות שההתכללות המלאה של מדות ז"א נובעת מאור אבא, שבו מלוכב אור אין סוף, ומפנה את הקורא למאמר זה.

הערת קה"ת

מובא גם לעיל כג, ד. נעתק גם באוה"ת נ"ך-ב ע' תתקס.

9 והנה ענין קדוש הוא כי תחלה עולה סוד ו' של תפארת לקבל הארה מחכמה הנקרא קדש ונעשה קדוש

על קדושת יוצר: תחילה סוד הווי"ו של תפארת עולה לקבל הארה מחכמה ונעשית קדוש; אחר כך היא מתפשטת לתפארת, ושם נוצר "קדוש" השני; לאחר מכן ליסוד, עבור השלישי, ומשם למלכות. אדמו"ר הזקן מצטט זאת כמעט מילה במילה.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 2:3 פרי עץ חיים, שער הקריאת שמע ב:ג'

... ימלוך - בסוד הדעת. והנה ענין קדוש, הענין הוא, כי תחלה עולה סוד ו' של ת"ת לקבל הארה מחכמה הנקרא קדוש, ונעשה קדוש. ואח"כ מתפשט עד הת"ת, בסוד הקדוש העליון ונעשה שם קדוש ב', ואח"כ מתפשט ביסוד ונעשה שם קדוש ג'. נמצא, כי לעולם סוד קדוש, פירוש קדש ו'. ובקדוש ג', אנו מחברים יסוד עם נ"ה, וזה הוא הי' צבאות נה"י. ומשם מתפשט במלכות הנקרא מלא כל הארץ כבודו, והרי נתקדשה בסוד חכמה:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

10 ואינון שמים תייבין לדוכתייהו

ברעיא מהימנא: לאחר מכן אותו אור עליון מאיר על הכיסא, שהוא השמים, והשמים שבים למקומם ומתיישבים באותו אור, ואז הוא נקרא "קדוש"

בפעם השנייה.

Zohar, Emor 21:86-93 ספר הזהר, אמור כ"א:פ"ו-צ"ג

פסקה 4

11 ואח"כ מתפשט ביסוד ונעשה שם קדוש ג' כו' ומשם מתפשט במלי

סיום הקטע מפרי עץ חיים על הקדושה שבברכות יוצר: האור מתפשט ליסוד, ושם נוצרת הקדושה השלישית; משם הוא נמשך למלכות, הנקראת "כל הארץ מלאה כבודו".

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 2:3 פרי עץ חיים, שער הקריאת שמע ב:ג

... והנה ענין קדוש, הענין הוא, כי תחלה עולה סוד ו' של ת"ת לקבל הארה מחכמה הנקרא קדוש, ונעשה קדוש. ואח"כ מתפשט עד הת"ת, בסוד הקדוש העליון ונעשה שם קדוש ב', ואח"כ מתפשט ביסוד ונעשה שם קדוש ג'. נמצא, כי לעולם סוד קדוש, פירוש קדש ו'. ובקדוש ג', אנו מחברים יסוד עם נ"ה, וזה הוא ה' צבאות נה"י. ומשם מתפשט במלכות הנקרא מלא כל הארץ כבודו, והרי נתקדשה בסוד חכמה:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

12 ברע"מ

ההערה מציינת שקטע זה מרעיא מהימנא נמצא בוהר III, 96a, ומפנה לדיון של אדמירי האמצעי בו במאמרו על ויקרא, vol. 2, p. 621.

Zohar III, 96a זח"ג צו, א

הערת קה"ת

זח"ג צו, א. ובמאמרי אדהאמ"צ ויקרא-ב ע' תרכא.

13 לבתר נחית ההוא נהירו עד דנטיל כולא חד צדיק עילאה דרגא יקירא לקדשא כולא לתתא

ברעיא מהימנא נאמר שלאחר מכן האור יורד, עד שצדיק אחד עליון, בחינה יקרה, נוטל את כולו כדי לקדש את כל מה שלמטה; ומכיוון שהוא נוטל את כולו, הוא נקרא קדוש בפעם השלישית.

Zohar, Emor 21:86-93 ספר הזהר, אמור כ"א:פ"ו-צ"ג

14 מ"ש בע"ח שלצורך יחוד או"א

בהסבר מצוות קידוש ה', הצמח צדק מציין שמקור דברי האריז"ל הוא פרי עץ חיים, שער נפילת אפיים, פרק ד.

הערת קה"ת

בדרך מצותיך מצוות קדוש השם נסמן לפע"ח ש' נפ"א פ"ד ה"ו. וראה ג"כ ע"ח שט"ל דרוש י', יא. לקו"ת נשא כב, א. תו"א מקץ לה, ד. לקו"ת אמור לב, ד ובכ"מ. — הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ג ע' 168. בסה"מ תקס"ג ובמאמרי אדהאמ"צ ויקרא-ב ע' תרכא: בכאריז"ל.

15 מ"ש בע"ח שלצורך יחוד או"א צ"ל העלאת מ"ן במס"נ ממש בק"ש

באצילות יש שני זיווגים: של חכמה ובינה ושל תפארת ומלכות, ושניהם אינם אפשריים בלי מ"ן. המ"ן של בינה הם הצדיקים שמוסרים את עצמם על קידוש שם ה', כפי שאנו עושים בקריאת שמע. בהערת קה"ת מובא שזהו המקום שבו מופיע ביאור האריז"ל, בעקבות דרך מצותיך של הצמח צדק.

Pri Etz Chaim, Gate of Putting Down the Head 4:2-5 פרי עץ חיים, שער נפילת אפים ד:ב' ה'

16 ולצורך יחוד זו"נ סגי בהעלאת מ"ן ע"י התומ"צ

הרבי הרש"ב מסביר שאין הכוונה שהתורה והמצוות מגיעות רק לייחוד ז"א ונוקבא; הן מגיעות גם למעלה מזה, אלא שהן אינן ממשיות אור חדש, אלא אור שכבר נמשך למטה.

הערת קה"ת

ואין הכוונה בחי' יחוד זו"נ לבד אלא גם למעלה מזה רק שאינו בחי' אור חדש כ"א מה שכבר נמשך בו — סה"מ תרס"ו ע' תקלב.

17 אפי' מי שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש

החברים העוסקים בתורה מפסיקים לקריאת שמע, אך לא לתפילה. רבי יוחנן אומר שהדבר אמור בנאשים כמו רבי שמעון בר יוחאי וחבריו, שהתורה הייתה עיסוקם.

Shabbat 11a שבת י"א א

הערת קה"ת

שבת י"א, א. ולהעיר מירוש' ברכות א, ה.

18 גדול הקורא ק"ש בעונתה

רבי מני אומר שמי שקורא קריאת שמע בזמנה גדול ממי שעוסק בתורה, כפי שמשמע מדברי המשנה שמי שקורא אותה לאחר זמנה אינו מפסיד דבר, בדומה למי שקורא בתורה.

Berakhot 10b:36-37 ברכות י"ב:ל"ו-ל"ז

אמר רבי מני: גדול הקורא קריאת שמע בעונתה יותר מהעוסק בתורה. מדקתני: הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כה"ה הקורא בתורה. מקלל דקורא בעונתה — ע"ד. מתני' בית שמאי אומרים: בערב — כל אדם ישה ויקרא. ובבבבב יעמוד, שגאמר: "ובשששש ויקומך".

R. Manni said : Greater is he who reads the Shema' in its proper time than one who occupies himself with Torah ; for the Mishnah states : He who reads from that time onward incurs no loss, he is regarded as one reading in the Torah ; hence it is to be deduced that he who reads [the Shema'] in its proper time is superior. MISHNAH III Bet Shammai say : In the evening a man should recline and read [the Shema'], ... and in the morning he should stand

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות י, ב.

19 שבלק"ת פ' בראשית

ההערה מאתרת את דברי האריז"ל ב"טעמי המצוות" שלו (בראשית), הקטע הפותח "סוד מציאות", ומפנה לפרשת שלח, שבה מביא אותם אדמו"ר הזקן: מ"ן שבמצוה הן י"ה בא"ת ב"ש, ואילו ו"ה מרכיבות את שם הוי', ולכן המצוות נקראות רמ"ח איברים של המלך.

הערת קה"ת

בטע"מ ד"ה סוד מציאות, פיסקא נ"ל כי הנה. ראה לקמן פ' שלח מו, א.

20 ולא תחללו

בפרשת ויקרא אדמו"ר הזקן דורש באופן דומה: לימוד התורה צריך להיות ללא תחושת ישות נפרדת, מתוך ביטול לרצון ה' ולחכמתו; "לא תחלל" פירושו שלא לעשות חלל, כלומר שלא להסתיר את אור אין סוף, שהרי ה' אינו שוכן במי שמלא מעצמו.

Leviticus 4:4 ויקרא ד:ד

והביא את־הֶפֶר אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי ה' וְסִמֵּךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הֶפֶר וְשָׁחַט אֶת־הֶפֶר לִפְנֵי ה'

And he shall bring the bullock unto the door of the tent of meeting before the L-RD; and he shall lay his hand upon the head of the bullock, and kill the bullock before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה לעיל ויקרא ד, ד.

21 ולא תחללו

"ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל". אדמו"ר הזקן קורא את "תחללו" מלשון חלל: לימוד תורה ללא ביטול משאיר חלל ריק, שממנו מסתלק אורו של ה'.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את־שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-
lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-
low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 גם תורה אין לו

רבי יוסי אומר: מי שאומר שיש לו תורה בלבד, יש לו תורה בלבד; והגמרא מסיקה שאין לו אפילו תורה. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על לימוד תורה שחסר בו ביטול.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

עֲרַבִי שְׁלֻצִיזֵן — דַּעֲבָדִי שְׁלוֹף דּוּץ. תּוֹקֵעַ עֲצָמוֹ לְדָבָר הֶלְכָּה — דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁיטָא אֱלָא: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֱלָא תוֹרָה — אֵין לוֹ אֱלָא תוֹרָה. הָא נָמִי פְּשִׁיטָא! אֱלָא דַּאֲפִילוֹ תוֹרָה אֵין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פִּפְא, אָמַר קְרָא: "וְלִמְדָתָם וְעִשְׂתָּם" — כָּל שֶׁשָּׂנוּ בַעֲשִׂיָּה יִשְׁנוּ בְלִמְדָּה, כָּל שֶׁאֵינוּ בַעֲשִׂיָּה אֵינוּ בְלִמְדָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה יבמות קט, ב.

23 שקיום התורה ומצותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו

לה' על יחודו שיהיה קבוע בלבו תמיד ממש

התניא מסביר מדוע ציווה משה לומר קריאת שמע פעמיים ביום: קיום התורה ומצותיה תלוי בזכירת מסירות הנפש על יחודו של ה' בכל עת, כשהיזכרון קבוע בלב ביום ובלילה; באמצעותה אפשר להתגבר תמיד על היצר הרע.

Tanya, Likkutei Amarim 25:15 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים כ"ה:ט"ו

... שְׁמִים בְּמִסִּירַת נֶפֶשׁ, וְהָלֹא הִבְטִיחַ לָהֶם: "פְּחָדְכֶם וּמוֹרָאֲכֶם יִתֵּן ה' וְגוֹ'; אֱלָא, מִשּׁוֹם שֶׁקִּיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ, תְּלוּי בְּזֶה שִׁיזְכוֹר תְּמִיד עֲנִין מִסִּירַת נֶפֶשׁ לַה' עַל יְחֻדּוֹ, שֶׁיִּהְיֶה קָבוע בְּלִבּוֹ תְּמִיד מִמֶּשׁ, יוֹמָם וְלַיְלָה לֹא יִמָּשׁ מִזְכְּרוֹנוֹ, כִּי, בְּזֶה יוֹכֵל לַעֲמוֹד נֶגֶד יִצְרוֹ לְנִצְחוֹ תְּמִיד בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, - בְּנִזְכָּר לַעֲלִי:

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

24 יחוד או"א המשכת אור חדש

ההערה מפנה לשני מקומות באור התורה הדנים בייחוד אבא ואמא כהמשכת אור חדש.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית-ד דף תשכ"ז, ב. דברים-ה ע' ביעב. בסה"מ תרנ"ז ע' קעח מציינ "ע"ה שער הזיווגים פ"א וב', ושער מוחין דצלם פ"ב ושער דרושי מ"ן ומ"ד דרוש ז' ע"ש. נזכר בד"ה והי אור הלבנה תרנ"ד ע' קכה.

25 בלקו"ת פ' וירא

הקטע מליקוטי תורה של האריז"ל על וירא, שאליו מכוונים כאן, הועתק באור התורה, ויקרא, vol. 3, p. 829, שם מתחיל הסבר הצמח צדק לאמאר זה.

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת ויקרא-ג ע' תתכט.

26 "שיר המעלות: ממעמקים קראתיך הוי". הוהר מפרש את "המעמקים" כעומק העליון שבו נאספות כל הברכות.

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 כד עתיקא סתימא דכל סתימין בעי לזמנא ברכאן לעלמין אשרי כולא ואכליל כולא בהאי עמיקא עילאה

רבי חזקיה אומר: כאשר עתיקא קדישא, הנסתר מכול, רוצה להכין ברכות לעולמות, הוא מניח וכולל הכול בעומק העליון הזה, וממנו מתמלאים הבאר וכל הנחלים; המתפלל צריך לכוון להמשיך ברכה מאותו עומק הכול.

Zohar, Beshalach 28:408-418 ספר זוהר, בשלח כ"ח:ת"ח-ת"י"ח

28 ת"ח בית פרעה

"בוא וראה: בית פרעה" הוא הבית שממנו מתגלים ונחשפים כל האורות והמנוחות; כל מה שהיה נסתר מתגלה משם.

Zohar, Vayigash 10:99-11:108 ספר זוהר, ויגש י"ז:צ"ט-י"א:ק"ח

Prayer consists in another voice attached to the voice which is heard. It thus behoves man to pray silently, to pray with that voice that is inaudible. It is thus written: "and the voice (veha-qol=and the report, lit. the voice) was heard", where the term qol is written defectively, without a vau, pointing to the inaudible voice, like that of Hannah's prayer, of which it is written: "but her voice could not be heard" (I Sam. 1, 13). The prayer which the Holy One, blessed be He, accepts is ... that

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

29 ועמ"ש . גבי פסח

הדיון "בעניין פסח" הוא הדרוש שבסידור על "עבדים היינו" מן ההגדה, שבו מבואר הפסוק "ויוציאנו הוי' אלקינו".

הערת קה"ת

סידור ד"ה עבדים היינו. אוה"ת שמיני ע' כט.

30 ועו"ל הטעם . . או"א שהלבישו

טעם נוסף זה, שבחכמה ובינה האור המקיף מתחבר עם האור הממלא, מובא באור התורה בשני המקומות האלה.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא-ג, ע' תשסא. ואתחנן ע' תז.

31 סדי"ה שימני כחותם

ההערה מציעה שהכוונה להסבר הפסוק "שימני כחותם" בשיר השירים, 47a. שם נדרש "שימני כחותם על לכך" כרצועות התפילין השחורות, ומוסבר שמה שנמשך למטה ביותר מושרש למעלה ביותר, בלובן הגולגולת של עתיק.

הערת קה"ת

אולי הכוונה ללקו"ת שה"ש מזו, א.

32 "שימני כחותם על לכך, כחותם על זרועך". זהו שמו של מאמר שאדמו"ר

הזקן מזכיר.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו

שִׁימֵנִי כְּחֹתֶם עַל־לֶפֶךְ כְּחֹתֶם עַל־רֹעֶךָ כִּי־עֵזָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה
כְּשֶׂאוֹל קְנָאָה רָשָׁפִיחַ רָשָׁפִי אֵשׁ שְׁלֵהֶבְתִּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 בד"ה מה יפו פעמיך

המאמר "מה יפו פעמיך" מסביר שבאמצעות מסירות נפש מתגלה חיבור
האור המקיף בתוך האור הממלא, והנשמה, כ"אחד" הכלול באחד, עולה
לאמא, לביתה, וכך כל ההתשלשות עולה למקורה.

הערת קה"ת

לקרית שה"ש מג, ב ואילך.

34

"מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב". מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי
תורה על שיר השירים.

Song of Songs 7:2 שיר השירים ז:ב

מִה־יָפוּ פַעְמֶיךָ בְּנִעָלִים בֶּת־נָדִיב חֲמוּקֵי יָרֵכֶיךָ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יָדֶי
אֶמֶן:

How beautiful are thy steps in sandals, O prince's daughter!
The roundings of thy thighs are like the links of a chain, The
work of the hands of a skilled workman

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 הראיני את מראיך

"יונתי בחגי הסלע... הראיני את מראיך, השמיעיני את קולך". הפסוק
שעליו מבוסס ביאור אחר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב:יד

יֹנְתִי בַּחֲגֵי הַסֵּלַע בְּסֶתֶר הַמְּדֻרָּגָה הָרְאֵנִי אֶת־מְרָאֶיךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־
קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עָרֵב וּמְרָאֶיךָ נְאוּהָ:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of
the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice;
'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 בד"ה פתח אליהו

הדרוש מסביר את הצמצום: האור הסתלק למקורו, כך שהוא נשאר שם רק
בכוח, והדבר נקרא חלל פנוי — פנוי מאור גלוי; ואילו המקור עצמו, אין
סוף, אינו נפגע מן הצמצום.

הערת קה"ת

תו"א יד, ב.

37 חד לא בחושבן

פתח אליהו: "ריבון העולמים, אתה הוא חד ולא בחושבן". אחדותו של ה'
אינה האיבר הראשון בסדרה, ולכן שום דבר אינו נמשך ממנו בדרך של
השתלשלות רציפה.

Tikkunei Zohar 17a:9 תקוני זוהר י"ז א:ט

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחשבון.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסקה 6

38 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה מאין תמצא, ואי זה מקום בינה?" החסידות מפרשת "מאין" — מן
האין: החכמה באה ממה שלמעלה מן השכל.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהִחֲקֶמָה מֵאֵין תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place
?of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

39

"כי קרוב אליך הדבר מאד, בפך ובלבבך לעשותו". מילות הפתיחה של
מאמר בלקוטי תורה, ניצבים.

Deuteronomy 30:14 דברים ל:יד

כִּי־קְרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ:

But the word is very nigh unto thee, in thy mouth, and in thy
heart, that thou mayest do it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 סד"ה כי קרוב אליך הדבר

בסוף המאמר מוסבר "לעשותו" כהמשכה מחודשת מן המקור: באמצעות
מסירות נפש ממשיכים את האור המקיף לכל העולמות, המגיע אל המקור,
ו"אשר אנכי מצווך" הוא עצמותו ממש, שלמעלה מבחינת שם ואור.

הערת קה"ת

לקרית ניצבים מו, ג.

41 יחידה שבנפש

הערת קה"ת מפנה ל: Bereshit Rabbah 14:1 למיילים האלה.

Bereshit Rabbah 14:1 בראשית רבה י"ד:א

וייצר ה' אלקים. כתיב (משלי כט): מלך במשפט יעמיד ארץ וגו'. מלך
- זה מלכי המלכים הקב"ה. במשפט יעמיד ארץ, שברא את העולם
בדין, שנאמר: בראשית ברא אלקים. (שם) ואיש תרומות יהרסנה - זה
אדם הראשון, שהיה גמר חלתו של עולם. ונקראת חלה תרומה,
שנאמר (במדבר טו): ראשית עריסותיכם וגו'. אמר רבי יוסי בן
קצרתה: כאשר הזאת שהיא משקשקת עיסתה במים, והגבהת חלתה
מבנתיים, כך בתחלה: ואד יעלה מן הארץ וגו' ואחר כך: וייצר ה'
אלקים וגו':

The L-rd G-d formed the man of dirt from the ground and“
He breathed into his nostrils the breath of life, and man be-
came a living soul” (Genesis 2:7). “The L-rd G-d formed” - it
is written: “A king will uphold the land with justice [but a
man of terumot destroys it]” (Proverbs 29:4). “A king” - this
is the King of kings, the Holy One blessed be He. “Will up-
hold the land with justice” - as He created the world with [the
... attribute of] justice, as it is stated

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

הערת קה"ת

ראה ב"ר יד, א.

42 בחי יחידה שבנפש

"חמישה שמות נקראו לה: נפש, רוח, נשמה, יחידה, חיה". יחידה, הנקודה

העצמית והיחידה שבנשמה, היא הבחינה שממנה באה מסירות נפש.

Bereshit Rabbah 14:9 בראשית רבה י"ד:ט'

חמשה שמות נקראו לה: נפש, רוח, נשמה, יחידה, חיה. נפש, זה הדם, שנאמר (דברים יב): כי הדם הוא הנפש. רוח, שהיא עולה ויורדת, שנאמר (קהלת ג): מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. נשמה, זו האופיה, דברייא אמרין האופיתא טבא. חיה, שכל האברים מתים והיא חיה בגוף. יחידה, שכל האברים משנים שנים והיא יחידה בגוף, הדא הוא דכתיב (איוב לד) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. רבי יהושע בר נחמיה ורבנן. רבי יהושע בר נחמיה אמר: אם ישים אלקים לבו על האדם הזה, רוחו כבר היה בידו, ...

It [man's soul] is called by five names: nefesh (Genesis 2:7), ruah (Ezekiel 37:14), neshama (Genesis 2:7), yehida (Psalms 22:21), haya (Psalms 143:3). Nefesh - this refers to blood, as it is stated: "For blood is the soul [nefesh]" (Deuteronomy 12:23). Ruah - because it ascends and descends, as it is stated: "Who knows the spirit of the sons of man? Does it ascend upward?" (Ecclesiastes 3:21). also means wind, which ascends and descends. Neshama - this refers to man's intellect, as people say: Intellect is good. Haya - because

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

43 דרוחין ונפשין של הצדיקים הם מ"ן ומ"ד דו"ן. אך נשמה לנשמה

ונשמה הם מ"ן ומ"ד דא"י

לאדם יש ארבע בחינות: נשמה לנשמה, הנקראת חיה, מאבא; נשמה מאמא; רוח מתפארת; נפש ממלכות. הרוח והנפש של הצדיקים הן מ"ן ומ"ד של ז"א ונוקבא, ואילו הנשמה והנשמה לנשמה הן של אבא ואמא, שכן משם הן נחצבו.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 5:6 פרי עץ חיים, שער הקריאת שמע ה':

... והנה דע, כי הלא באדם יש ד' בחי', שהם נשמה לנשמה הנקרא חיה מצד אבא, ונשמה מצד אמא, ורוח מת"ת, ונפש מהנוקבא מלכות. אמנם, רוחין ונפשין של הצדיקים הם מ"ן ומ"ד דו"ן, אך נשמה לנשמה, ונשמה, הם מ"ן ומ"ד דא"י, כי משם נחצבו, וכמבואר אצלי ביחוד של כתי' מורי זלה"ה, כאשר יש זיווג דא"י ועולין ז"י בסוד מ"ן, גם נשמה לנשמה ונשמה של הצדיק עולה עמהן לסוד מ"ן. אך עדיין לא זכיתי שיפרש לי מורי זלה"ה פרטי שניהן, רק בכללות אמר לי מורי זלה"ה, שאכוין להעלות נשמה ביחוד ק"ש, ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

44 בביאור ע"פ שימני כחותם

ההערה מציינת את הסידור, 217b and on, כאחד המקומות שבהם מוסבר "שימני כחותם", הנוכח כאן, ובו ההבדל בין עליות העולמות לעליית ז"א ב"עיבור" בתוך אימא.

הערת קה"ת

סידור ריז, ב ואילך. לקו"ת שה"ש מו, ב.

45 שימני כחותם

"שימני כחותם על לבך". הפסוק של ההסבר שאליו מתייחס אדמו"ר הזקן.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':

שימני כחותם על־לִבְךָ כחותם על־רוּעֶךָ כִּי־עֵזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה כְּשֹׁאֹל קִנְיָה רֶשֶׁפִּיהָ רֶשֶׁפִּי אֵשׁ שְׁלֵהֶבְתִּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

46 ל"ב נתיבות

העולם נחקק "בשלושים ושתיים נתיבות פליאות חכמה". אדמו"ר הזקן מציב את הנתיבות האלה בין חכמה לכינה.

Sefer Yetzirah 1:1 ספר יצירה א':א

בשלושים ושתיים נתיבות פליאות חכמה חקק י' ה' צבאות אלקי ישראל אלקים חיים ומלך עולם אל שדי רחום וחונן רם ונשא שוכן עד מרום וקדוש שמו וברא את עולמו בשלושה ספרים בספר וספר וספור:

Yah, the L-rd of hosts, the living G-d, King of the Universe, Omnipotent, All-Kind and Merciful, Supreme and Extolled, who is Eternal, Sublime and Most-Holy, ordained (formed) and created the Universe in thirty-two mysterious paths of Sippur (2 wisdom by three Sepharim, namely: 1) S'for which are in Him one and the same וספור; 3) Sapher; 2) S'for which are in Him one and the same וספור.

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

47 ל"ב שמות אלקים שבמעשה בראשית

Ki Teitzei Ki מסביר אדמו"ר הזקן שלוששים ושניים שמות אלקים שבמעשה בראשית הם שלוששים ושניים נתיבי החכמה, שאליהם מתחלקת החכמה, ושהם צמצום והסתר המאפשרים את התפשטות האור.

Zohar III, 81b זח"ג פא, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג פא, ב. לקמן פי תצא לט, ג. שה"ש לא, ד. לב, ד. מאמרי אדה"א ויקרא-ב ע' תרכו ובכ"מ.

48 כולם בחכמה עשית

"מה רבו מעשיר, הוי! כולם בחכמה עשית". העשייה היא כבינה, אך מקורה בחכמה.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מַה־רְבוּ מַעֲשֵׂי־ךָ ה' כָּל־ם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאֲרֶץ קִנְיָנָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 8

49 דלית מחשבה תפיסא ביי כלל

אדמו"ר האמצעי מסביר ש"לית מחשבה תפיסא ביה" כולל אפילו את המחשבה וההשגה של בינה, ואפילו את המחשבה של אדם קדמון.

Zohar III, 225a זח"ג רכה, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג רכה, א. במאמרי אדה"א ויקרא-ב ע' תרכא מבאר "דר"ל גם מחשבה והשגה דבינה וגם מחשבה דא"ק".

50 ויכתוב משה את מוצאיהם

"ומשה כתב את מוצאיהם למסעיהם". הפסוק ממאמר שהאדמו"ר הזקן

מפנה אליו, שבו מוסבר עניינה של חכמה כ"אמת".

Numbers 33:2 במדבר ל"ב:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the L-RD; and these are their stages at their goings forth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 בד"ה מצה זו

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהמועדים הם זמן גילוי מוחין דאימא, שסימנם שמחה, ואילו בשבת מתגלים מוחין דאבא העליונים יותר; וכן שאור אין סוף מתגלה בשני אופנים: באמצעות שרשרת המדרגות המסודרת, מעילה לעילה, וממה שלמעלה ממנה.

הערת קה"ת

לעיל פ' צו יא, ד.

52 ובד"ה ששים המה מלכות

המאמר על "ששים המה מלכות" עוסק בכך שישראל ממשיכים את אור אין סוף למטה בדיוק כפי שהוא בעולמות העליונים, כך שהעליון והתחתון מתאחדים לחלוטין — אחדות ז"א ומלכות דאצילות כפי שהיא מתלבשת בעולמות התחתונים.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש לט, א ואילך.

53 ששים המה מלכות

"ששים המה מלכות ושמונים פילגשים". מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי תורה על שיר השירים.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח

שִׁשִּׁים הֵמָּה מַלְכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילֻגְשִׁים וְעַלְמוֹת אֵין מִסְפָּר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 ומעין מבית ה' יצא

"ומעין מבית הוי' יצא והשקה את נחל השיטים". הפסוק נדון באותו מאמר.

Joel 4:18 יואל ד':י"ח

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁפּוּ הַהָרִים עֲסִים וְהַגְּבָעוֹת תִּלְכְּנָה חֶלֶב וְכָל־אֲפִיקֵי הַנְּהָדָה יִלְכוּ מַיִם וּמַעַיִן מִבֵּית ה' יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת־נְחַל הַשִּׁטִּים:

And it shall come to pass in that day, That the mountains shall drop down sweet wine, And the hills shall flow with milk, And all the brooks of Judah shall flow with waters; And a fountain shall come forth of the house of the L-RD, And shall water the valley of Shittim.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 וזהו ענין שרפים עומדים ממעל לו

ההערה מפנה לביאורי הזהר של אדמו"ר האמצעי, ע"ה ע"א, לדיון ב"שרפים עומדים ממעל לו".

הערת קה"ת

ראה ביאה"ז לאדה"א עה, א.

56 שרפים עומדים ממעל לו

"שרפים עומדים ממעל לו, שש כנפיים שש כנפיים לאחד". האדמו"ר הזקן

דורש את לו כלמדו"ו, כלומר שלושים ושש.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו':ב'

שָׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד בְּשָׂתַיִם יִכְסֶּה פָּנָיו וּבְשָׂתַיִם יִכְסֶּה רַגְלָיו וּבְשָׂתַיִם יַעֲוִפֶּה:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 מי ברא אלה

"שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". אלה בגימטרייה שלושים ושש: שמדו שכל אחת מהן כוללה משש.

Isaiah 40:26 ישעיהו מ':כ"ו

שְׂאוּ־מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־בָרָא אֱלֹהֵי הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכֹלֶם בְּשֵׁם יְקָרָא מְרַב אוֹנִים וְאִמְצִין כַּח אִישׁ לֹא נֶעְדָּר:

Lift up your eyes on high, And see: who hath created these? He that bringeth out their host by number, He calleth them all by name; By the greatness of His might, and for that He is strong in power, Not one faileth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 בד"ה לך לך

המאמר "לך לך" שבתורה אור מסביר שאברהם קיים את התורה בפנימיותה, וכדי שהאלקות תתגלה גם בדברים גשמיים נדרש גילוי שלמעלה מהשתלשלות, שהגיע באמצעות העבודה הקשה במצרים.

הערת קה"ת

תו"א יא, ד.

59 הוא עשנו ולו אנחנו

הערת קה"ת מפנה Psalms 103:2 למילים האלה.

Psalms 103:2 תהילים ק"ג:ב'

הערת קה"ת

תהילים קג, ב.

60 הוא עשנו ולו אנחנו

"דעו כי הוי' הוא אלקים, הוא עשנו ולו אנחנו". המילה נכתבת ולא, באל"ף, ונקראת ולו, בו"ו.

Psalms 100:3 תהילים ק':ג'

דַּעוּ כִּי־הוֹיָה הוּא אֱלֹקִים הוּא־עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עֲמוֹ וְצֹאן מִרְעִיתוֹ:

Know ye that the L-RD He is G-d; it is He that hath made us, and we are His, His people, and the flock of His pasture.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 ולו נתכנו עלילות

"כי אל דעות הוי' ולו נתכנו עלילות". גם כאן המילה נכתבת ולא ונקראת ולו.

I Samuel 2:3 שמואל א ב':ג'

אֲלִי־תִרְבּוּ תִדְבְּרוּ גְבֻהָה יֵצֵא עֲתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דְּעוֹת HAVAYAH וְלוֹ נִתְכַּנּוּ עֲלִילוֹת:

Multiply not exceeding proud talk; Let not arrogance come out of your mouth; For the L-RD is a G-d of knowledge, And by Him actions are weighed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 באדר"ז דרצ"ב סע"ב ע"פ ולו נתכנו עלילות

אידרא זוטא מסבירה שדעת, הכוללת שתי בחינות, היא זו שעליה נאמר "בו נמדדו המעשים", אך לא עתיק הקדוש והנסתר.

Zohar, Idra Zuta 24:113-27:121 ספר הזהר, האדרא זוטא כ"ד:ק"יג-כ"ז:קכ"א

63 ועד בחילופי אתון אחד

"ועד הוא אחד באותיות מוחלפות": אותיות הזכר אינן מתחלפות, ואילו אותיות הנקבה מתחלפות; וכדי שלא תשלוט עין הרע, מחליפים את האותיות ואין אומרים "אחד" בגלוי. בהערת קה"ת מובא בשם הרמ"ז שו"י מתחלפת באל"ף בקבוצת אה"י, ועיין מתחלפת בחי"ת באותיות הגרון אחה"ע.

Zohar II, 134a זח"ב קלד, א

הערת קה"ת

זח"ב קלד, א (הוא"ו מתחלף באל"ף בחילופי אה"י והעין בחי"ת באותיות אחה"ע — רמ"ז הובא בניצוצי אורות שם). נתבאר בארוכה ע"פ דא"ח באמרי בינה שער הק"ש פס"ב ואילך. בשרש מצות התפלה להצ"צ פל"ח. ועוד (הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ח, ע' 242).

64 לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד

"לך הוי הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ. אלו הן חמש מדות עיקריות, ו"כל" הוא יסוד, הכולל אותן.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כ"ל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 התלמוד הירושלמי מודד את עובי הרקיע כמהלך חמש מאות שנה, ואת פרסות החיות כמהלך חמש מאות וחמש עשרה שנה — הגימטריה של ישרה, מן הפסוק "ורגליהם רגל ישרה".

Jerusalem Talmud Berakhot 9:1:13 תלמוד ירושלמי ברכות ט:א:יג
קזרו ושאלו אותו. מהו אהו דכתיב מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו. אמר להו כ"י אלגינו ככל קראינו אליהם אין כתיב כאן אלא ככל קראינו אליו. אמרו לו תלמידיו רבי לאילו דחיתה בקנה לנו מה אתה משיב. אמר להו קרוב ככל מיני קריבות. דאמר רבי פינחס בשם רב יהודה בר סימון עבודה זרה נראית קרובה ואינה אלא רחוקה. מה טעמא ישאווהו על כתף יסבלוהו וגומר. סוף דבר אלוהו עמו בבית והוא צועק עד ש"ממות ולא ש"מע ולא ישיע ...

They, is mentioned in this sermon, one may take it as a proof that Midrash Shemot rabba, which in the middle switches from a style identical to that of Midrash Bereshit rabba to extended sermons based on the starting verses of the weekly portions, does not necessarily have two different collectors or editors. came back and asked him: What is that which is written (Deut. 4:8): "Where is a great people that has elōhīm close to them?" He answered them, it is not writ- ... ten: "Like the Eternal, our elōhīm, always

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

פסקה 9

66 אתה הצבת כל גבולות ארץ

"אתה הצבת את כל גבולות הארץ; קיץ וחורף — אתה יצרת אותם." מילות הפתיחה של מאמר שהאדמו"ר הזקן מפנה אליו.

Psalms 74:17 תהילים ע"ד:י"ז

אתה הצבת כל-גבולות ארץ קיץ וחרף אתה יצרתם:

Thou hast set all the borders of the earth; Thou hast made summer and winter

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 שמים הם אש ומים

"מהו שמים? ... שנינו כברייא: אש ומים; מלמד שהקדוש ברוך הוא הביאם וחיברם זה בזה, ומהם עשה את הרקיע."

Chagigah 12a:19-20 חגיגה י"ב א:י"ט-כ"י

מאי "שמים"? אמר רבי יוסי בר חנינא: ששם מים. במתניתא תנא: אש ומים. מלמד שהביאן הקדוש ברוך הוא וטרפן זה בזה, ועשה מהן רקיע. שאל רבי לשמעאל את רבי עקיבא כשהיו מהלכין בדרך, אמר לקה: אתה ששמיש את נחום איש גשם זו עשרים ושתים שנה, שהיה דורש כל "אתיון" שבתורה, "את השמים ואת הארץ", מה היה דורש בהן? אמר לו: אילו נאמר "שמים וארץ", הייתי אומר: "שמים" — שמו של הקדוש ברוך הוא. עכשיו שנאמר: ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יב, א.

68 ורגליהם רגל ישרה

"ורגליהם רגל ישרה, וכף רגליהם ככף רגל עגל." נאמר על החיות בחזונו של יחזקאל; ישרה בגימטריה חמש מאות וחמש עשרה.

Ezekiel 1:7 יחזקאל א':ז

ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל ונצצים כעין נחשת קלל:

And their feet were straight feet; and the sole of their feet was like the sole of a calf's foot; and they sparkled like the colour of burnished brass

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, ז. מענין ישרה ראה גם לקמן פ' חקת סד, ג. אוה"ת פ' ואתחנן ע' קיג ואילך. וראה לקו"ש כו ע' 206 הערה 31.

69 תיק שנה

ההערה מפנה לאור התורה על שמות בעניין ת"ק שנה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שמות ע' ל. יהל אור ע' שצג. סה"מ תר"ל ע' צט. סה"מ תרס"ח ע' פו. לקו"ש חכ"ו ע' 207 הערה 29.

70 בד"ה ראה אנכי נתן

המאמר מפרש את "ראה אנכי נתן" כמתייחס ל"אנכי" שב"אנכי ה' אלקיך", הדיבור הראשון בסיני. מכיוון שהיו מצוי בפנימיות ה"פנים" של ישראל, הם יכולים להמשיך על עצמם ברכה מן המקור של הכול.

הערת קה"ת

לקו"ת ראה יח, ד.

71 ראה אנכי נותן

"ראה, אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה." מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי תורה, פרשת ראה.

Deuteronomy 11:26 דברים י"א:כ"ו

רֹאֵה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה:

Behold, I set before you this day a blessing and a curse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 לך ה' הגדולה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

דברי הימים-א כט, א.

73 שכ"ח ספ"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לפננו שכ"ט וע"ע שם פ"ט. [כ]. [ל"מ].

74 בפע"ח — בדי"ה אתה הצבת

המאמר "אתה הצבת כל גבולות ארץ" נדפס בסידור, במדור ל"ג בעומר.

הערת קה"ת

סידור שער ל"ג בעומר. ועם הגהות באוה"ת נ"ך-ב.

75 כי ביה ה' צור עולמים

"בטחו בהוי' עדי עד, כי ביה הוי' צור עולמים." חז"ל דורשים זאת כך: באותיות יו"ד וה"א נבראו העולמות.

Isaiah 26:4 ישעיהו כ"ו:ד'

בִּטְחוּ בַּה' עַד־עֶד כִּי בִּקְהָה ה' צוֹר עוֹלָמִים:

Trust ye in the L-RD for ever, For the L-RD is GOD, an everlasting Rock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י כו, ד.

פסקה 10

76 ולבתר נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסיא דאיהו שמים

הרע"א מהימנא: לאחר מכן אותו אור עליון מאיר על הכיסא, שהם השמים, והשמים חוזרים למקומם ומתיישבים באור הזה, ואז הוא נקרא קדוש.

Zohar, Emor 21:86-93 ספר הזהר, אמור כ"א:פ"ו-צ"ג

פסקה 11

77 צופה ומביט עד סוף כל הדורות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מוסף ד"ה.

78 כי חפץ חסד הוא

"מי אל כמוך... אינו מחזיק לעד את כעסו, כי חפץ חסד הוא." הבריאה הראשונה נבעה מרצון זה בלבד, בלי שום אתערותא דלתתא.

Micah 7:18 מיכה ז:י"ח

מִי־אֵל כַּמוֹךָ נִשְׁאָר עוֹן וְעָבַר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרֵית נִחַלְתּוֹ לֹא־יִחַזֵּק לְעַד אָפוּ כִּי־חִפֵּץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth in mercy .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, יח.

פסקה 12

79 ויאצל מן הרוח

"ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים". נאמר על הרוח ששרתה על משה, שחלק ממנה נאצל וניתן לזקנים; אצילות נקראת על שם מילה זו.

Numbers 11:25 במדבר י"א:כ"ה

וַיֵּרֶד ה' בְּעָנָן וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כִנּוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֻפוּ:

And the L-RD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יא, כה.

פסקה 13

80 גילוי מן ההעלם

הקטע מסביר שאצילות היא רק גילוי של אין סוף עצמו, הנמשך לגילוי בכחמה מתוך ההעלם העליון שמעליה; זאת בשונה מבריאה, שהיא התהוות של דבר יש מאין.

הערת קה"ת

ראה תו"א עו, ב ובאוה"ת ענינים ע' קסב.

פסקה 14

81 וכמא הזהר דכתר עליון

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תקו"ז ת"ע קלה, ב.

82 דכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אוכם הוא קדם עילת העילות

"הכתר העליון, אף שהוא אור קדמון, אור צח ומצוחצח, שחור הוא לפני עילת העילות." אדמו"ר חזקן מחיל זאת על כל גילוי ביחס לאין סוף.

Tikkunei Zohar 135b:1 תקוני הזהר קל"ה ב:א'

דְּאִינוּן יִיָא, עַל כָּל סְפִיָּרָה וְסְפִיָּרָה, וְאִינוּן יִיָא מִן (דְּבָרִים ו ד') הַזֶּה אֶל לְהִינוּן הַזֶּה אֶתְקַרֵּי אֶל עֲלִינוּן, בִּי יְהוּיָה, וְכֵן בָּא אֶתְקַרֵּי אֶלְהִינוּ אֶהֱיָה אֶלְקִיִּים אֲדִנִּי וְהָא אֶקְמוּהּ. וְעוֹד כְּתֹר עֲלָאָה אֶף עַל גַּב דְּאִיהוּ אֹר קְדִמּוֹן אֹר צַח וְאֹר מְצוּחָצַח, אִיהוּ אוֹכֵם קְדָם עֲלֵת הָעֲלִוּת, וְכָל חֲיָלִין דְּתַלְמִין מְנִיָּה אֶתְמַר בְּהוֹן (שִׁיר ה' יא) קוּוּצוֹתֵינוּ תַלְתְּלִים שְׁחוּרוֹת כְּעוֹרֵב, לִית נְהוּרָא קְרִימָא קְמִי נְהוּרִיָּה, דְּכִלְהוּ נְהוּרִין אֶתְחַשְׁקָאן קְמִיָּה.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

83 ע"פ שחורה אני

המאמר על "שחורה אני" מסביר שאפילו התענוג הנפלא של הנשמות בגן עדן נובע רק מבחינת "אותיות": גן עדן העליון הוא אותיות המחשבה, וגן עדן התחתון הוא אותיות הדיבור, שאינן אלא לבושים לאור אין סוף.

Song of Songs 4:3 שיר השירים ד:ג

כחוט השני שפתותיך ומדברך נאנה כפלח הרמון ורפתך מבעד לצמתך:

Thy lips are like a thread of scarlet, And thy mouth is comely; Thy temples are like a pomegranate split open Behind thy veil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לקמן שה"ש ד, ג.

84 שחורה אני

"שחורה אני ונאנה, בנות ירושלים." אלה מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי תורה על שיר השירים.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה

שחורה אני ונאנה בנות ירושלים כהלי קדר כיריעות שלמה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 צמצם שכינתו בין ב' בדי הארון

ההערה מפנה בלבק, 73b, לדיון נוסף באמירת חז"ל "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון".

Bereshit Rabbah 5:7 בראשית רבה ה:ז

... יהושע אל בני ישראל גשו הנה וגוי רי הונא אמר זקפן בין שני בדי הארון אמר רבי אחא ברכי חנינא סמכן בין שני בדי הארון רבנן אמרין צמצמן בין שני בדי הארון אמר להן יהושע ממה שהחזיקו שני בדי הארון אתכם אתם יודעים ששכינתו של הקב"ה ביניכם הה"ד (שם) ויאמר יהושע בזאת תדעון כי אל חי בקרבכם ואף בירושלים דתנן עומדים צפופים ומשתחווים רווחים רבי שמואל ברכי חנא בשם רבי אחא אמר ארבע אמות לכל אחד ואמה מכל צד כדי שלא יהא אדם שומע תפלתו של חבירו ואף לעתיד ...

The way of the world is that a person empties a full vessel into an empty vessel. Can one, perhaps, pour a full vessel into a full vessel? The world in its entirety is all water, and yet you say "to one place"? But from here [we see] that a smaller space was able to contain a greater amount [than its size]. Kohelet and in Vayikra Rabba 19:9>. Similarly, "Moses and Aaron gathered the assembly [to the front of the rock]" ... (Numbers 20:10). It [the front of the rock] was

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

תנחומא ויקהל (ז) עה"פ ויעש בצלאל. ובשהש"ר א, יד, ג ע"פ אשכול הכופר ע"ש. ועי' ב"ר פ"ה. ויקר' [ס]פ"י. [כ]. וראה גם לקמן בלק עג, ב. שה"מ תרלי"ה ע"מ.

86 צמצם שכינתו בין שני בדי הארון

בהסתמך על הפסוק "הלא את השמים ואת הארץ אני מלא", המדרש משווה את המשכן למערה שעל שפת הים, המתמלאת כשהים גואה, אף שהים אינו

חסר דבר; והוא מוסיף: אל תאמר שצמצם את שכינתו רק בתוך המשכן; אפילו בתוך הארון שעשה בצלאל צמצם את שכינתו.

Midrash Tanchuma, Vayakhel 7:2 מדרש תנחומא, ויקהל ז:ב

... ולא תאמר, שצמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוך המשכן, אלא אף בתוך הארון שעשה בצלאל, צמצם שכינתו, שנאמר: הנה ארון הברית אדון כל הארץ (יהושע ג, יא), זה הקדוש ברוך הוא שהיה בתוכו. ומי עשאו. בצלאל, שנאמר: ויעש בצלאל.

Has it not already been stated: Do I not fill heaven and the earth (Jer. 23:24)? R. Joshua of Sikhnin said in the name of R. Levi: This may be compared to a cave situated at the edge of the sea. Though the sea rushes forth and fills the cave, the sea lacks nothing. Similarly with the Holy One, blessed be He, may His name be blessed, for though it is written: And the glory of the L-rd filled the Tabernacle (Exod. 40:34), nevertheless His glory is above the heaven

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

87 צמצם שכינתו בין שני בדי הארון

בדרשתו על "בין שדי ילין" ועל "אשכול הכופר" (שיר השירים א, יג-יד), אומר המדרש שהשכינה הצטמצמה בין שני בדי הארון.

Shir HaShirim Rabbah 1:14:3 שיר השירים רבה א:יד:ג

... מכן בקדו חכמים ומצאו שאין יפה לקטרת אלא אחד עשר סממנים הקלו בלבד. בין שדי ילין, שהיתה מצמצמת בין שני בדי הארון. אשכול הכפר, שמכפרת עוונות של ישראל. אמר רבי יצחק אשכול, שהיתה מתמרת ועולה עד הקורות ואחר כך הוסה ויורדת כאשכול. הכפר, המכפרת עוונותיהם של ישראל. ואמר רבי יצחק כתיב (ויקרא טז, יג): וכסה ענן הקטרת, הכסוי הזה אין אנו יודעין מהו, עד שבא דוד ופרשו (תהלים פה, ג): נשאת עון עמך ...

Rabbi Yohanan interpreted the verse regarding the incense of the house of Avtinas. 5:1. "A bundle of myrrh," this is one of the eleven spices that one places in it. Rabbi Huna said in its regard: "The L-rd said to Moses: Take spices for you [stacte and onycha and galbanum; spices and pure frankincense; each part shall be equal]" (Exodus 30:34). [Take spices for you], these are two. "Stacte and onycha and galbanum," these make five. "Spices," if you say that these are ... two, "spices" was already stated. "Each part

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

88 לית אתר פנוי מיני

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תקוני תנ"ך, (צא, ב).

89 לית אתר פנוי מיני

השם נמצא בכל מקום, כשם שהנשמה מצויה בכל איבר, "שארין מקום פנוי ממנו, לא למעלה ולא למטה".

Tikkunei Zohar 91b:6 תקוני זוהר צ"א ב:ו

... בכל ספירן, ובכל פרסיין, ובכל מלאכין, ובכל אבר ואבר דבר נש, דלית אתר פנוי מניה לא בעלאין ולא בתתאין, יהו"ה לא אתקרי ב'חודא דארבע אונות אלא בעלת העלות דמנחם לון, ובגין דאיהו מנחם

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

פסוקה 20

96 התורה דמחוי"ב נפקת

רבי יצחק: "התורה יוצאת מחכמה עילאה"; רבי יוסי: "מבינה היא יוצאת".
אדמו"ר הזקן מחבר בין שתי הדעות: התורה יוצאת מחכמה ובינה.

Zohar II, 85a זח"ב פה, א

הערת קה"ת

זח"ב פה, א.

97 השמים כסאי

"כך אומר הוי': השמים הם כסאי, והארץ הדום רגליי". אלה מילות הפתיחה של מאמר שאדמו"ר הזקן מפנה אליו, והן המפתח לדברי הזוהר: "הכסא, שהוא השמים".

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א

כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי אייזה בית אשר תבנולי ואייזה מקום מגותי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 התורה קדמה אלפים שנה לעולם

רבי שמעון בן לקיש: התורה קדמה לבריאת העולם אלפים שנה. אדמו"ר הזקן דורש את "אלפיים" כ"אלפך", כלומר "אלמד אותך" — חכמה ובינה.

Bereshit Rabbah 8:2 בראשית רבה ח':ב

... היום של ששי שואל של חמישי וכו', עד לראשון למי היו שואלין?
לא לתורה, שקדמה לברייתו של עולם?! דאמר רבי שמעון בן לקיש:
שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם, הדא הוא דכתיב
(משלי ח): ואהיה אצלו אמון וגוי. ויומו של הקדוש ברוך הוא אלף
שנים, דכתיב: כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. הוי, הזאת ידעת מני
עד וגוי. התורה יודעת מה קודם לברייתו של עולם, אבל אתה אין לך
עסק לדורש, אלא (איוב כ): מני שים אדם עלי ארץ. ר' אלעזר בשם בן
סירא אמר: בגדול ממך אל ...

Rav Hama bar Hanina began: "Have you known this from [oldest times?]" (Job 20:4). Rav Hama bar Hanina said: This is analogous to a city that received its supplies by donkey drivers. They would ask one another: 'What is the price of grain in the province today?' The Friday ones would inquire of the Thursday ones; the Thursday ones of the Wednesday ones; the Wednesday ones of the Tuesday ones; the Tuesday ones of the Monday ones; the Monday ones of the Sunday ... ones. The Sunday one, whom would he

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ר ח, ב.

99 אאלפך חכמה אאלפך בינה

"אם לא, שמעני; החרש, ואלמד אותך חכמה" ("אאלפך").

Job 33:33 איוב ל"ג:ל"ג

אם-אין אתה שמע-לי החרש ואאלפך חכמה:

If not, hearken thou unto me; Hold thy peace, and I will teach thee wisdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 ומלא כל הארץ כבודו

"קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות, מלא כל הארץ כבודו". נוכחותו ממלאת את הכול, ולכן קשה להבין את הביטוי "צמצם".

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג

וקרא זה אליזה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל-הארץ כבודו:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 את השמים ואת הארץ אני מלא

"אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, נאום הוי'; הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא?"

Jeremiah 23:24 ירמיהו כ"ג:כ"ד

אם-יסתר איש במסתרים ואני לא-אראנו נאם-ה' הלוא את-השמים ואת-הארץ אני מלא נאם-ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 15

92 ופי' המגיד נ"ע

הסברו של המגיד מובא גם באור התורה, בכרך העוסק בחנוכה.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת חנוכה כרך ה תתקכ"ה, א. וראה לקמן פ' בלק עג, ב.

93 מלא כל הארץ כבודו

"מלא כל הארץ כבודו". הוא ממלא אותה, אך באופן נסתר.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג

וקרא זה אליזה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל-הארץ כבודו:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ו, ג.

פסוקה 19

94 לאו מכל אליו מדות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה.

95 דלאו מכל אליו מדות איהו כלל

פתח אליהו: "אבל אין לך צדק ידוע שהוא דין, ולא משפט ידוע שהוא רחמים, ולא אף אחת מן המידות האלה כלל". המידות הן אופן הנהגת העולמות על ידו, ולא עצמותו.

Tikkunei Zohar 17b:5 תקוני זוהר י"ז ב:ה

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולא משפט ידיעא דאיהו רחמי ולא מכל אליו מדות כלל.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

Shabbat 104a שבת ק"ד א

הערת קה"ת

ראה איוב לג, לג. שבת קד, א.

פסוק 21

100 ושמרו דרך ה' לעשות צדקה

"כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו, ושמרו דרך הוי, לעשות צדקה ומשפט."

Genesis 18:19 בראשית י"ח:י"ט

פי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען ה' על-אברהם את אשר-דבר עליו:

For I have known him, to the end that he may command his children and his household after him, that they may keep the way of the L-RD, to do righteousness and justice; to the end that the L-RD may bring upon Abraham that which He hath spoken of him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יח, יט.

101 להחיות רוח שפלים

"מרום וקדוש אשכון, ואת דכא ושפל רוח, להחיות רוח שפלים." הצדקה מעניקה חיים למי שאין לו חיים משלו.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

פי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת-דכא ושפל-רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 וצדקה תהי לנו

"וצדקה תהי לנו, כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני הוי' אלקינו." כל המצוות נקראות צדקה.

Deuteronomy 6:25 דברים ו:כ"ה

וצדקה תהי לנו כי-נשמר לעשות את-כל-המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו:

And it shall be righteousness unto us, if we observe to do all this commandment before the L-RD our G-d, as He hath commanded us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, כה. כן הובא בכ"מ. וראה לקמן פ' ראה כג, ג שמביא הפסוק בצדקה תכוננו. ובמאמרי אדה"א — נביאים עי' פד הובאו ב' הפסוקים.

פסוק 22

103 ההפרש בין עסק התורה לקיום המצות

הביאור על "יביאו את לבוש המלכות" מציג את אותו ההבדל: התורה היא הדרגה הפנימית של האור הממלא את העולמות, משום שהיא באה מחכמה, תחילת הגילוי; ואילו המצוות המעשיות, הנעשות באמצעות דברים גשמיים, ממשכות מן האור הסובב את העולמות, שלמעלה מסדר

ההשתלשלות, שכן הפיכת הגשמי לרוחני אינה השתלשלות רגילה של סיבה ומסובב.

הערת קה"ת

ראה תו"א צב, ב.

104 לא המדרש הוא העיקר

נוסח אחר: בסידור אדמו"ר הזקן נוסח המשנה הוא "ולא המדרש עיקר", ללא המילה "הוא".

הערת קה"ת

אבות א, יז. [ובסידור אדה"א ולא המדרש עיקר].

105 לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה

שמעון בן רבן גמליאל: "כל ימי גדלתי בין החכמים... ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה".

Pirkei Avot 1:17 משנה אבות א:י"ז

שמעון בנו אומר, כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה. ולא המדרש הוא העיקר, אלא המעשה. וכל המרבה דברים, מביא חטא:

Shimon, his son, used to say: all my days I grew up among the sages, and I have found nothing better for a person than silence. Study is not the most important thing, but actions; whoever indulges in too many words brings about sin

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

106 שנמנו וגמרו שתלמוד גדול

החכמים בעליית הגג בלוד הכריעו שהתלמוד גדול, מפני שהתלמוד מביא לידי מעשה.

Kiddushin 40b:8-9 קידושין מ"ב:ח-ט"ז

וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעליית בית נתנה בלוד. נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול. נענה רבי עקיבא ואמר: תלמוד גדול. נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה. תנא, רבי יוסי אומר: גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה, לתרומות ולמעשרות חמשים וארבע, לשמיטים ששים ואחת, ליוכלות מאה ושלש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

קידושין מ, ב.

107 ע"פ ועתה יגדל נא

המאמר פותח בדברי השבח שבוהר על המצוות, שהן לבושים לנשמה, כך שלנשמה שחסרה לה מצווה אחת יש לבוש חסר; והוא שואל כיצד המעשים נעשים לבושים ומדוע הנשמה זקוקה להם. ירידת הנשמה היא לצורך עלייה, מבחינת "עומד" לבחינת "מהלך".

הערת קה"ת

לקו"ת שלח מ, ד.

108 ועתה יגדל נא

"ועתה יגדל נא כוח אדניי כאשר דיברת". מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי תורה, שלח.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

ועתה יגדל-נא כח אדניי כאשר דברת לאמר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 כמ"ש הרמ"ז פ' במדבר דק"ח ע"א דאבא הוא מלבוש הפנימי של אריך

הרמ"ז: אבא הוא הפנימיות של אצילות, שכן הוא הלבוש הפנימי של אריך. Mikdash Melekh, RaMaZ Commentary on Zohar 3:118a:1 מקדש מלך, פירוש הרמ"ז על ספר הזהר ג'ק"ח א:א ... ולזה אמר אורי לעולם מפני שבני אדם לא משגיחין כליו אין חוששין ואין להם זכות להתענג במושכלי החכמה האמתית ולחזות בנועם כבוד מלכא עילאה הוא אבא שהוא הוא פנימיות האצילות. יען הוא מלבוש הפנימי של אריך. שסתם סודו הוא הו"ה בק"מץ העולה מל"ך. ואבא הוא כבוד שלו. ועליו נאמר הראני נא את כבודך כבודך כ"ך: Zhokva, 1864 (Public Domain)

110 דאורייתא מחכמה נפקת

"התורה יצאת מחכמה עילאה". Zohar, Yitro 21:378-22:389 ספר הזהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother". The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

111 לקדשא כולא לתתא

הקדוש השלישי של רעיא מהימנא: הצדיק העליון נוטל את האור "כדי לקדש את כל מה שלמטה". Zohar, Emor 22:94-95 ספר הזהר, אמור כ"ב:צ"ד-צ"ה THE SET FEASTS OF THE L-RD WHICH YE SHALL PROCLAIM TO BE HOLY CONVOCATIONS. R. Isaac said: It is written, "And G-d called the light day" (Gen. 1, 5). Does this mean that the light called day exists by itself? No, for it says, "and the darkness he called night". Does this mean that each exists separately? No, for it says, "And there was evening and there was morning one day". This shows that there is no day without night and no night without day, and ... on account of their The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

112 וידבר משה אל ראשי המטות

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל". מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי תורה, מטות. Numbers 30:2 במדבר ל"ב: וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded. Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 ועברתי בארץ מצרים

"ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה". ההגדה מפרשת זאת כ"אני ולא מלאך": העליון ביותר יורד אל התחתון ביותר. Exodus 12:12 שמות י"ב:י"ב ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והפיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלילי מצרים אעשה שפטים אני ה' For I will go through the land of Egypt in that night, and will smite all the first-born in the land of Egypt, both man and beast; and against all the gods of Egypt I will execute judgments: I am the L-RD Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 וע' באג"ה איהו וחייה שהוא כחותם המתהפך

באגרת הקודש מוסבר שככל שדבר נעלה יותר, כך הוא יורד למטה יותר, כמו חותם הפוך, ולכן העולם הגשמי, שהוא הנמוך ביותר, נובע מעצמותו של אין סוף. Tanya, Iggeres HaKodesh 20:17 תניא, אגרת הקדש כ"י:י"ז ובזה יוכן, היות המצות במלכות - ה' של שם הו"י, והתורה ב"זעיר אגפיו" - וא"ו של שם הו"י, הגם שלמעלה ב"אריה אגפיו" המצות הן ב"גולגולתא", ב"לכוננית", היא ה"אורחא" דב"פלגותא דשערי", דמתפלגא לתרי"ג אורחין דאורייתא שב"זעיר אגפיו", וש"ש התורה דנפקא מ"חכמה עילאה" הוא ב"מוחא סתימאה" ד"אריה אגפיו", והיינו, החכמה דטעמי המצות, אלא שהוא כחותם המתהפך. Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

פסקה 23

115 ואין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן

רבי יהודה: עץ הדעת היה חיטה, שכן ילד אינו יודע לקרוא "אבא" ו"אמא" עד שהוא טועם את טעמו של הדגן. Berakhot 40a:14 ברכות מ' א:י"ד על פירות הארץ וכו'. פשיטא! אמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא לרבי יהודה, דאמר חטה מין אילן היא. דתנא: אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר: גפן היתה, שאין לה דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר: "וישת מן היין וישכר". רבי נחמיה אומר: תאנה היתה, שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, שנאמר: "ויתפרו עלה תאנה". רבי יהודה אומר: חטה היתה, שאין התינוק יודע לקרות "אבא" ו"אמא" עד שיטעום טעם דגן. If, over fruits of the earth, etc. This is evident ! Rab Nahman b. Isaac said : It is only necessary for R. Judah who declares that wheat is a kind of tree ; for there is a teaching : The tree from which Adam ate was — so says R. Meir — the vine, because thou hast nothing which brings lamentation upon man as does wine; as it is said, "And he drank of the wine, and was drunken" (Gen. ix. 21). R. Nehemiah says: It was the ... fig-tree William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

פסוקה 26

116 ואהיה אצלו אמן

"ואהיה אצלו אמן, ואהיה שעשועים יום יום". נאמר על התורה; אלו מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי תורה, במדבר.

Proverbs 8:30 משלי ח':

וְאֶהְיֶה אִצְלוֹ אִמּוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעִשׁוּעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחָקָת לִפְנֵי בְכָל־עֵת:
Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight,
Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117 ממושבותיכם תביאו

"מושבותיכם תביאו לחם תנופה שמים". קרבן חג השבועות, המוסבר באותו מאמר.

Leviticus 23:17 ויקרא כ"ג:י"ז

מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לָחֶם תְּנוּפָה שָׁמַיִם שְׁנֵי עֶשְׂרִינָם סֵלֹת תִּהְיֶינָה חֶמֶץ
תֹּאפִינָה כְּכֹרִים לֶחֶם

Ye shall bring out of your dwellings two wave-loaves of two
tenths parts of an ephah; they shall be of fine flour, they shall
.be baked with leaven, for first-fruits unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

118 ע"פ וידבר דראשי המטות

"וידבר משה אל ראשי המטות". הפסוק שעליו נאמר הביאור בלקוטי תורה, מטות.

Numbers 30:2 במדבר ל':ב'

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צֻוְּהָ ה'
And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children
of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath
.commanded

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

119 כתר לנוק

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה לקמן קרח נב, ג.

120 להחיות רוח שפלים

"להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". הרצון להחיות את העולמות התחתונים.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כִּי כֹה אָמַר רִם וְנִשָּׂא שָׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשָׁכֵן וְאֶת־דִּכָּא
וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחְיֹת לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eter-
nity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place,
With him also that is of a contrite and humble spirit, To re-
vive the spirit of the humble, And to revive the heart of the
.contrite ones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 בד"ה ועשית בגדי קדש

המאמר מבחין בין "עולם של חסד", חסד הנמשך בסדר השתלשלות של סיבה ומסובב, ובין "ירב חסד", מדרגתו של אהרן, הגבוהה בהרבה מסדר ההשתלשלות ונמשכת באמצעות אתערותא דלתתא.

הערת קה"ת

תו"א פב, ב.

122 ועשית בגדי קדש

"ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". מילות הפתיחה של מאמר בתורה אור.

Exodus 28:2 שמות כ"ח:ב'

וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:
And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother,
.for splendour and for beauty
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 בביאור ע"פ וידבר דראשי המטות

הביאור שואל כיצד עשר הספירות דאצילות, שהן אלקות, נעשות לעולמות מוגבלים, ומשיב שהדבר נעשה באמצעות שבירת הכלים דתוהו: הכלים השבורים נפלו לקליפת נוגה ונעשו יש, ושבירת הכלים היא שבירת האותיות.

הערת קה"ת

לקמן פ' מטות פב, ג.

124 ובביאור ע"פ יונתי

הביאור על "יונתי" מלמד שישראל עלו במחשבה הקדומה, ושמטרת הבריאה, התורה והמצוות היא דירה בתחתונים: אור אין סוף מתגלה למטה, בבריאה, יצירה ועשיה, כפי שהוא באצילות.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יח, ב.

125 בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות

הקטע מתאר את המצוות כהמשכות ממקום גבוה מאוד, מאור אין סוף עצמו, אל מקום נמוך מאוד, העולם הגשמי והשפל הזה, וממשיך לעסוק ב"סוס" שעליו רוכב המלך.

הערת קה"ת

תו"א צ, סע"ד.

126 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך". הפסוק שעליו נסב ביאור בתורה אור, מגילת אסתר.

Esther 6:8 אסתר ו':ח'

יָבִיאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבִשְׁבוּ הַמֶּלֶךְ וְסוֹס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ
וְאֲשֶׁר נָתַן כֶּתֶר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear,
and the horse that the king rideth upon, and on whose head
;a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקמן פ' מטות פא, ב.

128 ועברתי בארץ מצרים

המילים כאן מצטטות את Exodus 12:12. הקטע מופיע למטה.

Exodus 12:12 שמות י"ב:י"ב

וְעָבַרְתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהָפִיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה'

For I will go through the land of Egypt in that night, and will smite all the first-born in the land of Egypt, both man and beast; and against all the gods of Egypt I will execute judgment: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יב, יב.

129 אני ולא מלאך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הובא ונתבאר בוח"א קי, א.

130 באג"ה איהו וחיוהי

האיגרת "איהו וחיוהי", שהובאה לעיל בענין דימוי החותם ההפוך, היא המקור לעיקרון החוזר כאן: ככל שהדבר גבוה יותר, כך הוא יכול לרדת נמוך יותר. שם מוסבר שמציאות גשמית נוצרת מעצמותו של אין סוף.

הערת קה"ת

סי' כ (קלא, א). וראה לקמן שה"ש ג, ריש ע"ב.

131 אין התינוק יודע לקרות אבא

המילים כאן מצטטות את Berakhot 40a:14. הקטע מופיע למטה.

Berakhot 40a:14 ברכות מ' א:י"ד

על פירות הארץ וכו'. פשיטא! אמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא לרבי יהודה, דאמר חטה מין אילן היא. דתנא: אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר: גפן היה, שאין לה דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר: וישת מן היין וישכר. רבי נחמיה אומר: תאנה היה, שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, שנאמר: ויפתרו עליה תאנה. רבי יהודה אומר: חטה היה, שאין התינוק יודע לקרות "אבא" ויאמא עד שיטעום טעם דגן.

If, over fruits of the earth, etc. This is evident ! Rab Nahman b. Isaac said : It is only necessary for R. Judah who declares that wheat is a kind of tree ; for there is a teaching : The tree from which Adam ate was — so says R. Meir — the vine, because thou hast nothing which brings lamentation upon man as does wine; as it is said, "And he drank of the wine, and was drunken" (Gen. ix. 21). R. Nehemiah says: It was the ... fig-tree

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות מ, א. מתנות כהונה לב"ר פט"ו, ו. מבוא שערים ש"ה ח"א פ"ב בהגהת צמח (א).

132 מצה מיכלא דמהימנותא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נסמן לעיל יב, ב.

133 בחכמה איתברירו

הערת קה"ת מפנה ל: Leviticus 4:1 למילים האלה.

Leviticus 4:1 ויקרא ד':א

וידבר ה' אלי-משה לאמר:

:And the L-RD spoke unto Moses, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מזח"ב (רנד, סע"ב) ושם אי' בזה"ל "מגו מחשבה ואתבריר". ובע"ה שם אנ"ך (פ"ט) "במחשבה אתברירו". ובשי מוחין דצלם (רפ"ח). ובשי מ"ן ומ"ד (רפ"א — וסוף דרוש ג'). ועליק בנשא (כא, א) וש"נ. ובשי רפ"ח ניצוצין (ספ"ה) [ולעיל ויקרא ד, א]. [כ].

134 מהמאציל — בביאור ע"פ ואהי אצלו אמון

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקרית ס"פ במדבר כ, ב.

135 וזהו מ"ש בע"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שי עתיק רפ"א. ועליק מטות בבי (פ"ב) פכ, ד. [כ].

פסוקה 28

136 לקדשא כולא לתתא

הרועה הנאמן: הצדיק העליון לוקח את הכול "כדי לקדש את כל מה שלמטה", ואז הוא נקרא קדוש — בפעם השלישית.

Zohar, Emor 22:94-95 ספר זוהר, אמור כ"ב:צ"ד-צ"ה

THE SET FEASTS OF THE L-RD WHICH YE SHALL PROCLAIM TO BE HOLY CONVOCATIONS. R. Isaac said: It is written, "And G-d called the light day" (Gen. 1, 5). Does this mean that the light called day exists by itself? No, for it says, "and the darkness he called night". Does this mean that each exists separately? No, for it says, "And there was evening and there was morning one day". This shows that there is no day without night and no night without day, and ... on account of their

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

137 בביאור ע"פ ויקח קרח

ההערה מציעה שאולי הביאור על "ויקח קרח" שאליה הכוונה כאן הוא זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ב.

הערת קה"ת

אולי הכוונה להנדפס בסה"מ תקס"ב-א ע' רכו ובה"ב שם ע' תסב.

138 ויקח קרח

"ויקח קורח". הפסוק מתוך ביאור שאליה מתייחס אדמו"ר הזקן.

Numbers 16:1 במדבר ט"ז:א

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן-יִצְחָק בֶּן-קֹהָת בֶּן-לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּיחֵם בְּנֵי אֶלְיָאָב וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 ולכבודי בראתיו

"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו". בריאה, יצירה ועשיה מקבילות לעולמות בריאה, יצירה ועשיה.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז

כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מג, ז. [כ].

140 כבוד חכמים ינחלו

"חכמים ינחלו כבוד, וכסילים מרים קלון". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך שהחכמים נוחלים את מה שלמעלה מן החכמה.

Proverbs 3:35 משלי ג:ל"ה

כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון:

The wise shall inherit honour; But as for the fools, they carry away shame

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ג, לה.

141 ההפרש בין אנכי לאני

ההערה מפנה לתורה אור על יתרו, שם נדון ההבדל בין "אנכי" ל"אני".

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פי יתרו ע' תתקיד. לקו"ש ח"ט ע' 380 ובהערה 37.

142 אני הוא בבחי' מלי

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

פע"ח בתחילתו.

143 ואנכי . . הוא בבחי' כתר

הערת קה"ת מפנה Zohar III, 11a למילים האלה.

Zohar III, 11a זח"ג יא, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג יא, א.

144 סד"ה זאת חנוכת המזבח

בסוף המאמר מבואר שכדי להמשיך ייחוד חדש, יש להמשיך תחילה כבוד — תוספת הארה בבחינת מקיף — כפי שהנשיאים הביאו כלי כסף וזהב "לכבוד ולתפארת" בחנוכת המזבח.

הערת קה"ת

לקו"ת נשא כט, ב.

145 פזר נתן לאביונים

"פיזר, נתן לאביונים; צדקתו עומדת לעד; קרנו תרום בכבוד."

Psalms 112:9 תהילים קי"ב:ט

פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד:

He hath scattered abroad, he hath given to the needy; His righteousness endureth for ever; His horn shall be exalted in honour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיב, ט.

146 בזהר פ' במדבר דק"ך ע"א

רבי שמעון מסביר את סימן החיבור באמצעות קרנות המזבח: "בא לקרן", וסוד הקרן הוא עול מלכות הקדושה, מלכות.

Zohar, Bamidbar 7:65-8:73 ספר הזהר, במדבר ז':ס"ה-ח':ע"ג

147 ארוממך אלקי המלך

"ארוממך, אלקי המלך, ואברכה את שמך לעולם." הרוממות של מלכות.

Psalms 145:1 תהילים קמ"ה:א

תהלה לדוד ארוממך אלוהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד:

praise; of David. I will extol Thee, my G-d, O [A Psalm of] King; And I will bless Thy name for ever and ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, א.

148 וברע"מ פ' פנחס . . כתר עליון כו' כבוד עילאה

הצמח צדק מצטט את הרע"א מהימנא: הכתר העליון, שאין העין יכולה לראות, והכבוד העליון שעליו אמר משה "הראני נא את כבודך" וה' השיב לו "לא תוכל לראות את פני". הוא מבאר שכבוד הוא מקיף, אור המקיף.

הערת קה"ת

כתר עליון דלא שלטה בה עינא כבוד עילאה עליה אמר משה הראני את כבודך ואתיב ליה קובי"ה לא תוכל לראות את פני כו', והיינו כי כבוד הוא מקיף — יהל אור ע' תקנב

149 וברע"מ פ' פנחס דרנ"ה ע"ב כתר עליון כו' כבוד עילאה

רע"א מהימנא מדבר על כתר העליון ועל הכבוד העליון; הערת קה"ת מסבירה, על פי יהל אור, שהכבוד הוא אור מקיף.

Zohar, Pinchas 120:811-121:822 ספר הזהר, פנחס ק"כ:תתי"א-

קכ"א:תתכ"ב

150 בביאור ע"פ מי מנה

הביאור על "מי מנה" נמצא בפרשת בלק; הקטע שם עוסק בתערובת הטוב והרע שבנשמות, היורדות לעולם הזה כדי להפריד בין הטוב לרע.

הערת קה"ת

לקמן בלק סט, ג.

151 מי מנה

"מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל?" מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי תורה, בלק.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine

!end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

152 עקימת שפתיו

על המגדף, שחטאו הוא בדיבור בלבד, שואלת הגמרא איזו פעולה יש כאן, ומשיבה: "עקימת פיו הוי מעשה". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על קריאה וחזרה על התורה.

Sanhedrin 65a:10 סנהדרין ס"ה א"י

מגדף, מאי מעשה איכא? עקימת שפתיו הוי מעשה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 31

153 קרוב ה' לכל קוראיו

"הוי קרוב לכל הקוראים אליו, לכל אשר יקראוהו באמת."

Psalms 145:18 תהילים קמ"ה:י"ח

קרוב ה' לכל־קראיו לכל־אשר יקראוהו באמת:

The L-RD is nigh unto all them that call upon Him, To all that call upon Him in truth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יח.

154 ואין אמת אלא תורה

בסוכות מסביר אדמו"ר הזקן שאמיתות אהבתו של אדם היא עדיין האמת שלו עצמו, ואילו "אמת הוי" היא שהוא אחד, ושום מחשבה אינה תופסת בו אלא כפי שהוא נתפס בתורה, שהיא רצונו; לכן "הוי קרוב לכל קוראיו באמת", כלומר באמצעות התורה.

הערת קה"ת

איכה רבתי פתיחה ב. ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. וראה ברכות ה, רע"ב. וראה לקו"ת סוכות פא, ג. ועל"ק מ"טות פג, סוף ג וש"נ [כ].

155 ואין אמת אלא תורה

על "והאמת תהיה נעדרת": כאשר ישראל משליכים את דברי התורה לארץ, מלכות הרשעה מצליחה, "ואין אמת אלא תורה", כמו שנאמר: "אמת קנה ואל תמכור".

Jerusalem Talmud Rosh Hashanah 3:8:2 תלמוד ירושלמי ראש השנה ג'י"ב:

... אַמְתִּי שִׁישְׂרָאֵל מִשְׁלִיכִין דְּבְרֵי תוֹרָה לְאַרְצָא הַמְּלָכוּת הַרְשָׁעָה הַזֹּאת גּוֹזֶרֶת וּמַצְלִיחַת. מַה טַּעַם. וְתִשְׁלַח אֶמֶת אֶרְצָה וְעִשְׂתָּהּ וְהַצְלִיחָהּ. וְאֵין אֶמֶת אֶלָּא תוֹרָה. הֵיךְ מַה דָּאֵת אֶמֶת קִנָּה וְאֵל תִּמְכּוֹר חֻכְמָה וּמוֹסָר וּבִינָה. אֶמֶר רַבִּי יוֹדָה בַּר פִּזִּי. זִנְחַ יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב יִרְדְּפוּ. וְאֵין טוֹב אֶלָּא תוֹרָה. הֵיךְ מַה דָּאֵת אֶמֶר כִּי לִקַּח טוֹב נִתְּנִי לְכֶם תּוֹרַתִּי אֵל תַּעֲזוּבוּ.

HALAKHAH: Rabbi Joshua ben Levi said, Amaleq was a sorcerer. What did he do? He put people up on their birthday, implying that no man easily falls on his birthday. What did Moses do? He mixed planets 22).. That is what is written. 3:11., sun, moon stood in the sky, etc. And it is written. 3:10., the abyss sounded, the elevated lifted his hands. Since the elevated lifted his hands, the abyss sounded. Samuel said, and the host will be given against the daily sacrifice by vice. ... 8:12., the vice

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

פסוקה 32

156 ע"פ טובה הארץ

המאמר מפרש את הכפילות "מאד מאד" כרומזות לעולמות הנסתרים, היכלות אבא ואמא, ולעולמות הגלויים, היכלות ז"א ונוקבא; אל שני סוגי העולמות בוקעים האורות העליונים באמצעות המשכת הכתר העליון, שלמעלה מכל התלבשות בכלים.

הערת קה"ת

לקו"ת שלח לח, א.

157 טובה הארץ מאד מאד

"הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאוד מאוד". מילות הפתיחה של מאמר בלקוטי תורה, שלח.

Numbers 14:7 במדבר י"ד:ז

וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

158 ועתה יגדל נא

"ועתה יגדל נא כוח אדני". מאמר נוסף בפרשת שלח.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:יז

וְעַתָּה יִגְדֹּל־נָא כֹחַ אֲדֹנִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 ועל זה אמרו כל חפצים לא ישוו בה

"כי טובה חכמה מפנינים, וכל חפצים לא ישוו בה".

Proverbs 8:11 משלי ח'י"א

כִּי־טוֹבָה חֻכְמָה מִפְּנִינִים וְכָל־חֲפָצִים לֹא יִשְׁוּוּ־בָּהּ:

For wisdom is better than rubies, And all things desirable are not to be compared unto her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Moed Katan 9b מועד קטן ט"ב

הערת קה"ת

משלי ח, יא. מו"ק ט, ב.

פסוקה 33

160 כשם שא"א לעולם בלא רוחות

על "כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם": כשם שהעולם אינו יכול להתקיים בלי רוחות, כך אינו יכול להתקיים בלי ישראל.

Taanit 3b:2 תענית ג' ב"ב

אֵלָא רוחות מנא לן דְּלֵא מִיעֲצָרִי? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, דְּאָמַר קָרָא: "כִּי כְּאַרְבַּע רוחות הַשָּׁמַיִם פָּרַשְׁתִּי אֶתְכֶם נָאִם ה'". מַאי קָאָמַר לְהוּ? אֵילִימָא הֵכִי קָאָמַר לְהוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: דְּבִדְרַתִּינְכוּ כְּאַרְבַּע רוחי דְּעָלְמָא, אִי הֵכִי — "כְּאַרְבַּע"? "כְּאַרְבַּע" מִיבְעִי לְקָהּ! אֵלָא הֵכִי קָאָמַר: כְּשֵׁם שְׂאִי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא רוחות — כֶּךָ אִי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא יִשְׂרָאֵל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
תענית ג, ב.

161 לעבדה ולשמרה

"ויקח הוי' אלקים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה". עבודת האדם, המעלה מיין נוקבין.

Genesis 2:15 בראשית ב:ט"ו

ויקח ה' אלקים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה:

And the L-RD G-d took the man, and put him into the garden of Eden to dress it and to keep it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
בראשית ב, טו.

פסוק 34

162 א"ת בניך אלא בוניך

"וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך": אל תקרא "בניך", אלא "בוניך".

Berakhot 64a:14 ברכות ס"ד א:י"ד

אל תקרי "בניך" אלא "בוניך". "שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מקשול". "יהי שלום בחילך שלום בארמנותיה". "למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. למען בית ה' אלקינו אבקשה טוב לך". "הי עז לעמו ותן ה' יקרב את עמו בשלום".

Great peace have they that love Thy law; and there is no "stumbling for them" (Ps. cxix. 165). "Peace be within thy walls, and prosperity within thy palaces" (ibid, cxxii. 7). "For my brethren and companions' sakes, I will now say, Peace be within thee" (ibid. v. 8). "For the sake of the house of the L-rd our G-d, I will seek thy good" (ibid. v. 9). "The L-rd will give strength unto His people ; the L-rd will bless His people with peace" (ibid. xxix. 11)[2]

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת
ברכות סד, א. וש"נ.

163 שעוסקים בבנינו של עולם

הערת קה"ת מפנה לShabbat 114b למילים האלה.

Shabbat 114b שבת קי"ד ב

הערת קה"ת
שבת קיד, ב.

164 שעוסקים בבנינו של עולם

רבי יוחנן: "בוניך" הם תלמידי חכמים, העוסקים כל ימיהם בבנינו של עולם.

Shabbat 114a:7 שבת קי"ד א:ז

מאי "בניך"? אמר רבי יוחנן: אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיהן. ואמר רבי יוחנן: איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטבעות העין — זה המקפיד על חלוקו להופכו. ואמר רבי יוחנן: איזהו תלמיד חכם שממנין אותו פרנס על הציבור — זה ששואליו אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר, ואפילו במסכת פלה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

165 שמשיכים הכתר לזו"נ כמ"ש בפע"ח

הצמח צדק מסכם מאמר זה: הכתר שה' הניח על ראשו שלו הוא הכתר של אריך אנפין, הנמשך באמצעות "בכל מאדך"; ושני הכתרים שהניח על ראשי ישראל הם הכתר הנמשך לזו"א, הנקרא ישראל, והכתר הנמשך למלכות, הנקראת יעקב.

הערת קה"ת

שער כג, פ"א. באוה"ת נ"ך-א ע' קו שכאן מבואר "שהעטרה שנתן בראשו זהו כתר דא"א הנמשך ע"י בכל מאדך, והשנים שנתן בראשו של ישראל זהו המשכת הכתר לזו"א הנק' ישראל והמשכת הכתר למל' הנק' יעקב, ועיין מענין המשכת הכתר לזו"א בסידור בדרושי סעודות שבת בסעודתא תליתאה דשבתא . . וענין המשכת הכתר למל' בלקו"ת בד"ה יר"ט של ר"ה שחל להיות בשבת ושם פ"ב".

166 בליל שבועות שמשיכים הכתר לזו"נ כמ"ש בפע"ח

כתר של זו"א נכנס מתחילת ליל שבועות, ונשלם עד אשמורת הבוקר; לכן נהגו ישראל ללמוד תורה בלילה זה. בהמשך הפרק מוסבר שהכתר של זו"א ושל נוקבא נעשים בבת אחת.

Pri Etz Chaim, Gate of Shavuot 1:9 פרי עץ חיים, שער חג השבועות א:ט'

והנה כתר הזה נכנס מתחלת ליל שבועות, ואינו נגמר ליכנס עד אשמורת הבוקר, ואח"כ מזדווג עמה ביום, בתפלת שחרית ומוסף כנועד, כדרך השבתות וימים טובים, ולכן אנחנו אסורים בזווג ליל שבועות, כי גם למעלה אין זווג, ולכן המנהג פשוט בישראל לעסוק בתורה בליל שבועות, ואינו ישנים אף רגע א', כדי להמשיך אותו הכתר עליון דזו"א שהיא דינקא דא"א (ב):

Pri Etz Chaim (Public Domain)

פסוק 38

167 יעקב חבל נחלתו

"כי חלק הוי' עמו, יעקב חבל נחלתו". חבל מחבר את מה שלמעלה עם מה שלמטה.

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט'

כי חלק Havayah עמו יעקב חבל נחלתו:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 39

168 צאינה וראינה

"צאו וראו, בנות ציון, את המלך שלמה, בעטרה שעטרה אותו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו."

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:י"א

צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שה"ש ג, יא.

169 והוא ע"ד מ"ש במדרש פי קדושים

ההערה מפנה לדרך מצוותיך, 153b, שם מובא גם מדרש שלושת הכתרים הזה.
הערת קה"ת
ראה גם דרך מצוותיך קנג, ב. ובאוה"ת נ"ך-ב ע' תשסא.

170 משל לבני מדינה שעשו שלש עטרות למלך

המשל של רבי אבין על שלוש כתרים: המלך הניח אחד על ראשו ושניים על ראשי בניו; כך המלאכים מעטרים מדי יום את הקדוש ברוך הוא בשלוש קדושות, והוא מניח אחת על ראשו ושתיים על ראשיהם של ישראל.
Vayikra Rabbah 24:8 ויקרא רבה כ"ד:ח'

171 הה"ד כי קדוש אני והתקדשתם והייתם קדושים

הרבי מצייץ שבמדרש שלפנינו הפסוק המובא כראיה הוא "דבר אל כל עדת בני ישראל: קדושים תהיו... והתקדשתם והייתם קדושים". מכאן אפשר להבין ששני הכתרים הם "קדושים תהיו" ו"התקדשתם והייתם קדושים", הנחשבים כאחד; ואילו אדמו"ר הזקן מונה את "והתקדשתם" ואת "והייתם קדושים" כשני הכתרים, ואינו מונה את "קדושים תהיו".
הערת קה"ת

בד"ה ונקדשתי תשכ"ה הנ"ל העיר "ולהעיר, דבמדרש שלפנינו איתא הה"ד דבר אל כל עדת בני ישראל קדושים תהיו והתקדשתם והייתם קדושים, דלכאורה מזה משמע דשתי העטרות שנתן בראשו של ישראל הם קדושים תהיו (שבסמיכות לכי קדוש אני) ווהתקדשתם והייתם קדושים (שנחשבים שניהם לעטרה אחת). אבל בלקו"ת מפרש דשתי העטרות שנתן בראשו של ישראל הם והתקדשתם והייתם קדושים, וקדושים תהיו (שבסמיכות לכי קדוש אני) אינה נמנית בהעטרות" ע"ש.

172 רעוא דכל רעוין

מלבד המקומות בוהר ובפרדס (שער 23, תחת הערך "רצון", שם מהות הרצון מיוחסת לכתר), ההערה מפנה למאמר זה בעניין "רצון כל הרצונות".

Zohar II, 253b זח"ב רנג, ב

הערת קה"ת
זח"ב רנג, ב. רנח, ב. ובזח"ג כו, ב. רפח, ב. וע' קכט, א. קלו, ב. קלו, ב. וע' בפרדס לרמ"ק ז"ל ש' כג ערך רצון ושם כ' עיקר הרצון בכתר ע"ש. וע' במג"א [במגן אבות ברדיטשוב תרס"ב] ח"ז ד"ה ועבדתם את ה"א פירושו ע"ש כו, ג. [כ].

פסקה 40

173 ועיין בפ"י הרמ"ז בזהר ר"פ שלח

בקדושים מסביר אדמו"ר הזקן שהחיות המלוכשת בכל העולמות, המרחק של חמש מאות שנה מן הארץ עד הרקיע, היא רק כמו כוח העשייה. לכן כל השבח שמשבחים הנבראים והמלאכים על בריאת העולמות הוא רק שבח על "מעשה ידיך", הנמוך שבכוחותיו.
הערת קה"ת
ראה לעיל ל, ג.

174 תלת עלמין אית ליה לקב"ה

"בוא וראה: הקדוש ברוך הוא נסתר בשלושה עולמות; העולם הראשון הוא העולם העליון, הנסתר מכול". הרמ"ז שם מסביר זאת באמצעות שלוש הפעמים "קדוש".

Zohar, Sh'lach 6:39-8:49 ספר הזהר, שלח לך ו':ל"ט-ח':מ"ט
Now, as for your question. The Holy One, blessed be He, has three words in which He is enshrouded. The first1Aziluth. is

a supernal recondite one which is known only to Him who is
.concealed therein
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 41

175 אם הבנים

"הוא מושיב את העקרה בביתה, אם שמחה לילדים (אם הבנים)."
Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט'
מושיבִי עֲקֶרֶת הַבֵּית אִם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּ־קָה:
Who maketh the barren woman to dwell in her house As a
joyful mother of children. Hallelujah
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
תהלים קיג, ט.

176 אמר הפייט

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
יוצר יום אי דר"ה קודם קדושה של שחרית סד"ה מלך במשפט יעמיד ארץ.
[כ].

פסקה 42

177 רני ושמחי בת

"רני ושמחי בת ציון, כי הנני בא ושכנתי בתוכך, נאום הוי".
Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד
רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִיָּבָא וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְךָ נְאֻם־ה'
Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'
.will dwell in the midst of thee, saith the L-RD
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Pri Etz Chaim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Zholkva, 1864 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם. בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Torat Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיוזם חינמי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/emor/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/emor/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק